

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

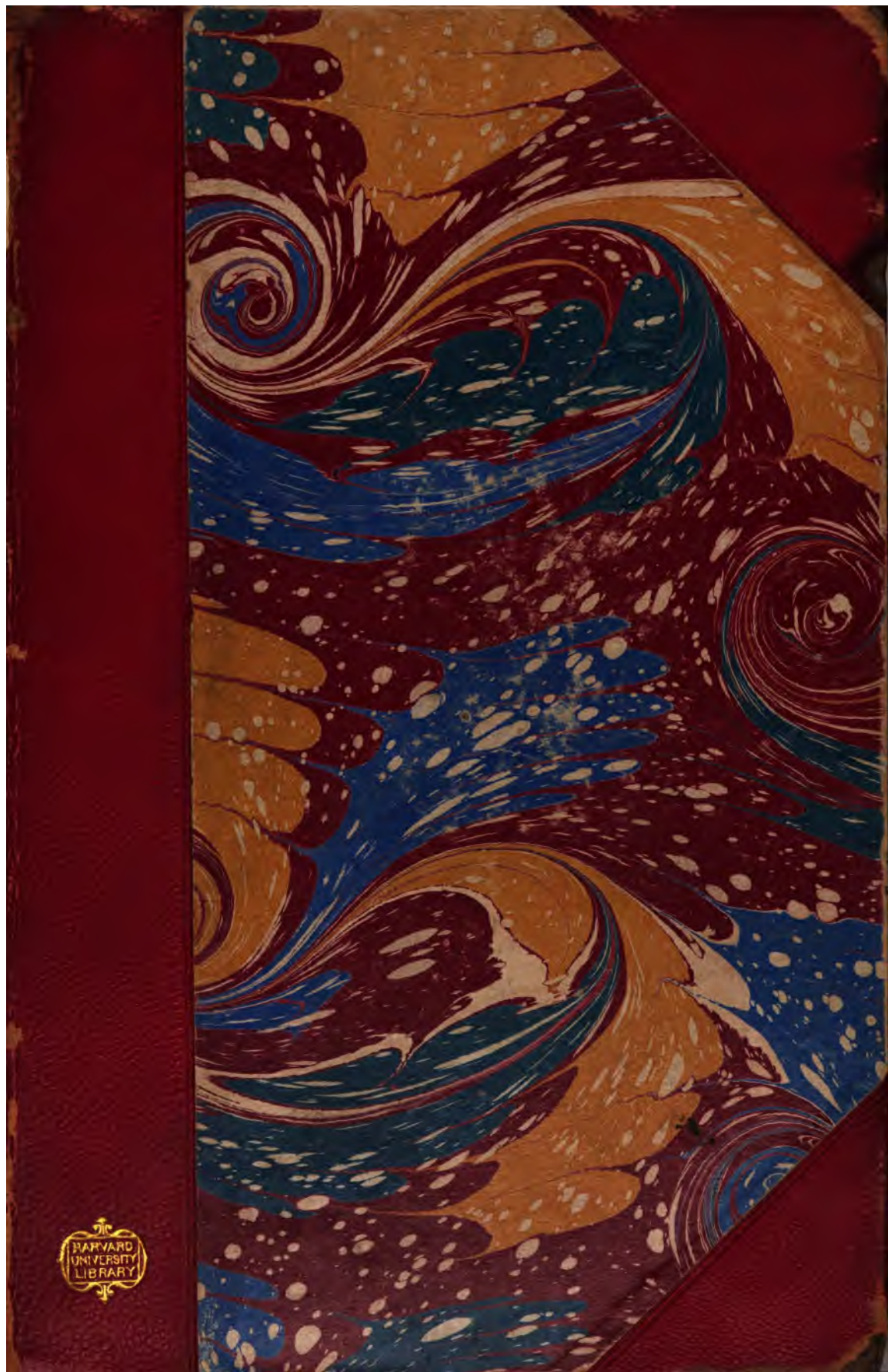
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Lt. 6.525.7

Bound
OCT 24 1899

Harvard College Library

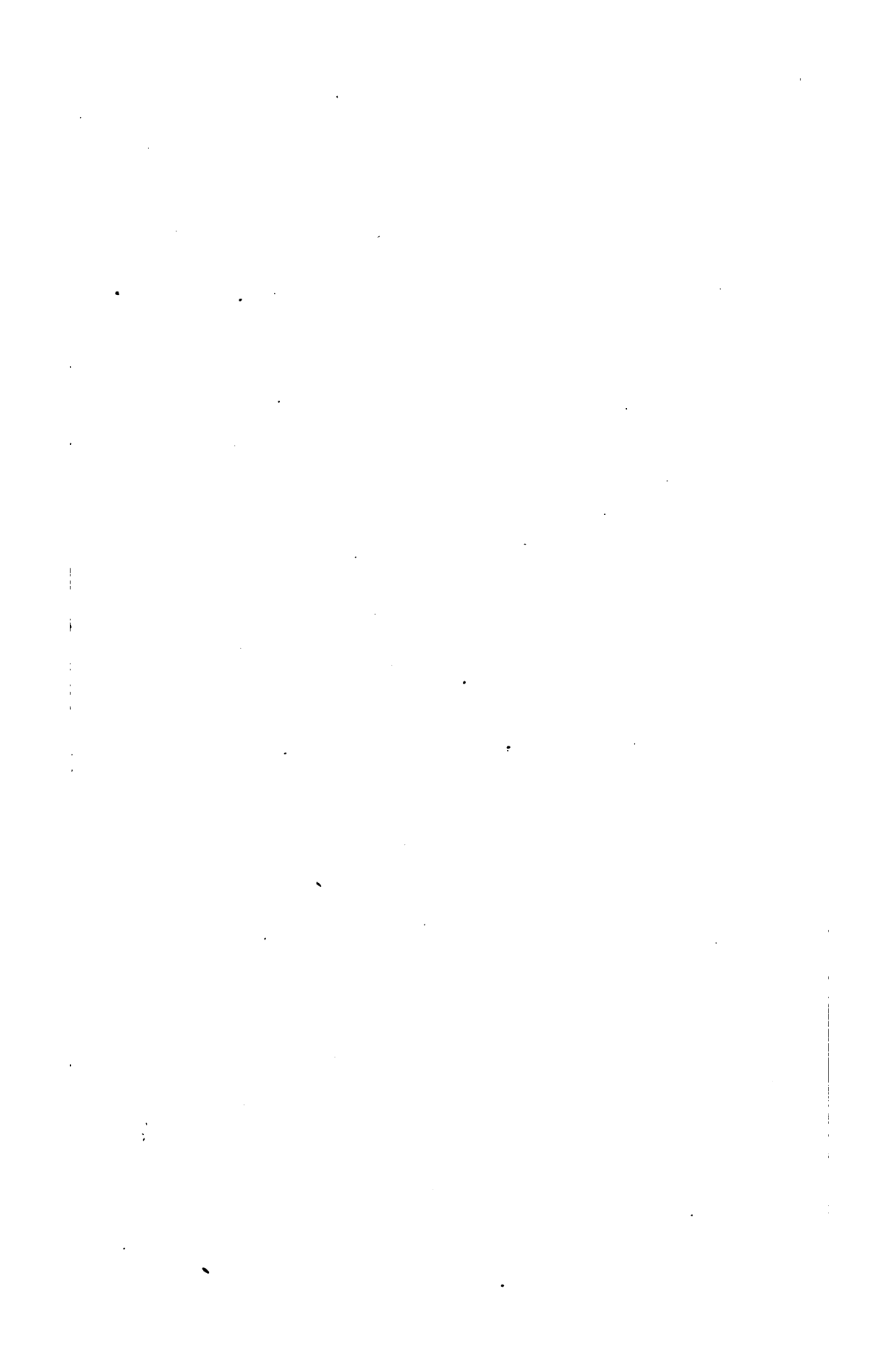
FROM

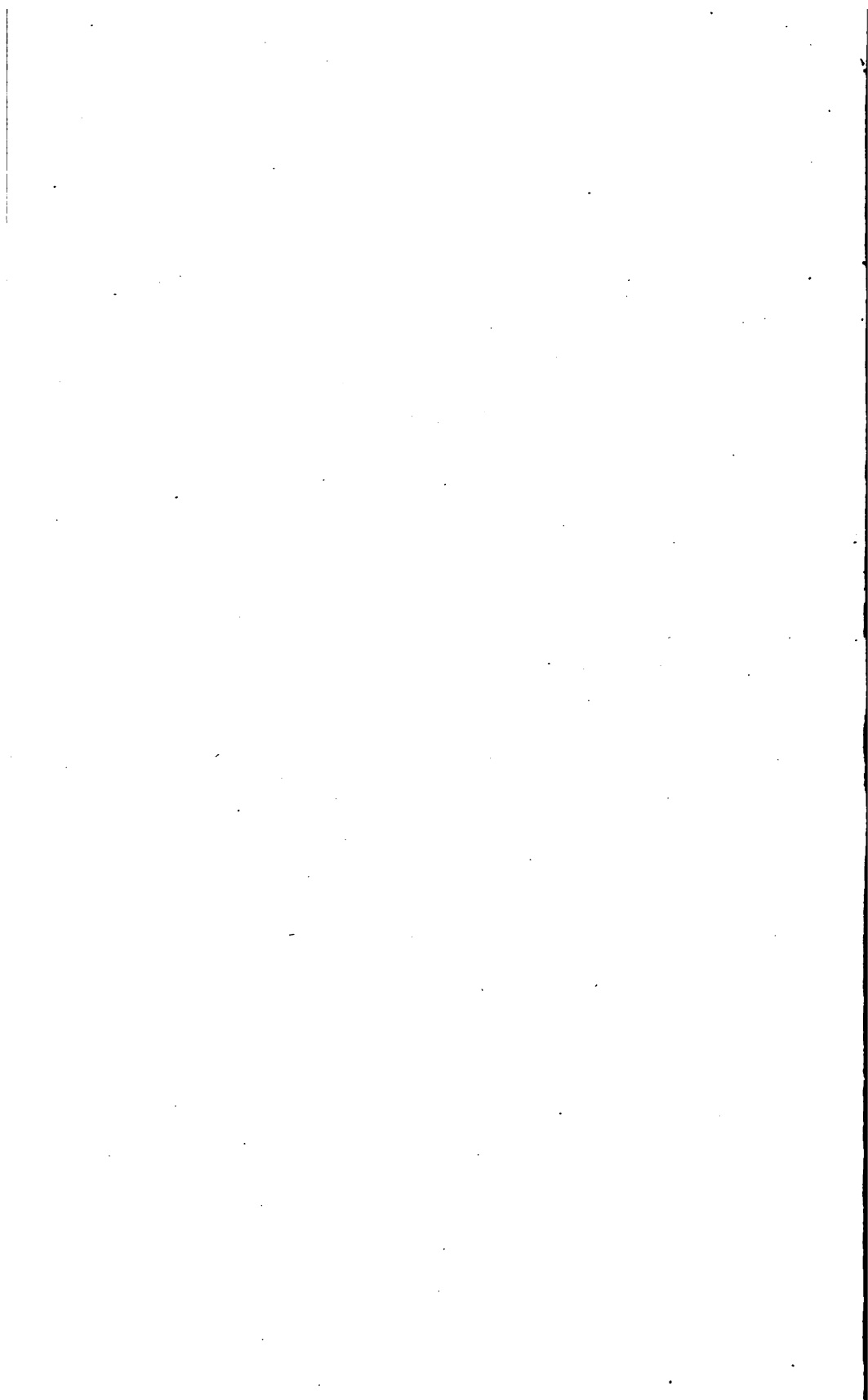
The Author

22 Aug. 1899.

*B¹
B²*

St 6.525.7

THE INTERJECTIONS IN TERENCE

WALTER RUSSELL NEWTON

Harvard University Library
Complimentary Copy

THE
INTERJECTIONS IN TERENCE

BY

WALTER RUSSELL NEWTON

THESIS, 1899

SYRACUSE UNIVERSITY

THE ANDOVER PRESS
1899

466
51 St 6, 525.7

WARD COLLEGE LIBRARY

10/1

22

2

CONIUGI
CARISSIMAE

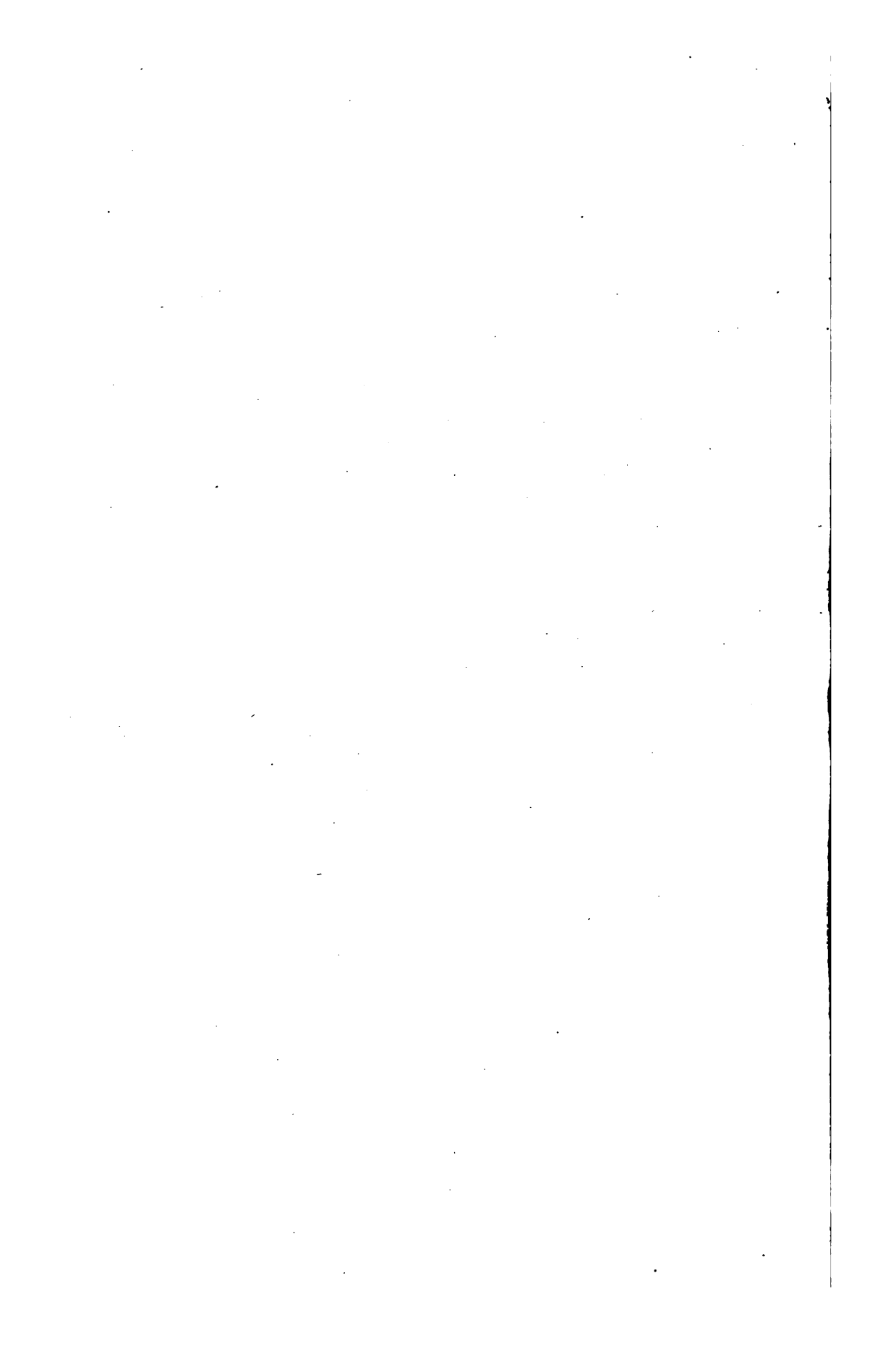
TABLE OF CONTENTS

	Page
List of Authorities	VII
Abbreviations	VII
General Introduction	IX
<i>Ah</i> In expressions of	
I. Grief, pain, distress	1
II. Anger, reproach, exertion	2
III. Advice, entreaty, admonition	4
IV. Comfort or commendation	5
V. Delight or amusement	6
<i>Apage</i>	6
<i>Attat</i>	7
<i>Au</i>	8
<i>Ecastor</i>	9
<i>Eccere</i>	10
<i>Edepol</i> In expressions of	
I. Grief	10
II. Joy	13
III. Anger	15
IV. Entreaty	17
<i>Ehem</i>	18
<i>Eheu</i>	20
<i>Eho</i>	
I. With Imperatives	21
II. With Questions	22
<i>Ei</i>	25
<i>Em</i>	27
<i>Eu</i>	32
<i>Euge</i>	32
<i>Hahae</i>	33
<i>Heia</i>	34
<i>Hem</i> In expressions of	
I. Surprise	35
II. Anger	40
III. Grief	41
IV. Joy	42
V. Alarm	43
VI. <i>Hem</i> as expletive	43
<i>Hercle</i>	
I. In Simple Affirmations	44
II. In Simple Negations	47
III. In expressions of Anger	48
IV. In expressions of Distress	50
V. In expressions of Delight	52
VI. In expressions of Entreaty	53
VII. In expressions of Surprise	54
VIII. In expressions of Derision	54

B¹ 211-10

St 6.525.7

THE INTERJECTIONS IN TERENCE

WALTER RUSSELL NEWTON

INTRODUCTION

The following paper is an attempt to give a systematic treatment of the interjections that occur in the six plays of Terence. The edition of Dziatzko (1884) is the one exclusively followed in the text. In foot-notes references are given to other editors. Only pure interjections, not other parts of speech used with interjectional force, are here discussed.

There are thirty-two different interjections used by Terence, ranging alphabetically from *ah* to *uah*, and occurring in the aggregate seven hundred and fourteen times.

They are here taken up in their alphabetical order, the general force and meaning of each given, and, wherever it seemed desirable, subdivisions made, usually according to the emotions which the interjection expresses or emphasizes, but occasionally also according to the construction which it requires.

An interjection has much emotional, but little or no notional, content. As several varied or even conflicting emotions may be present in the soul simultaneously, it is evident that classifications based on the emotions cannot be made that are mutually exclusive. When, therefore, subdivisions are made under the headings 'Grief,' 'Anger,' 'Surprise' and the like, it means that the one emotion which, from an analysis of the situation, seems most prominent determines the classification, not that other emotions are excluded.

Again, while some of the interjections are always used with definite and uniform force and meaning, others, such as the ubiquitous expletives *edepol* and *hercle* are absolutely indifferent as to their setting. They may be used where there is the most intense emotion and help to emphasize it, or they may be found where there is no emotion or thought specially emphasized, used, like certain 'expletives' in English, from sheer force of habit.

It should be noticed, too, that some of the interjections are mere natural cries, sudden explosions of sound, ("mere sounds - - only improperly called words," says Madvig) and are indicated to the eye by a letter or by letters, and rank as words only by courtesy and for convenience' sake.

Enough of the original text, it is believed, is given with each citation to show the force and meaning of the interjection used in the passage.

The definitions and classifications are based on a study of Dziatzko's text of Terence, with such help as could be obtained from numerous commentaries.

Two tables are appended, the first giving all the references by play and line for the interjections in alphabetical order; the second giving the number of times the interjections are used by the respective characters.

It is hoped that this concordance-lexicon of the Interjections in Terence may be a real, however slight, contribution to the mass of *Terentiana*.

AH

This interjection has four variant spellings: *a*, *ah*, *aha*, and *ha*. Priscian's explanation of the *h* final is interesting. "Quaeritur, cur in *uah*, *ah*, post uocales ponitur aspiratio, et dicimus, quod apocopa facta est extremae uocalis, cui praeponeretur aspiratio. Nam perfecta *uaha*, *aha* sunt." (I, 5, 25). Also (II, 2, 9,) "In *H* quae est nota aspirationis, non potest terminari syllaba: inuenio tamen in *uah* et *ah* interiectionibus terminalem uideri syllabae *H*. Sed magis puto, ut superius dictum est, per apocopen hoc solere fieri, quum perfecta *uaha* et *aha* sint." Later grammarians have not accepted this theory of Priscian's. Wagner (on And. 252) says that *a* is the best spelling, but it is not given as a variant in Umpfenbach's collation.

Servius (on Virgil's Ecl. 1, 15) calls *ah* "dolentis interiectionem;" but in Terence *ah* expresses every variety of emotion. It occurs in Terence forty-seven* times which may be classified as follows:

I. Expressions of Grief, Pain or Distress.

And. 252	PAMPHILUS ADULESCENS
I, 5, 17	Nam quid ego dicam de patre? <i>ah</i> , Tantamne rem tam negligenter agere!
And. 325	PAMPHILUS CHARINUS ADULESCENTES II
II, 1, 25	Pa. - - eho dum dic mihi: Num quid nam amplius tibi cum illa fuit, Charine? Ch. <i>Ah</i> , Pamphile, Nil.
And. 649	CHARINUS PAMPHILUS ADULESCENTES II
IV, 1, 25	Habeas. Pa. Habeam? <i>ah</i> , nescis quantis in malis uorsus miser, Quantasque hic consiliis suis [mihi] conflauit sollicitudines, Meus carnufex.
Heaut. 94	MENEDEMUS SENEX
I, 1, 42	Filium unicum adulescentulum Habeo. <i>ah</i> , quid dixi? habere me? immo habui, Chremes;

* Not including the two instances in the second ending of the Andria. (1) Line 3. Cha. *Ah*, perii. Daue. (2) Line 6. Da. *Ah* mane.— And. 252. *aha* BCDF; *uah* Bo.— And. 325, *aha* BCDEGP — And. 649, *aha* D; *ha* C.— Heaut. 94, *ha* E; *at* Bo.

- Heaut. 857   MENEDEMUS CHREMES SENES II
 IV, 8, 16   Me. Id ést profecto; id amícae dabitur. Ch. Scilicet
                   Datúrum. Me. *Ah*, frustra sum ígitur gauisús miser.
- Heaut. 934   CHREMES SENEX
 V, 1, 61   *Ah* néscis, quam doleam.
- Heaut. 938   MENEDEMUS CHREMES SENES II
 V, 1, 65   Me. Quid dótis dicam té dixisse fílio?
                   Quid óbticuisti? Ch. Dóti? Me. Ita dico. Ch. *Ah*.
- Phor. 194   ANTIPHO PHAEDRIA ADULESCENTES II
 I, 4, 16   - - - An. Nescío quod magnum hoc núntio expectó
                   malum. Ph. *Ah*.
                   [Sanusne es?]
- Phor. 474   ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
 III, 1, 10   An. Num quíd patri subolét? Ge. Nil etiam. An. Ecquíd
                   spei porrost? Ge. Nescio. An. *Ah*.
- Hec. 630   LACHES PHIDIPPUS SENES II
 IV, 4, 8   La. Dic fíliae rus cóncessuram hinc Sóstratam:
                   Ne réuereatur, mínus iam quo redeat dómum. Ph. *Ah*,
                   Nullám de his rebus cúlpan commeruít tua:
- Ad. 269   CTESIPHO ADULESCENS
 II, 4, 5   O mí germane! *ah*, uéreor coram in os te laudare ámplius,
                   Ne id ádsentandi mágis quam quo habeam grátiam facere
                   existumes.
- Ad. 329   GETA SERUOS SOSTRATA MULIER
 III, 2, 31   - - - Ge. Cértum, hisce oculis égomet uidi, Sóstrata.
                   So. *Ah*,
                   Me míseram! quid jam crédas? aut quoi crédas?
                   II. Expressions of Anger, Reproach or Vexation.
- And. 469   SIMO SENEX
 III, 1, 11   Adeóne est demens? éx peregrina? iám scio: *ah*,
                   Vix tándem sensi stólidus.

Heaut. 857, *VAK* A; *uah* Zeu.—Phor. 194 *ah* om. BCEFP; *ha* DG.—Hec. 630, *ah* om. D¹.—Ad. 269, *AC*¹P; *ha* D.—Ad. 329, *ah* om. EF. “*ah* interiectio est flentis.” Don.—And. 469, *ah* om. D¹, add. D².

- And. 628   CHARINUS ADULESCENS
 IV, 1, 4   Hócine [est] crédibile aut memorábile,
                  Tánta uecórdia innáta. quoiquam út siet,
                  Út malis gaudeant átque ex incómodis
                  Álteriús sua ut cómparent cómoda? *ah*,
                  Ídneſt uerum?
- Heaut. 91   CHREMES MENEDEMUS SENES II
 I, 1, 39   Ch. Non ſinam, ínquam. Me. *Ah*, non aequóm facis.
- Eun. 208   PHAEDRIA ADULESCENS PARMENO SERUOS
 II, 1, 2   Ph. Sátine hóc mandatúmſt tibi? Pa. *Ah*,
                  Rogítare, quaſi difícilē ſit.
- Eun. 381   CHAEREA ADULESCENS PARMENO SERUOS
 II, 3, 90   Ch. Non éſt profecto: ſíne. Pa. At enim iſtaec ín
                  me cudetúr faba. Ch. *Ah*.
                  Pa. Flagítium facimus.
- Eun. 758   CHREMES ADULESCENS
 IV, 6, 20   *Ah*, métuo qualem tú me eſſe hominem exíſtumes.
- Phor. 809   DEMIPHO CHREMES SENES II
 V, 3, 26   De. - - una ómnis nos aut ſcíre aut neſcire hóc nolo.
                  Ch. *Ah*.
                  De. Quid éſt? Ch. Itan paruam mſhi fidem eſſe apud te!
- Hec. 697   PAMPHILUS ADULESCENS LACHES SENEX
 IV, 4, 75   Pa. Dabo iús iurandum nſl eſſe iſtorúm mihi. La. *Ah*,
                  Reddúce uxorem, aut quam ób rem non opus ſít cedo.
- Hec. 744   LACHES SENEX BACCHIS MERETRIX
 V, 1, 18   La. Meúm receptas fílium ad te Pámphilum.
                  Ba. *Ah*. La. Sine dicam:
- Hec. 853   PAMPHILUS ADULESCENS
 V, 4, 13   Sinám ſine munere á me abire? *ah* nímium me ingrátum
                  putas.

And. 628, *aha* D.—Eun. 208, *ha* DG — Eun. 381, “Is qui in G erasit
C ah Par, Parmenoni ‘*At enim iſtaec - - flagitium facinns.*’ nulla Chaereae
 exclamazione interrupta dare uidetur noluisse: non male, sed contra omnium
 librorum fidem” Rich. p. 390, n. 11.—Eun. 758, *au* BCEFGP, “quod, cum *au* a
 uiris non pronuntietur, ferri nequit.” Rich. p. 417. *hau* Delph. Zeu. “Omnes
 fere, inter quos Bembinus, non *hau* sed *ah* habeant, quod magis placet.” Faer.
 “Nostri omnes *au* vel *hau*.” Bent.—Phor. 809, *ha* D, Zeu.—Hec. 744, *ah* add. P².
 —Hec. 853, *ah tu* F.

- And. 872 SIMO CHREMES SENES II
V, 3, 1 Si. Quid ais, ómnium - - ? Ch. *Ah*,
Rem pótius ipsam díe ac mitte mále loqui.
- Heaut. 403 ANTIPHILA MULIER
II, 4, 23 *Ah*, retine me, óbsecro !
- Heaut. 439 CHREMES SENEX
III, 1, 30 *Ah*,
Veheméns in utramque pártē, Menedeme, és nimis,
Aut lárgitate nímia aut parsimónia :
- Eun. 797 CHREMES ADULESCENS GNATHO PARASITUS
IV, 7, 27 Ch. Tíbi illam reddat aút tu eam tangas, ómnium - ?
Gn. *Ah*, quid agís ? Tace.
- Phor. 216 ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
I, 4, 38 An. Non póssum adesse. Ge. *Ah*, quid agís ? quo
abis, Antipho ?
Mane ínquam.
- Phor. 541 GETA SERUOS ANTIPHO ADULESCENS
III, 3, 8 Ge. Scío : sed quid tum ? An. *Ah*, díctum sapientí sat est.
- Hec. 109 PHILOTIS MERETRIX
I, 2, 34 *Ah* noli, Pármēno :
- IV. Expressions of Comfort or Commendation.
- Eun. 889 THAIS MERETRIX CHREMES ADULESCENS
V, 2, 50 Th. Tamen sí pater quid - ? Ch. *Ah*, nolit certó scis,
Ciuís modo haec sit.
- Phor. 325 GETA SERUOS PHORMIO PARASITUS
II, 2, 11 G. Véreor, ne istaec fórtitudo in néruom erumpat dén-
ique. Ph. *Ah*,
Nón itast : factúmst periculum, iám pedum uisast via.
- Hec. 721 LACHES PHIDIPPUS SENES II
IV, 4, 99 La. At te óro porro in hác ne adiutor síis mihi. Ph. *Ah*,
Jam dúdum dixi idémque nunc dicó, Laches ;

And. 872, *ha* BCD ; *aha* G.—Heaut. 439, *at* Bo.—Eun. 797, *AKA* A.—
Phor. 541, *ha* DEG.—Eun. 889, *ha* FP. Ch. *QUIDAK* A. "ego cum Bentleio
et Fleckeiseno scribendum esse existimo *si pater quid*," Rich. p. 400.—Phor. 325,
AK A.

- Hec. 877 PAMPHILUS ADULESCENS PARMENO SERUOS
 V, 4, 37 Pam. Ego istuc sátis scio. Par. *Ah*,
 Témere quicquam Pármeno praetéreat quod facto úsus sit?
- Ad. 405 SYRUS SERUOS DEMEA SENEX
 III, 3, 51 - - Sy. Adortast iúrgio fratrem ápuđ forum
 De psáltria istac. De. Aín uero? Sy. *Ah*, nil réticuit.
- Ad. 597 MICIO HEGIO SENES II
 IV, 3, 6 Mi. - - íd quia non est á me factum, agís grátias?
 He. *Ah*, mínume: numquam te áliter atque es ésse animum
 induxí meum.

V. Expressions of Delight or Amusement.

- Heaut. 397 CLINIA ADULESCENS
 II, 4, 18 Ergó, mea Antiphila, tú nunc sola réducem me in patriám
 facis.
- Eun. 1009 PYTHIAS ANCILLA
 V, 6, 8 Numquám pol hominem stúltiorem uídi nec uidébo. *Ah*,
 Non póssum satis narráre, quos ludós prae bueris íntus.

APAGE

This interjection is the Greek *ἀπαγε*, the imperative of *ἀπάγω* with a reflexive expressed or implied. It is used twice by Terence, once with, once without, the reflexive. It expresses anger and disapproval.

- Eun. 756 THAIS MERETRIX CHREMES ADULESCENS
 IV, 6, 18 - - - Th. Num formídulosus óbsecro es, mi homo?
 Ch. *Ápage* sis:
 E'gon formidulósus?
- Eun. 904 CHREMES ADULESCENS PYTHIAS ANCILLA
 V, 2, 65 Ch. Quin, Pýthias,
 Tu mé seruato. Py. Néque pol seruandúm tibi
 Quicquám dare ausim néque te seruare: *ápage* te.

Hec. 877, *an* Uumpf., Bent., Bo., Fleck., Wag., Zeu., Del. and apparently all the Mss. *ah* Conradt, Dz.—Ad. 405, *VAKA*. *uah* Bent., Bo., Del., Zeu.—Heaut. 397, *uah* BCDEFGP. "*uah*, quod omnes libri praeter A exhibent, falsum esse metro euincitur." Rich. p. 641.—Eun. 1009, *ha* BD.

ATTAT (ATAT)

Two theories have prevailed regarding the origin of *Attat*: one, now abandoned, that it is the adversative *at* doubled; the other, that it is the Greek *ἰτταράλ*. It expresses surprise, always in Terence unpleasant surprise.* Donatus says of it in a note on Eun. 727, "Interiectio est paulatim percepti atque intellecti mali."

Attat occurs seven times in Terence.

And. 125	SIMO SENEX	
I, 1, 98	Percússit ilico ánimum. <i>attat</i> hoc illud est, Hinc íllae lacrumae, haec íllast miserícórdia.	
Eun. 228	PARMENO SERUOS	
II, 1, 22	Séd quis hic est, qui huc périgit? <i>attat</i> , híc quidemst parasítus Gnatho Mílitis :	
Eun. 727	CHREMES ADULESCENS	
IV, 5, 1	<i>Attat</i> data hercle uérba mihi sunt : úscit uinum quód bibi.	
Eun. 756	CHREMES ADULSCENS THAIS MERETRIX	
IV, 6, 18	Ch. Mílitum secum ád te quantas cópias addúcere? <i>Áttat</i> . Th. Num formídulosus óbsecro es, mi homo?	
Phor. 600	GETA SERUOS	
IV, 2, 10	Sed eccum ípsum, quis est ulterior? <i>attat</i> , Phaédriae Pater uenit.	
Phor. 963	PHORMIO PARASITUS	
V, 8, 870	<i>Attat</i> , nísi mi prospicio, haéreo.	
Hec. 449	PAMPHILUS ADULESCENS	
III, 4, 35	<i>Attat</i> éccum Phiddippum ét patrem Video : hórsum pergunt.	

*In Plautus nine instances are quoted by Richter where *attat* denotes pleasant surprise, e.g., Aul. 657, 704. "*Attat* expauescentis est" Sch. p. 98.

And. 125, *attat* DE, Bent., Bo.; *at at*, Del., Zeu.—Eun. 228, *attat* E; *at at* Del.—Eun. 727, *attat* DE, Zeu.; *at at* Del.—Eun. 756, *attat* EG, Zeu.; *at at* Del.—Phor. 600, *attat* DEP, Zeu.; *attat* Del.—Phor. 963, *attat* Bent.; *attat* Zeu.; *at at* Del.—Hec. 449, *attat* E, Zeu.; *at at* Delph.; "*attat* interiectio est conterriti et con turbati." Don.

AU

Au (also written *hau*) is an exclamation of surprise coupled with vexation and remonstrance. It is used by women only. "*Au interiectio est conturbatae feminae nec constantis sibi.*" Don. "*Interiectio est irascentis.*" Schl. p. 90, comm. ant. "*Observantis modo blandientis et misericordiam mouentis.*" Calp. "*Vtitur ea, qui admiratur, quomodo aliquid, quod nimium aut non probabile, nec credibile, nec optabile uidetur, dici aut fieri possit, admixta saepe indignatione in re praeter opinionem existente.*" Hand *Turs.* I, 524. Priscian (p. 636) places *au* among "sonituum illiteratorum imitationes." *Au* is found nine times in Terence.

And. 751   DAUOS   SERUOS   MYNIS   ANCILLA

IV, 4, 12 Da. Dictúra es quid rogo? My. *Aú!* Da. Concede ad
détram.

Heaut. 1015 SOSTRATA MULIER CHREMES SENEX

V, 3, 13

So. Sic erit,

Mí uir. Ch. Confitére? So. *Au*, te obsecro, ístuc inimicís sit.

Eun. 656   DORIAS   PYTHIAS   ANCILLAE II

IV, 3, 14 Do. *Au* óbsecro, mea Pýthias, quod ístuc nam monstrúm
fuit.

Eun. 680 PHAEDRIA ADULESCENS PYTHIAS ANCILLA

IV, 4, 13

Ph. Námque alium habui néminem. Py. *Au*,
Ne cómparandus híc quidem ad illum est.

Eun. 899   PYTHIAS   ANCILLA   THAIS   MERETRIX

V, 2, 60

Py. Crede hoc meáe fide,

Dabit hęc pugnam aliquam denuo. Th. *Au*, tace.

Phor. 754 CHREMES SENEX SOPHRONA NUTRIX

V, 1, 27

Ch. Quid? duásne uxores hábet? So. *Au*, obsecro,
únam ille quidem hanc sólam.

Phor. 803 NAUSISTRATA MULIER DEMIPHO SENEX

V, 3, 20

Na. *Au*, óbsecro, uide ne ín cognatam pécces. De. Non
est.

Heaut. 1015, *ah* BCDEFGP; *ha* D.—Eun. 889, “lexicorum auctores afferunt *ah*ake *tace*, uel *ahu*. Sed antiqui libri et Donati testimonium confirmant, scriptum fuisse *au tace*.” Hand *Turs.* I, 218. *ah*, Bo “*au* interiectio est perturbatae mulieris, ut apud Graecas *ioi*.” Don.—Phor. 803, *au om*. E.—Ad. 336, *au* *au* GBFF; *au* ADCE, “*au* *au* ferendum esse uidetur, nam uix praestat *au tu* pro *au au* uel simile quidquam.” Rich. p 416 “Neque aliter stat uersus. *Cuspiam* non potest non elidere ultimam.” Bent.

Ad. 336   GETA SERUOS CANTHARA ANUS
 III, 2, 38   Ge. Patiámurne an narrémus quoipiam? Ca. *Au au*,
                   mi homo, sánun es?

ECASTOR (MECASTOR)

This faded oath is found in the form *ecastor* (old interjection *e+castor*) five times, in the form *mecastor* (*me Castor iuuet!*) twice in Terence. It is used by women only. Ramsay (Mostellaria, Excursus XVII) says that *ecastor*, *edepol* and *hercle* "are, for the most part, mere expletives, destitute of any particular emphasis, corresponding to the 'Gad,' 'Bedad,' 'Faith,' 'By Jove,' and a host of others with which our dramatists were wont to season the discourse of their characters."

In Terence *ecastor* (*mecastor*) always emphasizes some pleasant emotion.

And. 486   LESBIA OBSTETRIX
 III, 2, 6   Per *ecástor* scitus púer est natus Pámphilo.
 Phor. 1050   NAUSISTRATA MULIER
 V, 9, 61   Phórmio, at ego *ecástor* posthac tibi quod potero, quod
                   uoles
                   Fáciamque et dicám.
 Hec. 83   SYRA ANUS PARMENO SERUOS
 I, 2, 8   Sy. Salué *mecastor*, Pármeno. Pa. Et tu edepól, Syra.
 Hec. 611   LACHES SENEX SOSTRATA MULIER
 IV, 3, 5   La. Íbi rus ergo hinc; fbi ego te et tu mé feres.
                   So. Speró *mecastor*.
 Hec. 741   BACCHIS MERETRIX
 V, 1, 15   Est mágnam *ecastor* grátiam de istác re quod tibi hábeam;
 Hec. 835   BACCHIS MERETRIX
 V, 3, 37   uerum *ecástor*
                   Numquam ánimum quaesti grátia ad malás adducam
                   pártis.

* See Ribbeck's "Beiträge" etc., p. 26 Also Hand *Turs.*, Vol. II, p. 341.
 And. 486, "Per Castorem et Pollucem ornatina sunt iurandi, apta feminis."
 Don.—Hec. 83, *mi Castor* E. "Olim salutantis addebant iusiurandum, ut hoc
 sedula facere uiderentur." Don.—Hec. 611, *mecastor* A, all others *ecastor*.—Hec.
 741, *ecastor* D; *castor* C.—Hec. 835, *ecastos* A.

Hec. 860

BACCHIS MERETRIX

V, 4, 20 At tu *ecāstor* morem antīquom atque ingenium óbtines,
Ut únus omnium hómo te uiuat núnquam quisquam
blándior.

ECCERE (also ECERE)

Two widely differing theories have been held regarding the etymology of this particle. The old theory was that it was *e+ceres*=*per Cererem*, like *ecastor*, *edepol*, etc. The later theory (Ribbeck's)* derives it from *ecce+rem*.

Eccere is used but once by Terence.

Phor. 319 PHORMIO PARASITUS GETA SERUOS

II, 2, 5 - - Ph. SÍ rogabit. Ge. Ín te spes est. Ph. *Eccere*,
Quíd si reddet?

EDEPOL (POL)

There are two recognized derivations also for *edepol*, an older and a later. The old theory was that *edepol* was a corruption of *per aedem Pollucis*, and hence it was spelled *aedepol*. The later etymology makes it an abridgement of *e+deus+pol*.

From the remark of Ramsay quoted above (under *ecastor*), it is easy to infer that any division of passages containing *edepol* must be made on an arbitrary principle. *Edepol* has nothing to do *per se* with the meaning of the passage. The following divisions, however, may be made for convenience' sake. *Edepol* with

I. Expressions of Grief, Distress, Regret and the like.

And. 229

MYSIS ANCILLA

I, 4, 2

Lésbiam adducí iubes.

Sáne *pol* illa témulentast múlrier et temerária.

And. 320

PAMPHILUS ADULESCENS

II, 1, 20

Néque *pol* consilí locum habeo néque ad auxilium cópiam.

And. 459

MYSIS ANCILLA

III, 1, 1

Ita *pól* quidem res est, út dixisti, Lésbia :
Fidélem haud ferme múlrieri inueniás uirum.

* "Beiträge," etc., p. 43. Hand's *Turs.* II, 343.

Phor. 319, *ecce re* DEG; *ecce res* D. "Providendum est in causa." Sch. p. 131.

- Hec. 228   SOSTRATA MULIER LACHES SENEX
 II, 1, 31   So. Nón mea opera néque *pol* culpa euénit.   La. Immo
    máxume ;
- Hec. 274   SOSTRATA MULIER
 II, 3, 1   *Edepol* ne nos súmus inique aeque ómnes inuisáe uiris.
 Hec. 278   . . . . ita ánimum induxerúnt socrus
 II, 3, 5   Ómnis esse iníquas : haud *pol* mé quidem; nam numquám
    secus
    Hábui illam ac si ex mé esset nata, néc qui hoc mi
    eueniát scio :
- Hec. 280
 II, 3, 7   Nísi *pol* filiúm multimodis iam éxpecto ut redeát domum.
- Hec. 520   MYRRINA MULIER
 IV, 1, 5   Quód si rescierít peperisse eam, íd qua causa clám me
    habuisse
    Dícam, non *edepol* scio.
- Hec. 566   MYRRINA MULIER
 IV, 1, 51   Nullám *pol* credo múlierem me míseriorem úfuere :
 Hec. 568   Nam ut híc laturus hóc siet, si ipsám rem ut sit rescúerit,
 IV, 1, 53   Non *edepol* clam me est, quom hóc quod leuust tám
    animo iraté tulit.
- Hec. 593   SOSTRATA MULIER
 IV, 2, 17   Níl [*pol*] iam istae res míhi uoluptatís ferunt :
- Hec. 728   BACCHIS MERETRIX
 V, 1, 2   Nec *pol* me multum fállit, quin quod súspicor sit quód
    uelit.
- Hec. 734   BACCHIS MERETRIX
 V, 1, 8   Ego *pol* quoque etiam tímida sum, quom uénit [mi] in
    mentem quáe sim,
    Ne nómen mihi quaesti óbsiet;
- Hec. 788   BACCHIS MERETRIX
 V, 2, 22   Eo, etsí scio *pol* eis fore meum cónspectum inuisum hódie.

Hec. 278, *pro me* Bo.— Hec. 520. *Ego pol* Eu.— Hec. 593, *pol* om. A.
 “Eiectum *Pol* ab eis est, qui nescirent *Voluptatis* secundam corripere solere.”
 Bent. *pol* om. Wag. Zeu.

- Ad. 783 SYRUS SERUOS
V, 2, 8 *Edepol* commissatórem haud sane cómmodum,
Praesértim Ctesiphóni !
II. Expressions of Joy, Delight, and the like.
- And. 770 MYSIS ANCILLA
IV, 4, 31 - - Díś *pol* habeo grátiam,
Quom in páriundo aliquod ádfuerunt líberae.
- And. 817 MYSIS ANCILLA
IV, 5, 22 O óptume hospes ! *pol*, Crito, antiquom óbtines.
- Heaut. 381 BACCHIS MERETRIX
II, 4, 1 *Edepol* te, mea Antíphila, laudo et fórtunatam iúdico,
- Heaut. 1060 SOSTRATA MULIER
V, 5, 16 Gnáte mi, ego *pol* tibi dabo illam lépidam, quam tu fáci-
ames,
Fíliam Phanócratae nostri.
- Eun. 675 PYTHIAS DORIAS ANCILLA II PHAEDRIA ADULESCENS
IV, 4, 8 Py. Haben hóminem, amabo? Ph. Quid ni habeam?
Py. O factúm bene.
Dor. Istúc *pol* uero béne.
- Eun. 876 THAIS MERETRIX CHAEREA ADULESCENS
V, 2, 37 Th. Equidém *pol* in eam pártem accipioque ét uolo,
Ch. Immo íta quaeso unum hoc scíto, contumélie
Non mé fecisse cáusa, sed amorís. Tha. Scio.
- Eun. 879
V, 2, 40 Et *pol* propterea mágis nunc ignoscó tibi.
- Eun. 916 PYTHIAS ANCILLA
V, 3, 7 Probe *edepol* narras: nam illi faueo uírgini :
- Eun. 1002 PYTHIAS ANCILLA
V, 6, 1 Numquam *edepol* quisquam iám diu quod mágis uellem
eueníre,
Mí euenít, quam quod módo senex intro ád nos uenit
érrans.
- Eun. 1009
V, 6, 9 Numquám *pol* hominem stúltiorem uídi nec uidébo.

- Phor. 814 NAUSISTRATA MULIER
V, 3, 31 Sic *pól* commodius ésse. in omnis árbítror, quam ut
cóeperas,
Manere hanc :
- Phor. 1051 NAUSISTRATA MULIER PHORMIO PARASITUS
V, 9, 62 Na. - - quod uoles
Fáciámque et dicám. Ph. Benigne dícis. Na. *Pol* meri-
túmst tuom.
Ph. Vín primum hodie fácere quod ego gaúdeam?
- - - Na. Cúpio. Ph. Me ad cenám uoca.
- Phor. 1054
V, 9, 65 Na. *Pól* uero uoco.
- Hec. 83 SYRA ANUS PARMENO SERUOS
I, 2, 8 Sy. Salué mecastor, Pármeno. Pa. Et tu *edepól*, Syra.
- Hec. 610 SOSTRATA MULIER
IV, 3, 4 Fors fuat *pol*.
- Hec. 839 BACCHIS MERETRIX
V, 3, 41 At *pól* me fecisse árbítror, ne id mérito mi eueníret.
- Ad. 289 SOSTRATA MULIER CANTHARA ANUS
III, 1, 2 So. Óbsecro, mea nútrix, quid nunc fíet? Ca. Quid
fiát rogas?
Recte *édepol* spero.
- Ad. 293 CANTHARA ANUS
III, 1, 6 *Pól* is quidem iam hic áderit;
- Ad. 298 SOSTRATA MULIER
III, 1, 11 Íta *pol* est ut dícis :
- Ad. 763 SYRUS SERUOS
V 1, 1 *Edepol*, Syrisce, té curasti mólliter
Lautéque munus áministrastí tuom :
- Ad. 959 DEMEA SENEX SYRUS SERUOS
V, 9, 2 De. Frúgi homo's, ergo *édepol* hodie meá quidem senténtia.
Ad. 961 Iúdico Syrum fferi esse aequom líberum
V, 9, 4 - - Sy. O noster Démea, *edepol* uír bonu's!

Hec. 83, "Irrisit ad *ecastor* addendo *edepol*. Et quod illa *Parmeno*, ille hic addidit *Syra*" Don.— Hec. 610, *Fors pol fuat* Del. *Hoc fuat pol* Bo.— Ad. 289, *recte edepol, spero* Speng., Krit. An.

III. Expressions of Anger, Reproach and the like.

- And. 790   MYSIS   ANCILLA
 IV, 4, 5,   Ne me áttigas,
 Sceléste. Si *pol* Glýcerio non ómnia haec - -
- And. 866   SIMO   SENEX
 V, 2, 25   Ego *pol* hódie, si uiuó, tibi
 Osténdam, erum quid sít pericli fállere.
- Heaut. 723   BACCHIS   MERETRIX
 IV, 4, 1   Satis *pol* proterue mé Syri promíssa huc induxérunt.
- Heaut. 730   BACCHIS   MERETRIX
 IV, 4, 8   - - Dórmunt; ego *pol* istos commouébo.
- Eun. 606   CHAEREA   ADULESCENS
 III, 5, 58   An ego occasiónem
 Amítterem? tum *pol* ego is essem uéro, qui simulábar.
- Eun. 719   PYTHIAS   ANCILLA
 IV, 4, 51   Inueniám *pol* hodie, párem ubi referam grátiam.
- Eun. 731   PYTHIAS   ANCILLA
 IV, 5, 5   - - - certo tú quidem *pol* multo hílarior.
- Eun. 867   THAIS   MERETRIX
 V, 2, 28   Neque *édepol* quid nunc cónsili capiám scio
 De uírgine istac :
- Eun. 903   PYTHIAS   ANCILLA
 V, 2, 64   néque *pol* seruandúm tibi
 Quicquám dare ausim néque te seruare : ápage te.
- Eun. 941   PYTHIAS   ANCILLA
 V, 4, 19   Ego *pol* te pro istis fáctis et dictís, scelus,
 Ulcíscar,
- Phor. 574   DEMIPHO   CHREMES   SENES II
 IV, 1, 8   De. Quid illi tám diu
 Quando ígitur commorábare, ubi íd audíferas?
 Ch. *Pol* mé detínuit mórbus.

Eun. 719, *edepol* Fleck., Wagner.

- Phor. 787 NAUSISTRATA MULIER DEMIPHO SENEX
V, 3, 4 Factum uolo, ac *pol* minus queo uiri culpa, quam me dignumst.
- Phor. 788
V, 3, 5 De. Quid autem? Na. Quia *pol* mei patris bene partha indiligenter
Tutatur;
PHORMIO PARASITUS NAUSISTRATA MULIER
- Phor. 998 CHREMES SENEX
V, 9, 9 Ph. Delirat miser
Timore. Na. Non *pol* temerest, quod tu tam times.
Ch. Egon timeo?
- Hec. 58 PHILOTIS MERETRIX
I, 1, 1 Per *pol* quam paucos reperias meretricibus
Fidelis euenire amatores, Syra.
- Hec. 71 PHILOTIS MERETRIX SYRA ANUS
I, 1, 14 Ph. Tamen *pol* eandem iniuriumst esse omnibus.
Sy. Iniurium autem est ulcisci aduersarios?
- Hec. 160 PARMENO SERUOS PHILOTIS MERETRIX
I, 2, 85 Pa. Sed ut fit, postquam hunc alienum ab sese uidet,
Maligna multo et magis procax facta flico est.
Ph. Non *edepol* mirum.
- Hec. 499 PHIDIPPUS LACHES SENES II
III, 5, 49 La. Quam ob rem te orabam, filiam ut remitteres.
Ph. Non credidi *edepol* adeo inhumanum fore.
- Hec. 543 PHIDIPPUS SENEX
IV, 1, 28 Verum id uitium numquam decreui esse ego adulescentiae;
Nam id innatumst, at *pol* iam aderit, se quoque etiam quom oderit.
- Hec. 623 PHIDIPPUS SENEX
IV, 4, 1 Tibi quoque *edepol* sum iratus, Philumena,
Graviter quidem;
- Hec. 732 BACCHIS MERETRIX LACHES SENEX
V, 1, 6 Ba. Salue, Laches. La. Credo *edepol* te non nil mirari,
Bacchis,
Quid sit qua propter te huc fores puerum euocare iussi.

- Hec. 747 LACHES SENEX
V, 1, 21 Nám neque ille hoc animo érit aetatem néque *pol* [tu eadem] ista aetás tibi.
- Hec. 756 BACCHIS MERETRIX
V, 1, 30 Fáciam, quod *pol*, si ésset alia ex hóc quaestu, haud facerét scio,
Ut de tali cáusa nuptae múlieri se osténderet.
- Hec. 772 PHIDIPPUS SENEX
V, 2, 6 Nec *pol* istae metuont deós neque has respícere deos opínor.
- Hec. 799 PARMENO SERUOS
V, 3, 1 *Édepol* ne meam érus esse operam députat paruí preti,
Qui ób rem nullam mísit,
- Ad. 450 HEGIO SENEX
III, 4, 4 Ex illan fámilia
Tam inlíberale fácinus esse ortum! O Aéschine,
Pol haúd paternum istúc dedisti!
- IV. Expressions of Entreaty, Admonition, and the like.
- And. 305 BYRRIA SERUOS
II, 1, 5 Quaéso *édepol*, Charíne, quoniam nón potest id fieri quod uis,
Íd uelis quod póssit.
- Heaut. 590 CLITIPHO ADULESCENS SYRUS SERUOS
III, 3, 29 Cl. Di te éradicent, quí me hinc extrudís, Syre!
Sy. At tú *pol* tibi istas pósthac comprimitó manus!
- Eun. 721 DORIAS ANCILLA
IV, 4, 53 Tu *pol*, sí sapis,
Quód scis nescis, néque de eunucho néque de uitio uírginis.
- Eun. 883 CHAEREA ADULESCENS PYTHIAS ANCILLA
V, 2, 44 Ch. Te quóque iam, Thais, íta me di bene amént, amo.
Py. Tum *pol* tibi ab istoc, éra, cavendum intéllego.
- Hec. 786 LACHES SENEX
V, 2, 20 Quaeso *édepol*, Bacchis, quód mihi es pollicita tute ut sérues.

Heaut. 590, *Pol* om. BCDEFGP. "Illud *Pol* nescio unde uenerit. Nec ex nostris ullus, nec uett. edd. id agnoscunt." Bent.

1

Ehem occurs twenty-one times in Terence.

DAUOS   SERUOS   PAMPHILUS   ADULESCENS

And. 417 SIMO SENEX

II, 5, 6   Da. Quasi de improvise respice ad eum. Pa. *Ehém,*
pater.

Da. Probe. Si. Hódie uxorem dúcas, ut duxi, uolo.

And. 686 PAMPHILUS ADULESCENS MYNIS ANCILLA

IV, 2, 3 Pa. Mysis. My. Quis est? *chem* Pámphile, mihi te
óptume offers.

And. 846   DAUOS   SERUOS   SIMO   CHREMES   SENES II

V, 2, 5 Da. Erus est : quid agam? Si. O salue, bone uir. Da.

. *Ehem* Simo, O nostér Chremes,

Omnia adparata iam sunt intus.

Heaut. 622   SOSTRATA   MULIER   CHREMES   SENEX

IV, 1, 9   So. *Ehem* mi uir.   Ch. *Ehem*, mea úxor.   So. Te ipsum quaero.

Heaut. 883   MENEDEMUS   CHREMES   SENES II

V, I, 10 Me. Quós ais hominés, Chremes, cessáre? Ch. *chem*,
Menedeme, áduenis?

Heaut. 1047   MENEDEMUS   CHREMES   SENES II

V, 5, 3   Me. - - - optume

Ípsas uideo. Ch. *Ehém*, Menedeme, quár non accersí
iubes

Fíliam et quod dótis dixi fírmas ?

And. 417, *em hem* D.—And. 686, "*hem* libri, sed desunt AP" Richter. *hem* West, Speng., Bo., Umpf., Stall., Zeu. "*Ehem* autem monosyllabon in huiusmodi locis; non *Hem* quod indignantis uel conturbati est" Bent.—And. 846 *Ehē* G; *Hem* Bo., Delph., Don "*Hem* interiectio perturbati est" Don. "*Ehem* (einsilbig) Daos stellt sich freudig überrrascht, Simo und Chremes hier zu treffen" Speng.—Heaut. 622, *Hem* bis E. "Haec repetitio a simili indignantis est." Calp.—Heaut. 883, *Hem* Bo., Delph. "*Hem* est particula ostendens gaudium de aduentu." Calp.—Heaut. 1047, "*Hem* interiectio percipientis eum, quem nolebat." Calp.

* Roby Lat. Gram. I, p. 339; Ashmore on Ad. 224.

- Hec. 340   PARMENO SERUOS SOSTRATA MULIER
 III, 2, 5   Par. Iterum ístinc excludére.
                  So. *Ehem* Pármeno, tum híc eras ?
- Ad. 81   DEMA MICIO SENES II
 I, 2, 1   De. *Ehem*, opportune : te ipsum quaérito.
- Ad. 266   AESCHINUS ADULESCENS
 II, 4, 2   - - - *Ehem* opportúne : te ipsum quaéro ; quid fit,
                  Ctésipho ?
- Ad. 373   SYRUS SERUOS DEMA SENEX
 III, 3, 19   De. Huic mándes, si quid récte curatúm uelis,
                  Sy. *Ehem* Démea, haud aspéxeram te, quíd agitur ?
- Ad. 901   DEMA SENEX AESCHINUS ADULESCENS
 V, 7, 3   De. Quid ágitur, Aeschine ? Ae. *Ehem*, pater mi, tu híc
                  eras ?

EHEU.

Eheu is an exclamation of pain or grief found three* times in Terence.

- Heaut. 83   CHREMES MENEDEMUS SENES II
 I, 1, 31   Ch. Quaesó, quid de te tántum commeruísti ? Me. *Eheu* !
                  Ch. Ne lácruma,
- Heaut. 1043   CLITIPHO ADULESCENS
 V, 4, 20   - - - *Eheu*, quam nunc tótus displicéo mihi
                  Quám pudet !
- Hec. 74   SYRUS ANUS
 I, 1, 17   *Eheú* me miseram, quór non aut istaéc mihi
                  Aetás et formast aút tibi haec senténtia !

Hec. 340, "ehem interiectio est eius quae commota sit noua re." Don.—Ad. 81, *hem* DG; *he em* U; *hem* Don. bis in lem. "Aliqui libri, inter quos Bembinus et Basilicanus, *ehem* : quod magis conuenit actibus repentinis, ut est subitus eius, quem quis quaerit, aspectus." Faer.—Ad. 266, "*ehem* interiectio repentinae rei." Don.—Ad. 373, *hem* Del. "Ehem interiectio est commoti et quasi perculsi re subita et noua." Don.—Ad. 901, *hem* DG, Bo., Del., Umpf.—Heaut. 83, *ei mihi* (B)D²E; *EKEU* ACFP; *heu hoi* Del.; *oiei* Bent., Bo.—Heaut. 1043, *chu* F.—Hec. 74, *heu* F.

* A possible fourth instance is Phor. 187 (I, 4, 10), where *ehou* is the reading of ABCP; *ehu* of F, *heu* of DGE.

EHO

This interjection is generally used with vehement questions. It is, however, itself essentially an imperative, and signifies "Come on, now," "Here now," "Answer me," "Come, tell me." "Dic mihi," which is used with it in several instances, might fairly be supplied in nearly every case. The combinations *eho dum* and *eho tu* are quite common. *Eho* is used with imperative sentences ten times in Terence, with interrogative sentences thirty times.

I. Eho used with Imperatives.

- And. 184   SIMO SENEX DAUOS SERUOS
I, 2, 13   Si. Daue. Da. Hém, quid est? Si. *Eho* dum ád me.
- And. 324   PAMPHILUS ADULESCENS
II, 1, 24   - - - *eho* dum díc mihi :
            Númquid nam ampliús tibi cum illa fuit, Charine?
- And. 667   CHARINUS ADULESCENS
IV, 1, 43   *Eho*, díc mi, si omnes hunc coniectum in nuptias
            Inimíci uellent, quód nisi consilium hóc darent?
- And. 931   CHREMES CRITO SENES II
V, 4, 28   - - - Ch. Utinam id sít, quod spero! *eho*, díc mihi
            Quid eám tum? suamne esse ábat?
- And. 951   CHREMES SENEX
V, 4, 48   - - - Propero ad fíliam. *Eho* mecúm, Crito;
            Nam illám me credo haud nósse.
- Eun. 360   CHAEREA ADULESCENS PARMENO SERUOS
II, 3, 69   Ch. Péríi, numquamne étiam me illam uídisse! *eho* dum
            díc mihi :
            Éstne, ut fertur, fórna? Pa. Sane.
- Phor. 633   GETA SERUOS
IV, 3, 28   'Solí sumus nunc hic' ínquam : '*eho*, dic quid uís dari'
- Phor. 748   CHREMES SENEX
V, 1, 21   *Eho* díc mihi, quid reí tibist cum fámilia hac unde éxis?

And. 184. *eho* D, "*eho* (*dum*) est interiectio ad se uocantis, interdum admirantis" Delph. "Nutus est intentionem animaduersionemque deposcens eius, cum quo uult loqui." Don.—And. 667, "*eho* interiectio est intentionem audientis exposcens." Don.—And. 951, "*Eho* hic admiratio (lege admonitio, Zeu.) est intentionis ad id quod dicturi sumus" Don. *heo* U.—Phor. 633, *EKO* A; *eo* BCF; *heo* D; *eho* G; *eo* P.

- Hec. 719 LACHES SENEX
 IV, 4, 97 - - - *Eho* púere, curre ad Báčchidem hanc
 Vicíniam nostram : huc éuoca uerbís meis.
- Ad. 970 MICIO SENEX
 V, 9, 13 Si quidem
 Tú uis : Syre, *eho* accéde huc ad me : líber esto.
 II. *Eho* introducing questions.
- And. 88 SIMO SENEX
 I, 1, 61 - - - *eho*, quid Pámphilus? "quid? sýmbolam
 Dedít, cenauit."
- And. 500 SIMO SENEX DAUOS SERUOS
 III, 2, 20 Si. Mihin quísqum? Da. *Eho*, an tute íntellexti hac ád-
 simulari?
- And. 616 DAUOS SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS
 III, 5, 10 Da. Vísus sum. Pa. *Eho*, dum, bóne uir, quid ais?
- And. 710 DAUOS SERUOS
 IV, 2, 27 *Eho* tu ímpudens, non sátis habes quod tibi dieculam
 áddo,
 Quantum huíc promoueo núptias?
- And. 748 DAUOS SERUOS
 IV, 4, 9 *Eho* Mýsis, puer hic úndest? quisne huc áttulit?
- And. 766 DAUOS SERUOS MYSIS ANCILLA
 IV, 4, 27 Da. Quid? Pámphili?
 My. *Eho*, an nón est?
- And. 781 DAUOS SERUOS MYSIS ANCILLA
 IV, 4, 42 Da. 'Coactus légibus
 Eam uxórem ducet.' My. *Eho*, óbsecro, an non cúius
 est?
- And. 791 DAUOS SERUOS MYSIS ANCILLA
 IV, 4, 52 Da. *Eho* inépta, nescis quíd sit actum? My. Quí sciam?
 Da. Hic socer est.

Ad. 970, *eo* FP.—And. 88, *eo* C; *heo* D.—And. 500, "*eho* modo interiectio est admirantis, alias ad se uocantis." Don.—And. 616, *heodum* BCEP; *ohe* du G.—And 748, "*Eho* interiectio est uel animaduersionem in se poscentis aut repente cernantis." Don. *au puer hic*, etc. Eu.—And. 781, *au* Del., Stall., Zeu. "Fleckeisenus, fortasse metri gratia, - - interiectionem parum probabiliter omisit" Rich. "Donatus legit *au*, dicens esse interiectionem perturbatae mulieris" Faer. "Omnes nostri *eho*; et recte" Bent.

- And. 852 SIMO SENEX DAUOS SERUOS
 V, 2, 11 Si. *Eho*, non tu dixisti esse inter eos inimicitias, carnufex?
 Da. Sunt.
- And. 908 CRITO SIMO SENES II
 V, 4, 5 Cr. Símō, men quaéris? Si. *Eho* tu, Glycérium hinc
 ciuem esse ais?
- Heaut. 312 CLITIPHO ADULESCENS SYRUS SERUOS
 II, 3, 71 Clit. *Eho* scelestē, quó illam ducis? Sy. Quo égo illam?
 ad nos scilicet.
- Heaut. 537 SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
 III, 2, 26 Sy. *Eho* quaéso laudas, quí eras fallunt? Ch. In loco.
 Ego uéro laudo.
- Heaut. 582 CLITIPHO ADULESCENS CHREMES SENEX
 III, 3, 22 Cl. Nón accedam ad filios? Ch. *Eho* quaeso, úlla acce-
 dundí uiast?
- Eun. 286 GNATHO PARASITUS
 II, 2, 55 Etiám nunc tu hic stas, Pármēno? [*eho*] num nam híc
 relictu's cústos,
 Ne quís forte internúntius clam a mílite ad istam cúrset?
- Eun. 334 CHAEREA ADULESCENS PARMENO SERUOS
 II, 3, 43 Ch. *Eho*, nónne hoc monstri símilest? quid ais? Pa.
 Máxume.
- Eun. 351 CHAEREA ADULESCENS PARMENO SERUOS
 II, 3, 60 - - Pa. Vidi, nóui: scio quo abdúcta sit.
 Ch. *Eho* Pármēno mi, nóstin et scis úbi siet?
- Eun. 639 PHAEDRIA ADULESCENS
 IV, 2, 11 si nón tangendi cópiast
Eho, né uidendi quídem erit?
- Eun. 691 PHAEDRIA ADULESCENS DORUS EUNUCHUS
 IV, 4, 24 *Eho* tu, émin ego te? Do. Emísti.

Heaut. 312, *eo* C; *eo* P "eho interiectio ad monentis attentionem, et ut sistatur gradus, poscentis" Calp.—Heaut. 537, "*Eho* modo interiectio est interrogantis, alias admirantis alias ad se uocantis" Calp.—Heaut. 583, "*eho* hoc loco admonentis est" Calp.—Eun. 286, *coh* D; *oh* G.—Eun. 334, *eo* G. "*Eho* uox dolentis." Schlee, p. 101.—Eun. 639, "*Eho* ridicule additum: tanquam omnino non secum loquatur" Don.

- Eun. 736 CHREMES ADULESCENS PYTHIAS ANCILLA
 IV, 5, 10 Py. Nil dixit, tu ut sequerere sese? Ch. Nfl, nisi abiens
 mi innuit.
 Py. *Eho*, nónne id sat erat?
- THAIS MERETRIX CHAEREA ADULESCENS
- Eun. 856 PYTHIAS ANCILLA
 V, 2, 17 Th. Quid féceras? Ch. Paulúm quiddam. Py. *Eho*
 'paulum' impudens?
 An paulum hoc esse tibi uidetur, uirginem
 Utiáre ciuem?
- Phor. 259 DEMIPHO SENEX PHAEDRIA ADULESCENS
 II, 1, 29 De. Bonás me absente hic cónfecistis núptias.
 Ph. *Eho*, an id suscenses núnc illi?
- Phor. 384 DEMIPHO SENEX PHORMIO PARASITUS
 II, 3, 37 De. Ego mé nego: tu quí ais redige in mémoriam.
 Ph. *Eho* tú sobrinum tuóm non noras?
- Phor. 684 ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
 IV, 4, 3 An. Satin ést id? Ge. Nescio hércle: tantum iússus
 sum.
 An. *Eho*, uérbero, aliud míhi respondes ác rogo?
- Hec. 100 PARMENO SERUOS PHILOTIS MERETRIX
 I, 2, 25 - - Pa. Habére autem? Ph. *Eho* tu, an nón habet?
 Pa. Habét, sed firmae haec uéreor ut sint núptiae.
- Hec. 267 LACHES PHIDDIPUS SENES II
 II, 2, 25 - - - La. Quae rés te facere id próhibet?
Eho, núm quid nam accusát uirum? Ph. Minumé.
- Hec. 671 PAMPHILUS ADULESCENS LACHES SENEX
 IV, 4, 49 - - - Pa. Quem ípse neclexít patre,
 Ego alám? La. Quid dixti? *eho* an nón alemus, Pám-
 phile?
- Ad. 389 DEMEA SENEX SYRUS SERUOS
 III, 3, 35 - - De. Quid? istaec iám penes uos psáltríast?
 Sy. Ellam íntus. De. *Eho*, an domíst habiturus?

Hec. 267, "*eho* interiectio ponentis aurem propriorem." Don.—Hec. 671,
heo DF.

- Ad. 660   AESCHINUS ADULESCENS MICIO SENEX
 IV, 5, 26   Ae. *Eho*, nónne haec iusta tibi uidetur poscere ?
               Mi. Non.
- Ad. 777   DEMA SENEX SYRUS SERUOS
 V, 2, 2   De. Quid Ctésiphonem hic nárrat ? Sy. Nil. De.
                   Eho, cárnufex,
               Est Ctesipho intus ?
- Ad. 905   AESCHINUS ADULESCENS DEMA SENEX
 V, 7, 7   - - Ae. Cúpio ; uerum hoc mihi moraest,
               Tibícina et hymenaéum qui cantént. De. *Eho*,
               Uin tu huíc seni auscultáre ?

EI (HEI)

The spelling *ei* is the one now pretty generally adopted. Richter says that he can not find *hei* in any Plautian Manuscript of the better class, and sums up the case as regards Terence thus : "Apud Terentium *hei* neque in AG neque in EFP extat, semel And. 106 in D, ter And. 322, 622, Heaut. 234 in B, bis And. 322, 622 in C (sed altero loco *h* litera a C² addita)." He quotes the following from Probus : "Nunc si simpliciter, hoc est sine adspiratione *ei* proferatur, erit datius casus pronominis *is*, ut *ei*," IV pg. 146, 17, 18."

Ei expresses fear coupled with distress and grief. In fifteen of the twenty times it is used by Terence it is followed by *mihi*, *misero* being joined with *mihi* in two instances.

- And. 73   SOSIA LIBERTUS
 I, 1, 46   *Ei*, uéreor ne quid Ándria adportét mali !
- And. 263   PAMPHILUS ADULESCENS
 I, 5, 28   ein égo ut aduorser ? *ei* mihi !
               Incertumst quid agam.
- And. 322   CHARINUS PAMPHILUS ADULESCENTES II
 II, 1, 22   Ch. Pamphile,
               Si íd facis, hodié postremum mé uides. Pa. Quid ita !
                   Ch. *Ei* mihi,
               Uéreor dicere : huíc dic quaeso, Býrria.

And. 73, "*hei* interiectio timentis et dolentis." Del. "*ei* interiectio dolentis." Sch. p. 80.

- And. 622 PAMPHILUS ADULESCENS
 III, 5, 16 *Ei mihi*
 Quóm non habeo spátium, ut de te súmam supplicium,
 út uolo !
- Heaut. 234 CLITIPHO CLINIA ADULESCENTES II
 II, 2, 5 Clit. Clínia. Clin. *Ei miseró mihi ?*
 Clit. Etiám caues, ne uídeat forte hic te á patre aliquis
 éxiens ?
- Heaut. 247 SYRUS SERUOS CLINIA ADULESCENS
 II, 3, 6 Sy. Nón oportuít relictas : pórtant quid rerum !
 Clin. *Ei mihi !*
- Heaut. 968 CHREMES SENEX CLITIPHO ADULESCENS
 V, 2, 15 Ch. Íbi tuae stultítiae semper érit praesidium, Clítipho,
 Uictus, uestitús, quo in tectum té receptes. Cl. *Ei mihi !*
 Ch. Sátius est quam te ípso herede haec póssidere Bács-
 chidem.
- Phor. 178 ANTIPHO ADULESCENS
 I, 3, 26 - - - uideon égo Getam curréntem huc adueníre ?
 Is est ípsus. *Ei*, timeó miser, quam hic míhi nunc nun-
 tiét rem.
- Phor. 490 DORIO LENO ANTIPHO ADULESCENS
 III, 2, 5 Do. Mirábar si tu míhi quicquam adferrés noui. An. *Ei*,
 Metuó lenonem né quid
- ANTIPHO PHAEDRIA ADULESCENTES II
- Phor. 501 GETA SERUOS
 III, 2, 16 An. Míseratumst. Ph. *Ei*, uérbis uincor !
 Ge. Quám uterque est similís sui !
- Phor. 607 ANTIPHO ADULESCENS
 IV, 3, 2 Sed pátruom uideo cúm patre astantem, *ei* mihi,
 Quam tímeo, aduentus húius quo impellát patrem !
- Phor. 671 ANTIPHO ADULESCENS
 IV, 3, 66 *Ei mihi !*
 Geta, óccedisti mé tuis falláciis.

Heaut. 234, "*hei* datiuo iungitur." Calp.—Phor. 178, "recte iam timet, quia in metu semper est praesaga mali mens. Et *hei* interiectio ingemiscantis est." Don.—Phor. 490, "Collocatum enim habent AFP *ei* in capite uersus 491, eoque si particulam cum C. Conradio 'die metrische Composition der Comödien des Terenz' pg. 25 transferimus, iambicus septenarius 491 parum elegans mutatur in trochaicum octonarium bene fluentem." Rich. p. 469.

EM

Ad. 173, "Libri Calliopi. Sa. O miserum facinus. . Ae. Geminabit nisi
caues. Sa. *ei miseriam*, sed nullo loco *ei* cum accusatio coniunctum habemus"
Rich. p. 468, N. 26.

em in Bembino— a quo tota fere abest Andria — locis 23 apparet, in libris Calliopianis melioris notæ saepius quam in libris minoris notæ (in B nusquam, in E semel Phor. 1026). In P codice integro locis 28:—in C locis 19, sed octiens - - a C² mutatum in *hem*:—in D locis 15, sed quinquies - - a D² mutatum in *hem* et ab eadem manu And. 556 Heaut. 866: denique And. 842 scriptum est *en*:—in F locis 8, sed quater - - a F² mutatum in *hem*, ab eadem manu Heaut. 866 Phor. 212:—in G locis quatuor.”

Em, as will be seen by the following citations, has a demonstrative force, and, like its equivalent *en*, was doubtless regularly accompanied by a gesture.

It occurs thirty-three times in Terence.

And. 351 PAMPHILUS ADULSECENS DAUOS SERUOS
II, 2, 14 Pa. Óbsecro te, quám primum hoc me líbera miserúm metu. Da. *Em*,
Líbero: uxorém tibi non dat iám Chremes.

SIMO SENEX DAUOS SERUOS PAMPHILUS
And. 416 ADULESCENS
II, 5, 5 Si. Utrúmque adesse uídeo. Da. *Em*, serua. Si.
Pamphile.
Da. Quasi de ímproviso réspice ad eum. Pa. Ehém,
pater.

And. 458 SIMO SENEX
II, 6, 27 quid híc uolt ueteratór sibi?
Nam si híc malist quicquam, *ém* illic est huic ref caput.

And. 556 SIMO SENEX
III, 3, 24 *Em*, id te óro ut ante eámus, dum tempús datur.

And. 604 DAUOS SERUOS
III, 4, 25 *Em* astútias! quod sí quiessem, níl euenissét mali.

And. 351, “*hem* libri, sed desunt AF.” *hem* Bent., Bo., Del., Fleck., Stall., Umpf., Wag., Zeu. “*hem* demonstratio est facti” Don.— And. 416. *em* C¹P; *hem* BC²DE, Bo., Del., Fleck., Umpf., Zeu. “De *hem* posset cogitari, si Simo repente appareret; sed iam diu eum adire uidit Dauos (uu. 403 et 406 sqq.), itaque nequit obstupescere Simonis aduentu” Rich. p. 493, n. 43.— And. 458, *hem* BD (inter lineas) EG, Bent., Bo., Del., Fleck., Stall., Umpf., Wag., Zeu.— And. 556, ^hEm D; *hem* BC²EGP, Bent., Bo., Del., Fleck., Stall., Wag., Zeu.— And. 604, *hem* BC²DEG, Bent., Bo., Del., Fleck., Stall., Zeu.

- And. 619 PAMPHILUS ADULESCENS
 III, 5, 13 Tu rem ímpeditam et pérditam restítuas? *em* quo frétus
 sim,
 Qui me hódie ex tranquillíssuma re cóniecisti in núprias.
- And. 785 DAUOS SERUOS
 IV, 4, 46 Audistin, óbsecro? *em*
 Scelera: hánc iam oportet ín cruciatum hinc ábripi.
- And. 842 DAUOS SERUOS SIMO CHREMES SENES II
 V, 2, 1 Da. Ánimo nunciam ótioso esse ímpero. Ch. *Em* Da-
 uom tibi!
 Si. Únde egreditur?
- Heaut. 866 CHREMES MENEDEMUS SENES II
 IV, 8, 25 Ch. - - póstreto etiam, sí uoles,
 Despónsam quoque esse dícito. Me. *Em*, istuc uólu-
 eram.
- Eun. 237 GNATHO PARASITUS
 II, 2, 6 'Quíd istuc' inquam 'ornátist?' "quoniam míser quod
 habui pérdidi, *em*
 Quo redactus sum."
- Eun. 459 GNATHO PARASITUS PARMENO SERUOS
 III, 2, 6 Gn. Eámus ergo ad cénam. Quid stas? Pa. *Em* álterum:
 Ex hómine hunc natum dícas?
- Eun. 472 PARMENO SERUOS
 III, 2, 19 - - Úbi tu es, Dore? accéde huc. *em* eunuchum tibi,
 Quam líberali fácie, quam aetate íntegra!
- Eun. 835 PYTHIAS ANCILLA THAIS MERETRIX
 V, 1, 19 Py. Habémus hominem ipsum. Th. Úbi is est. Py.
Em ad sínisteram.

And 619, "*hem* libri, sed desunt AF *hem* hoc loco suspectum uidetur prop-
 ter *sim* coniunctiuum, cum *hem* nusquam praecedat interrogationibus obliquis
 rhetoricis: immo praestat *em*, quod idem ualet *uide* uel *ecce*." Rich. p. 487.—
 And. 785, "*hem*. libri, sed desunt AF. *em* hic primus recte restituit Wagnerus."
 Rich. p. 489. "*hem* in fine uersus fere semper sedem habet." Bent. in loc.—
 And. 842, *hem* BCEGP, Bent., Bo., Del., Stall., Zeu. *en* Fleck., Wag.—Heaut.
 866, *hem* DF, *hem* BE, Bo., Del., Stall.—Eun. 237, "*em* C¹ P, *hem* cett. cum A.
 Etsi a libris optimis hic exhibetur *hem*, tamen *em* cum Ribbeckio tueor:
 nam primum notio demonstratiua manifesta est, - - - deinde *em* hic, ut
 saepius, uim habet consecutinam" Rich. p. 487. *hem* Del., Zeu. *en* Bent., Bo.,
 Fleck., Wag.—Eun. 459, *hem* BCDEF²G, Bent., Bo., Del., Fleck., Stall., Zeu.—
 Eun. 472, *hem* BCDEF², Bent., Bo., Stall., Zeu. *en* Fleck., Wag.—Eun. 835 "*em*
 CP, *hem* ceteri." *hem* Bent., Bo., Del., Fleck., Stall., Zeu.—

- Hec. 271 PHIDIPPUS LACHES SENES II SOSTRATA MULIER
 II, 2, 29 Ph. Non pössum aduorsari meis. La. *Em*, Sóstrata.
 So. Heu me míseram !
- Hec. 298 PAMPHILUS ADULESCENS
 III, 1, 17 Vix me filium abstraxi atque ínpeditum in ea éxpeditui
 animúm meum,
 Vixque húc contuleram : *em*, nóua res ortast,
- Hec. 316 PARMENO SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS
 III, 1, 36 Par. Age dum, ad fores
 Accédo propius. *ém* sensistin ? Pam. Nóli fabulárier.
- Ad. 137 DEMA SENEX
 I, 2, 57 - - Alienus nón sum ; si obsto - - *em*, désino.
 Unúm uis curem : cúro ;
- Ad. 169 AESCHINUS ADULESCENS
 II, 1, 15 Nímium istuc abísti : hic propter hunc adsiste : *em*, síc
 uolo.
- 172
 II, 1, 18 - - - *Em*, sérua. omitte múlierem.
- Ad. 488 HEGIO SENEX GETA SERUOS
 III, 4, 42 He. Num nam illa quaeso párturit ? Ge. Certe, Hégio.
 He. *Em*,
 Illaéc fidem nunc nóstram implorat, Démea :
- Ad. 537 SYRUS SERUOS CTESIPHO ADULESCENS
 IV, 1, 21 Sy. Virtútes narro. Ct. Meás ? Sy. Tuas : homini fílico
 lacrumaé cadunt
 Quasi púero gaudio. *ém* tibi autem !
- Ad. 559 DEMA SENEX SYRUS SERUOS
 IV, 2, 20 - - De. Hém, quid narras ? Sy. *Em*, uide ut dis-
 cidit labrum.

Hec. 271, "*em* A, *chem* D, *hem* cett. Quasi digito monstrans animadu-
 tere et considerare Laches iubet Sostratam ea. quae modo locutus sit Phidippus."
 Rich. p. 493 — Hec. 298, *hem* BEF, Bo., Del., Stall., Zeu. — Hec. 316, "*em* AD¹, *hem*
 cett., sed deest G." *hem* Bent, Bo., Del., Fleck., Stall., Wag., Zeu. — Ad. 137, *hem*
 DEF²GV, Bo., Del., Stall., Zeu. See Rich. p. 505. — Ad. 169, *hem* BDEG, Bo.,
 Del., Stall., Zeu. — Ad. 172, *hem* BDE(?)G, Bo., Del., Stall., Zeu. — Spengel's edi-
 tion of the Adelphi gives an *em* in 281. (Ct. Heus, heus Syre. Sy. *Em* quid est ?)
 This reading he defends in his critical note as follows : "Da alle Handschriften
 ausser dem cod. Bemb. (auch DG) *hem* (oder *chem*) geben, ist wahrscheinlicher,
 dass dieses Wort im Bemb. ausgefallen, als dass es in die übrigen ungehörig her-
 eingekommen" — Ad. 488, "*hem* libri cum A." — Ad. 537, *hem* BDEFG, Bo., Del.,
 Stall., Zeu. *en* Fleck., Wag. — Ad. 559, *hem* BC²DEFG, Bo., Del., Stall., Zeu.

Ad. 790

DEMEA MICIO SENES II

V, 3, 4

De. O caelum, o terra, o maria Neptuni! Mi. *Em* tibi:
Rescui omnem rem.

EU

Eu occurs four times in Terence, with its simple regular meaning, bravo! well done! expressive of joy and approbation.

Eun. 154

PARMENO SERUOS

I, 2, 74

Eu, noster, laudo: tandem perdoluit: uir es.

Phor. 398

GETA SERUOS DEMIPHO SENEX PHORMIO PARASITUS

II, 3, 51

- - Ge. [to Dem.] *Eu*, noster, recte. [to Phor.] heus
tú, caue.

Phor. 478

ANTIPHO ADULSCENS GETA SERUOS

III, 1, 14

An. Quid is fecit? Ge. confutauit uerbis admodum iratum senem.

An. *Eu*, Phormio.

Phor. 869

GETA SERUOS PHORMIO PARASITUS

V, 6, 29

Ge. - - ita animum coepi attendere,
Hoc modo sermonem captans. Ph. *Eú*, Geta.

EUGE (EUGAE)

The proper spelling of this particle is still unsettled. The derivation from the Greek εὖγε would seem to require the spelling *euge* but the testimony of the manuscripts and the requirements of meter support rather the spelling *eugae* and that is the spelling advocated by Fleckeisen, Wagner and Richter. And. 345 is the crucial line in Terence. There the meter requires *eugae* or *eugē*, or the insertion of *o* as Dziatzko reads.

Euge is used three times by Terence and expresses delight and approval.

Ad. 790, *hem* BEG; Bo, Del., Stall., Zeu.—Eun. 154, "*heu*. - - Bembinus et nonnulli alii antiqui libri *eu* sine aspiratione habent." Faer. "*E* || *noster* D. *Heu*, H a corr. C *heu* B. *||*eu* E corr. rec." Rich. p. 509, n. 8.—Phor. 398, *heus* DF; *heu* BEG.—Phor. 478. *heu* C¹GP; *cheu* BC²EF.—Phor. 869, *eu* ex *heu* E, *heu* B. "Liber Bembinus et Victorianus *eu* *Geta*, Basilicanus, *heu* *Geta* (Faernus). Et nostri plerique, *eu* *Geta*" Bent.

- And. 345   DAUOS   SERUOS
 II, 2, 8   ó Pamphile,
 Te ípsum quaero, *euge*, ó Charine ! ambe ópportume :
 Heaut. 677   SYRUS   SERUOS
 IV, 2, 10   *euge* habeo óptumam.
 Retraham hércle opinor ídem illud ad me fúgituom ar-
 gentúm tamen.
 Ad. 911   AESCHINUS   ADULESCENS   DEMEA   SENEX
 V, 7, 13   Ae. Placet,
 Patér lepidissime.   De. *Eúge*, iam lepidús uocor.

HAHAE (HAHAHAE HAHAHAHAE)

This interjection is not used in Terence to express hearty, sincere amusement, but is usually ironical, derisive or contemptuous. It occurs under its varying form, six times.

- And. 754   MYSIS   ANCILLA   DAUOS   SERUOS
 IV, 4, 15   Da. Male dícis ? undest ? díc clare.   My. A nobís.   Da.
                                   Hahae !
                                   Mirúm uero, impudénter mulier sí facit
                                   Meretríx !
 Heaut. 886   MENEDEMUS   CHREMES   SENES   II
 V, 1, 15   Ch. Quid áit ?   Me. Gaudere ádeo coepit, quási qui
                                   cupiunt núptias.
                                   Ch. *Háhahae*.   Me. Quid risísiti ?   Ch. Serui uénere in
                                   mentém Syri
                                   Cálliditates.
 Eun. 426   THRASO   MILES   GNATHO   PARASITUS
 III, 1, 36   Th. - - 'quíd ais' inquam homini 'ínpuðens ?'
                                   Lepus túte es, pulpaméntum quaeris ?   Gn. *Háhahahae*.
                                   Th. Quid ést ?   Gn. Facete, lépide, laute, níl supra.

And. 345, "*eugae* is the form here required by the metre and in other passages supported by very good manuscripts," Wag.—And. 754, *hahe* G; *ahae* E; *hahahae* BCP, Fleck. "Porro meliores ex nostris *ahahe*; non ut in risu solet *hahaha*. Neque sane ullus hic ridendi locus est. - - Lege *attate*, quae interiectio est admirantis et conterriti et ob rem subitam conturbati," Bent. in loc.—Heaut. 886, *ahahae* F; (AKA) KAKAE A "uox nimii cachinni." Calp.—Doubtful instances Eun. 1007, "Pa. *Quid est inepta? quid tibi uis? quid rides? pergin?* Py. *Perii* Ante *perii* corr. rec. in F additum est *ahah ha*." Rich. p. 536.—Heaut. 914, "*ahhae* in ras F; *ahhae* C, *hahahae* B, *ah hahe* D; *ah ah he* E; *hahche* G; *ah P*," Rich. p. 536.

Eun. 497 THRASO MILES GNATHO PARASITUS
 III, 2, 44 Gn. *Hahahaé*. Th. Quid rides? Gn. Istuc quod dixti modo.

Phor. 411 DEMIPHO SENEX PHORMIO PARASITUS
 II, 3, 64 De. id quod léx iubet
 Dotís dare, abduc hánc, minas quinque áccipe.
 Ph. *Hahahaé*, homo suavis.

Hec. 862 BACCHIS MERETRIX PAMPHILUS ADULESCENS
 V, 4, 22 Ba. Ut únus omnium hómo te uiuat uúmquam quisquam blándior.
 Pam. *Hahahaé*, tun mi istuc?

HEIA (EIA)

Heia is found seven times in Terence. It expresses (a) pleased surprise in Heaut. 521 and 1063; (b) protest, or remonstrance in Eun. 1065; Phor. 508 and 628; Hec. 250; (c) discouragement in Ad. 868.

Heaut. 521 SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
 III, 2, 10 Sy. - - - uisa uérost, quod dicí solet,
 Aquilaé senectus. Ch. *Heia*.

Heaut. 1063 CLITIPHO ADULESCENS CHREMES SENEX
 V, 5, 19 Cl. Rúfamne illam uírginem,
 Caésiam, sparso óre, adunco náso? non possúm, pater.
 Ch. *Heia*, ut elegáns est!

Eun. 1065 PHAEDRIA ADULESCENS GNATHO PARASITUS
 V, 8, 35 Ph. - - - mles, edicó tibi,
 Sí te in platea offéndero hac post úmquam,
 - - - - - périisti. Gn. *Heia*, haud síc decet.

Phor. 508 DORUS LENO ANTIPHO ADULESCENS
 III, 2, 23 Do. Ípsum istuc mi in hóc est. An. *Heia*, né parum lenó sies.

Phor. 628 GETA SERUOS
 IV, 3, 23 *heia*, sudabís satis,
 Si cum fillo inceptas hómine; ea eloquéntiast.

Hec. 862, "*hahaha* || *tun* P; deest G" Rich. p. 535.—Heaut. 521, "*eia* interclum hortantes est, nunc correctionem significat." Calp. "Eius, qui alterius blanditias recusat." Rich., p. 541.—Heaut. 1063; *haeia* A; *ei* || *ut* F; *Hei aut* P.—Phor. 628, *eia* A BCEFP; *egia* D.

- Hec. 250 LACHES PHIDIPPUS SENES II
 II, 2, 8 La.
 Nunc uídeo in illarum ésse te potéstate. Ph. *Heía* uéro.
 Ad. 868 DEMEA SENEX
 V, 4, 14 - - - *heía* autem, dum studeo illis ut quam plúrium
 Fácerem, contriui ín quaerendo uítam atque aetatém
 meam.

HEM

As said above under *em*, the particles *em* and *hem* are often confused, in the older editions especially; but whereas *em* is always demonstrative in force (from *is*), *hem* is a particle that expresses primarily surprise.* Other emotions, however, are sufficiently prominent in *hem* to warrant the following groupings: I. Surprise, under which heading over half the eighty instances of *hem* fall. II. Anger III. Grief. IV. Joy. V. Alarm. VI. *Hem* expletive, including *hem respondendi*.

I. Expressions of Surprise.

- And. 194 DAUOS SERUOS SIMO SENEX
 I, 2, 23 Da. Non hércle intellegó, Si. Non! *hem*. Da. Non;
 Dáuos sum, non Oédipus.
 And. 359 DAUOS SERUOS
 II, 2, 22 Rédeunti interea éx ipsa re mi íncidit suspíció '*hem*,
 Paúlulum obsoni; ípsus tristis; de ínprouiso núptiae: '
 And. 383 PAMPHILUS ADULESCENS DAUOS SERUOS
 II, 3, 9 Pa. Cédo igitur, quid fáciám, Daue? Da. Díe te ductu-
 rum. Pa. *Hém*. Da. Quid est?
 And. 420 PAMPHILUS ADULESCENS DAUOS BYRRIA SERUI II
 II, 5, 9 Pa. Neque istíc neque alibi tibi erit usquam in mé mora.
 By. *Hem*.
 Da. Obmútuit.

Hec. 250, *eia* E; *hehia* B C P. *Eia uero*; modo adverbium corripientis." Don.—Ad. 868, *haei* G; *porro* BCD²EF, Del., Zeu. "Sane amat haec interiectio [*heia*] iungi cum adverbio *autem*." Faer.—And. 194, *hem* om. BC¹P, erasum in G. "Interiectio est irascentis." Don.—

* "*Hem* exclamant, qui in terrore uel dolore uel simili affectu sunt; *em* ne digna quidem est, quae appelletur interiectio, demonstratiua potius est particula, quae alterius uocabuli corroborat notionem demonstratiuam" Rich. p. 476.

- And. 462 MYSIS ANCILLA SIMO SENEX DAUOS SERUOS
 III, 1, 4 My. Sed hic Pámphilus. Si. Quid dicit? My. Firmaut
 fidem. Si. *Hem*.
 Da. Vtinam aut hic surdus aut haec muta facta sit!
- And. 592 DAUOS SERUOS SIMO SENEX
 III, 4, 13 - - - - - Da. Occidi. Si. *Hem*,
 Quid duxisti? Da. Optume inquam factum.
- And. 747 MYSIS ANCILLA DAUOS SERUOS
 IV, 4, 8 My. Quor tu obsecro hic me solam? Da. *Hem*, quae
 haec est fabula?
- And. 765 MYSIS ANCILLA DAUOS SERUOS CHREMES SENEX
 IV, 4, 26 My. Vostri. Da. Quoius nostri? My. Pámphili. Ch.
Hem. Da. Quid? Pámphili?
- And. 780 DAUOS SERUOS CHREMES SENEX
 IV, 4, 41 Da. iam susurrari audio,
 Ciuem Átticam esse hanc. Ch. *Hem*.
 PAMAHILUS ADULESCENS DAUOS SERUOS
- And. 969 CHARINUS ADULESCENS
 V, 6, 5 Pa. Glycérium mea suos parentis repperit. Da. Factum
 bene. Ch. *Hem*.
 Pa. Páter amicus summus nobis.
- Heaut. 311 SYRUS SERUOS CLITIPHO ADULESCENS
 II, 3, 70 Sy. Adducimus tuam Baccidem. Clit. *Hem*; quid?
 Baccidem?
- Heaut. 340 SYRUS SERUOS CLITIPHO ADULESCENS
 II, 3, 99 Sy. Ibo obuiam huic, dicam ut reuertatur domum.
 Clit. *Hem*,
 Quid duxti?
- CHREMES. SENEX SOSTRATA MULIER
- Heaut. 654 SYRUS SERUOS
 IV, 1, 41 Ch. Unde habes? So. Suam Baccis secum adduxit
 adulescentulam. Sy. *Hem*,
 Quid illa narrat? So. ea lauatum dum it, seruandum
 mihi dedit.

And. 462, "*hem* interiectio gementis." Sch. p. 86. "Interiectio est accipiens uerba. et admirantis." Don.—And. 747, *haem*, C *hem* om. Stall., Zeu. "Plures et meliores e nostris concinnius: *Hem* quae haec, etc." Bent.—And. 765, most editions give *hem* to Dauus.—And. 780, *Eho* Zeu.—Heaut. 311, "*hem* interiectio est nouas res nec opine audientis" Calp.—Heaut. 340, *hen*, n ex corr., G.—Heaut. 654, "SY. *Hem* || CH. Quid illa narrat? libri, nisi quod Quid ea narrat Syro continuant F.G." Rich. p. 545.

- Heaut. 706 SYRUS SERUOS CLINIA ADULESCENS
 IV, 3, 28 - - - Sy. Immo ut rectá uia rem narret ordine ómnem.
 Cl. *Hem*,
 Satin sánus es aut sóbrius?
- Eun. 307 PARMENO SERUOS CHAEREA ADULESCENS
 II, 3, 16 Pa. Quí quaéso? Ch. Amo. Pa. *Hem*. Ch. Nunc,
 Pármeno, te osténderis qui uír sies.
- Eun. 647 PYTHIAS ANCILLA PHAEDRIA ADULESCENS
 IV, 3, 5 Py. Vestem ómnem miserae díscidit, tum ipsám capillo
 cónscidit.
 Ph. *Hem*.
- Eun. 689 PYTHIAS ANCILLA PHAEDRIA ADULESCENS
 IV, 4, 22 Py. Hic ést uietus uétus ueternosús senex,
 Colóre mustelíno. Ph. *Hem*, quae haec est fábula?
- Eun. 747 CHREMES ADULESCENS THAIS MERETRIY
 IV, 6, 9 Ch. Úbi east? Th. Domi apud me. Ch. *Hém*. Th.
 Quid est?
- Eun. 805 CHREMES THRASO ADULESCENS MILES
 IV, 7, 35 Ch. Scíbis : principio éam esse dico líberam. Thr. *Hem*.
- Eun. 962 PARMENO SERUOS PYTHIAS ANCILLA
 V, 4, 40 Py. Díco, edico uóbis nostrum esse illum erilem fílium.
 Py. *Hem*,
 Óbsecro, an is est?
- Eun. 986 PARMENO SERUOS LACHES(?) SENEX
 V, 5, 16 - - - - Pa. Tum quandam fídicinam amat hinc
 Chaérea.
 La. *Hem*, quíd? amat?
- Eun. 1072 PHAEDRIA ADULESCENS GNATHO PARASITUS
 V, 8, 42 Ph. Quid id est? Gn. Militem égo riualetm récipiundum
 cénseo. Ph. *Hem*,
 Recipiundum?

Eun. 307, *chem* Del. "Si cum *h*, Parmeno: si leniter, Chaerea." Don —
 Eun. 747, *chem* Del. "*hem*: extimuit adulescens, cum sororem suam in domo
 meretricis esse audiuit, cui rei statim occurrit Thais" Don.—Eun. 805, "*hui*,
hem et cetera huiusmodi generis sannae sunt aduersus eos quibus irascimur."
 Don.—Eun. 986, "*hem, quid? amat?*" haec singula pronuntianda sunt, ut stu-
 pore nimiae indignationis ostendat." Don. "Ne amat - - in thesi lateat,
 illud *hem* appone priori uersui" Bent.

GETA SERUOS PHAEDRIA ANTIPHO

Phor. 195

ADULESCENTES II

I, 4, 20

- - - Ge. Domum ire pergam ; ibi plúrimumst. Ph.
Reuocémus honimem. An. Stá ilico. Ge. *Hem*,
Sátis pro imperio, quisquis es.

Phor. 749

CHREMES SENEX SOPHRONA MUTRIX

V, 1, 22

Ch. Ubi illaé sunt ? So. Miseram me. Ch. *Hém*, quid
est ? ufuóntne ?

Phor. 775

DEMIPHO SENEX GETA SERUOS

V, 2, 10

- - - Ge. Haúd scio hercle, ut homóst, an mutet
áminum.
De. *Hem*, mútet autem ? Ge. Néscio ; uerúm, si forte,
díco.

Phor. 817

CHREMES DEMIPHO SENES II

V, 3, 34

Ch. O Iuppiter,
Di nós respiciunt : gnátam inueni núptam cum tuo flíio.
De. *Hem*,
Quo pácto [id] potuit ?

Phor. 872

GETA SERUOS ANTIPHO ADULESCENS

V, 6, 32

Ge. Pátruos tuos est páter inuentus Phánio uxóri tuae
An. [*Hem*,]
Quíd ais ?

Phor. 990

NAUSISTRATA MULIER

V, 9, 1

Qui nóminat me ? *hem*, quíd istuc turbaest óbsecro,
Mí uir ?

PHORMIO PARASITUS NAUSISTRATA MULIER

Phor. 1004

CHREMES SENEX

V, 9, 15

Ph. In Lémno. Na, *Hem*, quíd ais ? Ch. Nón taces ?
Ph. Clam te. Ch. Eí mihi !
Ph. Uxórem duxit.

PHORMIO PARASITUS CHREMES SENEX

Phor. 1040

NAUSISTRATA MULIER

V, 9, 51

Ph. Eas dedi tuo gnáto : is pro sua amíca lenoní dedit.
Ch. *Hém*, quíd ais ? Na. Adeóne indignum hoc tibi
uidetur.

Phor. 195, *em* DG.—Phor. 872, “*hem* quod deest in uno A (desunt FG),
Umpfenbachius omisit, Dziatzko uncinis inclusit.” Rich. p. 547.—Phor. 990,
“BCDP *hem* Chremeti dant.”—Phor. 1004, *em* D.—Phor. 1040, *em* D.

- Hec. 314 PAMPHILUS ADULESCENS PARMENO SERUOS
 III, 1, 34 Pam. Abi, Pármeno, intro ac iné uenisse núntia. Par.
Hem, quid hoc ést. Pam. Tace.
- Hec. 706 LACHES SENEX
 IV, 4, 84 Fugis? *hém*, nec quisquam cérti respondés mihi?
- Ad. 224 SYRUS SERUOS SANNIO LENO
 II, 2, 16 Sy. - - . quasi iam usquam tibi sint uigintí minae,
 Dum huic óbsequare praétereá autem te aiunt proficisci
 Cyprium. Sa. *Hem*.
- GETA SERUOS SOSTRATA MULIER
 Ad. 343 CANTHARA ANUS
 III, 2, 45 Ge. Quid ages? So. Próferam. Ca. *Hem*, mea Sós-
 trata, uide quám rem agas.
- Ad. 467 HEGIO DEMEA SENES II
 III, 4, 21 - - - He. Filiam eius uirginem
 Vitiáuit. De. *Hem*. He. Mane : nóndum audisti, Démea,
 Quod ést grauissimum.
- Ad. 487 PAMPHILA VIRGO HEGIO SENEX
 III, 4, 41 (Pa.) Junó Lucina, fér opem! serua me óbsecro! He.
Hem,
 Num nam illa quaeso párturit?
- Ad. 559 DEMEA SENEX SYRUS SERUOS
 IV, 2, 20 Sy - - - Ctesiphó me pugnís míserum et istam
 psáltriam
 Úsque occidit. De. *Hém*, quid narras? Sy. Ém, uide
 ut discidit labrum.
- Ad. 622 AESCHINUS ADULESCENS
 IV, 4, 14 - - - illa exclámat 'abi, abi : iam, Aéschine,
 Satis diú dedisti uérbo : sat adhuc túa nos frustratást
 fides.'
 "*Hem*, quid istuc obsecro " inquám " est! "
- Ad. 696 MICIO SENEX AESCHINUS ADULESCENS
 IV, 5, 62 Mi. Bóno animo es, ducés uxorem. Ae. *Hem*. Mi.
 Bóno animo es, inquám.

Hec. 314, *he* P.—Ad. 467, "*hem* interiectio nunc est irati et est irati uehementer, quippe qui aliud uitium audiebat praeter crimina, quae sciebat." Don—Ad. 559, *em* Bent.—Ad. 622, "*hem* interiectio est nouas res et inopinatas audientis." Don—Ad. 696, "Singultientis fletu et gaudio dixit *hem*" Don.

II. Expressions of Anger.

- And. 665 CHARINUS ADULESCENS DAUOS SERUOS
IV, 1, 41 Ch. Factum hóc est, Daue? Da. Fáctum. Ch. *Hem*,
quid ais? ó scelus!
- And. 683 DAUOS SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS
IV, 1, 59 - - - Da. Quaero. Pa. *Hem*, núncin demum? Da.
At iam hóc tibi inventúm dabo.
- And. 793 DAUOS SERUOS MYSIS ANCILLA
IV, 4, 54 Da. Hic sócer est, alio pácto haud poterat fieri,
Ut scíret haec quae uólumus. My. *Hem*, praedíceres.
- And. 859 SIMO SENEX DAUOS SERUOS
V, 2, 18 Si. Quid ait tandem? Da. Glýcerium se scíre ciuem
esse Átticam. Si. *Hem*,
Dromo Dromo.
- And. 882 PAMPHILUS ADULESCENS SIMO SENEX
V, 3, 11. Pa. Míserum! Si. *Hem*, modone id dénum sensti, Pám-
phile!
- And. 919 SIMO CRITO CHREMES SENES III
V, 4, 16 Si. Sýcophanta. Cr. *Hem*. Ch. Síc, Críto, est hic:
mítte.
- Heaut. 102 MENEDEMUS SENEX
I, 1, 50 Cottídie accusabam: *hem*, tibine haec díutius
Licére speras fácere me uiuó patre,
Amícam ut habeas própe iam in uxorís loco?
- Eun. 1017 PYTHIAS ANCILLA PARMENO SERUOS
V, 6, 16 Py. iám scis te perísse?
Pa. *Hem*, quíd dixisti, péssuma? an mentíta es?

And. 793, *hem* om. BCDP, Bent., Bo., Fleck., Stall., Wag., Zeu. "hem, etsi non commendatur nisi duobus codicibus, ab Umpfenbachio et Dziatzkone receptum probo, cum neque sententiae repugnet et metro commendetur" Rich. p. 551.—And. 859, "Ut saepe antea appone *hem* ad finem prioris uersus" Bent.—And. 860, "Interpungendum nimirum est Si. *Hém. Drómo, Dromó*; non ut plerique faciunt, *Hem, Drómo, Dromó*; nam *hem* nullo modo potest pertinere ad ea, quae secuntur, id quod recte intellexerunt Brixius Emend. in Capt. p. 16 et Spengelius" Rich. p. 545.—And. 919, "*hem* principium iracundiae: audiuit enim, quod maxime uitabat, nam ut supra: *clamitent me sycophantem*" Don.—Heaut. 102, "*hem*: haec interiectio tacitam ob conscientiam sumitur" Schol. Bemb. "*hem* quoque interdum coercentis, ut in Heautontimorumenó [102]" Maxim. Vict. VI pg. 205, 1-2 (Rich. p. 554).—Eun. 1017, *ehem* Bo., Del. "Fortasse *hem* priori uersui apponendum" Bent. in loc.

- Phor. 954 PHORMIO PARASITUS DEMIPHO SENEX
V, 8, 61 - - - - - Ph. Inieci scrúpulum. De. *Hem*,
Hicíne ut a nobis hóc tantum argenti aúferat
Tam apérte inridens?
- Hec. 205 SASTRATA MULIER LACHES SENEX
II, 1, 8 So. Me míseram, quae nunc qnam ób rem accuser néscio.
La. *Hem*,
Tu nescis?
- Hec. 527 MYRRHINA MULIER PHIDIPPUS SENEX
IV, 1, 12 - - My. Quíbus? Ph. At rogítas?
Péperit filia: *hém*, taces?
- Ad. 371 DEMEA SENEX
III, 3, 17 *Hem*,
Huic mándes, si quid récte curatúm uelis.
- Ad. 570 SYRUS SERUOS DEMEA SENEX
IV, 2, 31 Sy. Scío ubi sit, uerum hódie numquam mónstrabo. De.
Hem, quid aís? Sy. Ita.

III. Expressions of Grief.

- And. 248 PAMPHILUS ADULESCENS
I, 5, 13 Quód modis contéptus, spretus! fácta, transacta ómnia
hem,
Répudiatus répeter.
- And. 270 MYSIS ANCILLA PAMPHILUS ADULESCENS
I, 5, 35 My. - - tum autem hóc timet,
Ne déseras se. Pa. [*Hem*] Egon ístuc conarí queam?
- And. 803 CRITO SENEX MYSIS ANCILLA
IV, 5, 8 Cr. Itan Chrýsis? *hem*. My. Nos quídem pol miseras
pérdidit.

Ad. 371, "Librorum scripturam cur hoc loco Umpfenbachius et Dziatzko retineant, cum eidem in Phormionis uersu 688 simillimo (cf. Merc. 702) *em* prae-tulerint, non assequor; recte uidentur Brixius (p. 19) et Ribbeckius (p. 31) sibi constitisse qui utroque loco *em* scribunt, quorum sententiam Spengelius in Adel-phorum uersu amplexus est." Rich. p. 482.— And. 248, "Ensilbige, vokalisch aulauende Interjektionem, *hem*, *em*, *ha*, *hui*. u. a. werden oft an dem Schluss des Verses gesetzt, wenn sie nach dem Sinne zum folgenden Verse gehören." Spengel, in loc.— And. 270, *hem* om. G.— And. 803, "*hem*: non nunc interrogat, sed com-miseratur, et ita sequebatur ut diceret *perit*. Sed magis gemitu significat, quod minus dixerat." Don.

CHREMES CRITO SENES II PAMPHILUS

- And. 928 ADULESCENS
V, 4, 25 - - - Ch. Eius nomen? Cr. Nómen tam citó tibi?
Pa. *Hem*,
Peril.
- Heaut. 128 MENEDEMUS SENEX
I, 1, 76 Ubi uideo, haec coepi cógitare '*hem*', tót mea
Sólus solliciti snt causa, ut me unum épleant?'
- Heaut. 906 MENEDEMUS CHREMES SENES II
V, 1, 33 - - - Mi. Bacchis cónsecutast flico.
Ch. Sóla? Me. Sola. Ch. Périi. Me. Ubi abiére íntro,
operuere óstium. Ch. *Hem*,
Clínia haec fierí uidebat?
- Eun. 636 PHAEDRIA ADULESCENS
IV, 2, 8 Occépi mecum cógitare '*hem*', bíduom his
Manéndumst soli síne illa?
- Eun. 827 THAIS MERETRIX PYTHIAS ANCILLA
V, 1, 11 Th. - - - quam ób rem adductust? Py. Nécio;
Nisi amásse credo Pámphilam. Th. *Hem*, misera óccidi,
Infélix, siquidem tu ístaec uera praédicas.
- Phor. 548 PHAEDRIA ADULESCENS
III, 3, 15 Alius ab oculis meis illam in ígnotum abducát locum?
hem:
Tum ígitur, dum licét dumque adsum, lóquumini mecum,
Ántipho,
- Ad. 326 GETA SERUOS SOSTRATA MULIER
III, 2, 28 Ge. Aéschínus. - - So. Quid is érgo? Ge. Alienus
ést nostra fámilia. So. *Hem*,
Périi.

IV. Expressions of Joy.

- Hec. 347 SOSTRATA MULIER
III, 2, 12 - - -Dis gratiám habeo.
Hem, istóc uerbo animis míhi redit et cúra ex corde ex-
césit.

Eun. 636, *hem* interiectio laborantis animi." Don.— Hec. 347, *chem* D; *em*
P. "*hem* interiectio feminina ac matronalis." Don.

Ad. 260 CTESIPHO ADULESCENS SYRUS SERUOS
 II, 3, 7 - - Ct. O Syre, Aéschinus ubist? Sy. Ellum, te expectát domi. Ct. *Hem*.

V. Expressions of Alarm.

And. 590 SIMO SENEX DAUOS SERUOS
 III, 4, 11 Si. Hoc aúdi: ut hinc te intro íre iussi, oppórtune hic fit mi óbuiam. Da. *Hem*,
 Num nám perimus?

Phor. 941 PHORMIO PARASITUS CHREMES DEMIPHO SENES II
 V, 8, 48 Ph. Hic quádam noram, quóius uir uxorem. Ch. *Hém*
 De. Quid est?
 Ph. Lemni hábuit alíam:

Ad. 654 MICIO SENEX AESCHINUS ADULESCENS
 IV, 5, 20 - - Mi. Is uénit ut secum áuebat:
 Nam habitát Miletí. Ae. *Hem*, uírginem ut secum áuebat?

VI. Expressions showing use of HEM as expletive (well! why!) including

"HEM RESPONDENDI" (well! hallo!)

And. 184 SIMO SENEX DAUOS SERUOS
 I, 2, 13 Si. Daue. Da. *Hém*, quid est? Si. Eho dum ád me.

And. 435 SIMO SENEX DAUOS SERUOS
 II, 6, 4 Si. Quid Dáuos narrat? aéque quicquam núnc quidem?
 Nilne? *hém*. Da. Nil prorsus.

And. 682 DAUOS SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS
 IV, 1, 58 Da. Faciam. Pa. Át iam hoc opust. Da. *Hem*. - -
 séd [mane] concrepuit hínc a Glycerio óstium.

Heaut. 517 CHREMES SENEX SYRUS SERUOS
 III, 2, 6 - - Ch. Syre. Sy. *Hem*.
 Quid tu ístic? Sy. Recte equidém;

Ad. 260, *hem* interiectio est laetantis." Don.—And. 590, "Iam dixi *hem*, *hui*, in fine uersus plerumque poni: idque hoc certo indicio; quia ubicumque fere hodie *hem* uersum inchoat, prior uersus uel uocali uel consonante *m* terminatur: quod casu accidisse non potest" Bent. in loc.—And. 184, "*hem* nunc quasi correptio totius corporis." Don.—And. 435, "*hem* interiectio est irati aduersum eum, qui negat se aliquid locutum esse." Don.—And. 682, *em* C¹P; *hem* S¹ mane G; *hem st* Muretus. "in hoc quidem recte consentiunt Wag., Umpf., Speng., Dz., quod *hem* omnium librorum testimonio confirmatum contra Bentleium et Fleckeisenum tuendum esse consentiant." Rich. p. 545.

- Heaut. 757   SYRUS   SERUOS   CHREMES   SENEX
 IV, 5, 9   - - - - - Sy. Césso hunc adoriri? Ch. Syre. Sy.
                                  Hem.
                                  Ch. Quid ést?
- Phor. 386   PHORMIO   PARASITUS   DEMIPHO   SENEX
 II, 3, 39   Ph. Perii hércle, nomen pérdidi. De. [Hem] Quid aís?
                                  Ph. Geta,
- 387
 II, 3, 40   Si méministi id quod ólim dictumst, súbice. Hem,
                                  Non díco.
- Phor. 682   ANTIPHO   ADULESCENS   GETA   SERUOS
 IV, 4, 1   An. Geta. Ge. Hém. An. Quid egisti?
- Hec. 339   PARMENO   SERUOS   SOSTRATA   MULIER
 III, 2, 4   - - - Par. Heus Sóstrata. So. Hem. Par. Íterum
                                  ístinc excludére.

(ME)HERCLE

Hercle is the form preferred by Terence, *mehercle* occurring only twice, and *hercle* ninety-seven times. Like its rivals *ecastor* and *edepol*, *hercle* has no significance of its own, may be translated 'indeed!' as well as 'by hercules!' 'heavens!' 'gad!,' or by any other convenient and conventional expletive. Though expressing of necessity no particular emotion in itself, *hercle* may emphasize or give vent to any one of the various emotions, as well as fortify simple affirmations and negations. Hence the following division is warranted.

By virtue of its emphasizing power *hercle* is found often in combination with other strengthening particles, especially in the combinations *certe hercle*, *hercle certo*, *sane hercle*, *quidem hercle*, *hercle uero*, *uerum hercle*.

I. Simple Affirmations.

- And. 495   DAUOS   SERUOS
 III, 2, 15   Certe *hércle* nunc hic se ípsus fallit, haúd ego.

Heaut. 757. "*hem* interiectio laeti, alias perturbati." Cal. "Post Syri notam sex fere litterae erasae sunt in A." Umpf. in app. crit.—Sed cum *chem* nullo modo hic ferendum sit, nihil post *Syre* fuisse nisi *hem* conicere licet." Rich. p. 554.—Phor. 387, *em* ACP, Umpf.—Hec. 339, *chem* Del. "*hem* interiectio est nouas res audientis." Don.—Doubtful cases where Dz. omits *hem*: And. 743, 975; Phor. 790, 865; Hec. 271.

- And. 597   SIMO SENEX DAUOS SEROUS
 III, 4, 18   - - - - Si. Gnátum mi corrígere porro enítere.
               Da. Faciam *hércle* seduló.
- And. 774   DAUOS SERUOS
 IV, 4, 35   ‘Chremés’ si puerum pósitum ante aedis uiderit,
               Suam gnátam non dabít’: tanto *hércle* mágis dabit.
- And. 929   CRITO SENEX
 V, 4, 26   - - - Verum *hércle* opínor fuisse Phániam; hoc certó
               scio,
               Rhamnúsium se aíébat esse.
- And. 942   CHREMES CRITO SENES II
 V, 4, 39   Ch. Nomén non conuenít. Cr. Fuit *hércle* huic áliud
               paruae.
- Eun. 607   ANTIPHO ADULESCENS
 III, 5, 59   Sane *hércle* ut dicis, séd interim de symbolis quid áctumst?
- Enn. 968   PARMENO SERUOS
 V, 4, 46   Dícam huic an non dícam? dicam *hércle*;
- Phor. 164   PHAEDRIA ADULESCENS
 I, 3, 12   Amóre abundas, Ántipho.
               Nam túa quidem *hércle* cértó uita haec éxpetenda optán-
               daque est.
- Phor. 523   ANTIPHO ADULESCENS
 III, 2, 38   Cérte *hércle*, ego si sátis commemini, tñbi quidemst olím
               dies,
               Quam ád dares huic, praéstítuta.
- Phor. 615   GETA SERUOS
 IV, 3, 10   Nam *hércle* égo quoque id quidem ágitans mecum sédulo
               Inuéni, opinor, rémedium huic rei.
- Phor. 624   GETA SERUOS
 IV, 3, 19   Nam céteri quidem *hércle* amici omnés modo
               Uno óre auctores fuére, ut praecipitem hánc daret.’
- Phor. 901   PHORMIO PARASITUS DEMIPHO SENEX
 V, 8, 7   Ph. De eadem hác fortasse caúsa? De. Ita *hércle*. Ph.
               Crédidi.

- Phor. 1049 NAUSISTRATA MULIER PHORMIO PARASITUS
V, 9, 60 - - Na. Tú tuom nomen díc mihi quid sit. Ph. Phórmio,
Vóstrae familiae *hércle* amicus ét tuo summus Phaédriae.
- Hec. 306 PAMPHILUS ADULESCENS PARMENO SERUOS
III, 1, 26 Pam. Sed mágnum nescio quíd necessest éuenisse, Pár-
meno,
Unde íra inter eas intercessit, quae tam permansít diu.
Par. Aut quídem *hércle* paruom !
- Hec. 424 SOSIA SERUOS
III, 4, 10 - - - - - dénique *hércle* aufúgerim
Potiús quam redeam, si eó mihi redeundúm sciam.
- Hec. 459 LACHES SENEX PAMPHILUS ADULESCENS
III, 5, 9 La. Cedo, quíd reliquit Phánia
Consobrinus nóster? Pa. Sane *hércle* hómo uoluptati
óbsequens
Fúit, dum uixit :
- Hec. 783 LACHES PHIDIPPUS SENES II
V, 2, 17 La. Profécto in hac nfl malist, quod sít discidio dígnum.
Ph. Velím quidem *hércle*.
- Ad. 268 AESCHINUS CTESIPHO ADULESCENTES II
II, 4, 4 Ae. - - - omitte uéro tristitiém tuam.
Ct. Ego illam *hércle* uéro omítto, qui quidem te hábeam
fratrem :
- Ad. 362 DEMEA SENEX
III, 3, 8 Sed eccúm Syrum ire úideo : iam hinc scibo úbi siet.
Atque *hércle* hic de grege íllast :
- Ad. 375 DEMEA SENEX SYRUS SERUOS
III, 3, 21 De. - - - - - nostram néqueo mirarí satis
Ratiónem. Sy. Est *hércle* inépta.
- Ad. 578 DEMEA SENEX SYRUS SERUOS
IV, 2, 39 De. Íd quidem angipórtum non est péruium. Sy.
Verum *hércle*.
- Ad. 683 AESCHINUS ADULESCENS MICIO SENEX
IV, 5, 49. Ae. Ét me tui pudét. Mi. Credo *hércle* : nam íngenium
nouí tuom
Líberale ;

Ad. 268, *hércle* om. BCEFGP, Del.

- Ad. 902   AESCHINUS ADULESCENS DEMEA SENEX
V, 7, 4   - - - - - Ae. Éhem, pater mi, tu híc eras?
De. Tuos *hércle* uero et ánimo et naturá pater,
- Ad. 928   AESCHINUS ADULESCENS MICIO DEMEA SENES II
V, 8, 5   - - - - - Ae. Ita quaesó, pater.
Mi. Haud áliter censeo. De. Immo *hércle* ita nobís
deceť.
- Ad. 975   DEMEA SENEX
V, 9, 18   *Hércle* uero sério,
Síquidem prima dédit, haud dubimust quín emitti aequóm
siet.
- AESCHINUS ADULESCENS SYRUS SERUOS
- Ad. 982   MICIO SENEX
V, 9, 25   Ae. Frúgi homost. Sy. Reddam *hércle*, da modo. Ae.
Áge, pater! Mi. Post cónsulam.
- II. Simple Negations.
- And. 194   DAUOS SERUOS SIMO SENEX
I, 2, 23   Da. Non *hércle* intellegó. Si. Non? hem. Da. Non:
Dáuos sum, non Oédipus.
- And. 440   SIMO SENEX DAUOS SERUOS
II, 6, 9   Num illí molestae quídpíam haec sunt núptiae
Da. Nil *hércle*; aut, si adeo, biduíst aut trídúi
Haec sóllicitudo:
- Heaut. 612   SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
IV, 3, 51   - - - - - Sy. Non ést opus.
Ch. Nón opus est? Sy. Non *hércle* uero.
- Heaut. 766   CHREMES SENEX SYRUS SERUOS
IV, 5, 18   Ch. Vah, glóriare euénisse ex senténtia?
Sy. Non *hércle* uero: uérum dico.
- Eun. 218   PHAEDRIA ADULESCENS PARMENO SERUOS
II, 1, 12   - - - - - Ph. Cénsen posse me óffirmare
Pérpeti, ne rédeam interea? Pa. Téne? non *hercle*
árbítror;

Ad. 975, "*Hercle* uero serio aduerbia sunt confirmatiua *παρέλκον*." Don.

- Phor. 137   DAUOS GETA SERUI II
 I, 2, 87   - - - - - Da. Ó Geta,
                   Quid té futurumst. Ge. Nescio *hercle*;
- Phor. 683   ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
 IV, 4, 2,   - - - An. Quid egisti? Ge. Émunxi argentó senes.
                   An. Sātin ést id? Ge. Nescio *hercle*:
- Phor. 774   DEMIPHO SENEX GETA SERUOS
 V, 2, 9   De. Etiámne id dubiumst? Ge. Haúid scio *hercle*, ut
                   homóst, an mutet ánimum.
- Phor. 807   NAUSISTRATA MULIER DEMIPHO SENEX
 V, 3, 24   - - - - - Na. Miror quíd siet.
                   De, Equidem *hercle* nesció.
- Hec. 416   SOSIA SERUOS
 III, 4, 2   Non *hercle* uerbis, Pármeno, dicí potest
                   Tantúm, quamre ipsa náuigare incómodumst.
- Ad. 419   DEMEA SENEX SYRUS SERUOS
 II, 3, 65   - - - De. Porro aútem - - - Sy. *hercle* ótiumst
                   Nunc mi aúscultandi.
- Ad. 551   SYRUS SERUOS CTESIPHO ADULESCENS
 IV, 2, 12   - - - - - Sy. Etiám taces?
                   Ego cauebò. Ct. Númquam *hercle* hodie ego ístuc
                   committám tibi:
- III. Expressions of Anger, Vexation, or Displeasure.
- And. 336   CHARINUS ADULESCENS BYRRIA SERUOS
 II, 1, 36   - - - Ch. At tu *hercle* haud quicquám mihi
                   Nísi ea quae nil ópus sunt sciri, fúgin hinc?
- And. 554   CHREMES SIMO SENES II
 II, 3, 22   - - - - - Ch. Fábulae!
                   Si. Profécto sic est. Ch. Síc *hercle* ut dicám tibi:
                   Amántium irae amóris integratiost.
- And. 775   DAUOS SERUOS CHREMES SENEX
 IV, 4, 36   tanto *hercle* mágis dabit,
                   Ch. Non *hercle* faciet.

- Heaut. 321 SYRUS SERUOS CLINIA ADULESCENS
 II, 3, 80 Sy. - - - - - Múltimodis iniúrius,
 Clítipho, es neque férri potis es. Clin. Aúdiundum
hercle ést, tace.
- Heaut. 621 SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
 IV, 1, 8 Sy. - - - - - tímeo quid sit. Ch. Quid siet?
 Ne ista *hercle* magno iám conatu mágnas nugas díxerit.
- Heaut. 692 CLINIA ADULESCENS SYRUS SERUOS
 IV, 3, 14 Cl. - - - - - Syre mi, gaúdeo : fer mé. Sy.
 Fero *hercle* uéro.
- Heaut. 815 SYRUS SERUOS CLITIPHO ADULESCENS
 IV, 6, 11 Sy. Quam paéne tua me pérdidit protéruitas!
 Cl. Vellem *hercle* factum, ita méritu's.
- Eun. 254 PARMENO SERUOS
 II, 2, 23 Scítum *hercle* hominem! hic hómínes prorsum ex stúltis
 insanós facit.
- Eun. 274 GNATHO PARASITUS PARMENO SERUOS
 II, 2, 43 - - - Gn. - - - sed quid uidétur
 Hoc tíbī mancupium? Pa. Nón malum *hercle*.
 Gn. Uro hómínem.
- Eun. 530 CHREMES ADULESCENS
 II, 3, 24 Aut dícat quod uolt aút molesta né siet.
 Non *hercle* ueniam tértio.
- Eun. 727 CHREMES ADULESCENS
 IV, 5, 1 Attát data *hercle* uérba mihi sunt : ufcit uinum quód bibi.
- Eun. 1019 PARMENO SERUOS PYTHIAS ANCILLA
 V, 6, 18 Pa. Siquidem ístuc inpune hábueris - - - ! Py.
 Verúm? Pa. Reddam *hercle*.
- Phor. 542 ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
 III, 3, 9 - - An. - - - díctum sapientí sat est.
 Ge. Ítane? An. Ita. Ge. Sane *hercle* pulchre suádes :
- Phor. 644 GETA SERUOS DEMIPHO SENEX
 IV, 3, 39 Ge. Si quis daret
 Taléntum magnum. De. Immó malum *herele* : ut níl
 pudet!

- Phor. 849   ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
V, 6, 9   An. Geta.
Ge. Pérgit *hercle*. númquam tu odio tuó me uinces.
- Phor. 956   DEMIPHO SENEX
V, 8, 63   Hicíne ut a nobis hóc tantum argenti aúferat
Tam apérte inridens ? étori *hercle* sátius est.
- Phor. 969   PHORMIO PARASITUS
V, 6, 29   Itan ágitis mecum ? sátis astute adgrédimini.
Non *hercle* ex re istius me ínstigasti, Démipho.
- Hec. 624   PHIDIPPUS SENEX
IV, 4, 2   Tibí quoque edepol sum íratus, Philúmena,
Grautér quidem ; nam *hercle* fáctumst abs te túrpiter.
- Hec. 806   PARMENO SERUOS
V, 3, 8   - - - néque eum quemquam esse árbitor.
Dénique *hercle* iám pudebat : ábii.
- Ad. 190   SANNIO LENO AESCHINUS ADULESCENS
II, 1, 36   Sa. - - - támen tibi a me núlla ortast iniúria.
Ae. Nam *hercle* étiam hoc restat.
- Ad. 554   SYRUS SERUOS
IV, 2, 15   Non *hercle* hic qui uólt durare quisquam, si sic fít, potest.
Scíre equidem uoló, quod mihi sint dómini :
- IV. Expressions of Pain, Distress, or Discouragement.
- And. 347   CHARINUS ADLESCENS
II, 2, 10   Méa quidem *hercle* cérto in dubio uítast.
- And. 374   CHARINUS ADULESCENS
II, 2, 37   Íbo, etsi *hercle* saépe iam me spés haec frustratást.
- And. 505   DAUOS SERUOS SIMO SENEX
III, 2, 25   - - - Da. Sed si quid tíbí narrare occépi, continuó
dari
Tibi uérba censes. Si. Fálso ! Da. Itaque *hercle* nfl
iam muttire aúdeo.

Phor. 959, nonne *hercle* A.—And. 347, “Nam qui uiuit, non potest interiisse : is autem qui uiuit, uitam potest in dubio habere. Ideo et iurauit *hercle* : et affirmans iusiurandum, *certe* addidit. Don. And. 505, “Nec uersus fert uulgatum *hercle* post itaque.” Bo.

Heaut. 348 CLINIA CLITIPHO ADULESCENS II

II, 3, 107 Clin. - - - - - nam nescias,
Eius sit potestas posthac an numquam tibi
Clit. Verum *hercle* istuc est.

Heaut. 491 CHREMES SENEX

III, 1, 82 Somnum *hercle* ego hoc nocte oculis non uidi meis,
Dum id quaero, tibi qui filium restituerem.

Heaut. 582 SYRUS SERUOS CLITIPHO ADULESCENS

III, 3, 21 - - - - Sy. - - - neque id iniuria; quin
Mihi molestumst. Cl. Perdis *hercle*. Sy. Verum dico
quod uidetur.

Heaut. 736 BACCHIS MERETRIX SYRUS SERUOS

IV, 4, 14 - - - - Ba. Dic me hic oppido esse inuitam atque
adseruari,
Verum aliquo pacto uerba me his daturam esse et
uenturam.
Sy. Perii *hercle*. Bacchis, mane, mane:

Eun. 50 PARMENO SERUOS

I, 1, 5 Siquidem *hercle* possis, nil prius neque fortius

Eun. 67 PARMENO SERUOS

I, 1, 22 Haec uerba una *mehercle* falsa lacrimula,
Quam oculos terendo misere uix ui expresserit,
Restinguet,

Eun. 222 PHAEDRIA ADULESCENS

II, 1, 16 - - - - - Abi, nil dicis, Parmeno.
Es-ci-un-da *hercle* haec est mollities animi; nimis me
indulgeo.

Eun. 305 CHAEREA ADULESCENS

II, 3, 14 - - - - Nescio *hercle*, neque unde eam neque quorsum
eam:

Eun. 311 PARMENO SERUOS CHAEREA ADULESCENS

II, 3, 20 Pa. Age, inepte. Ch. Hoc *hercle* factumst.

Eun. 67, *me hercule* Umpf.—Eun. 305, "Pro *hercule* lege *hercle* cuius ultima
corripitur." Bent. in loc.

- Eun. 321   PARMENO SERUOS CHAEREA ADULESCENS
 II, 3, 30   Pa. Quid? úrgo quoiast? Ch. Nésccio *hercle*. Pa. Un-
                     dést? Ch. Tantundem.
- Eun. 329   PARMENO SERUOS CHAEREA ADULESCENS
 II, 3, 38   Pa. Incómmode *hercle*. Ch. Immo énim uero infelíciter.
- Eun. 905   THAIS MERETRIX CHAEREA ADULESCENS
 V, 2, 66   Th. Adest óptume ipse fráter. Ch. Perii *hercle*: óbsecro
                     Abeámus intro, Tháis :
- Eun. 984   LACHES (?) SENEX PARMENO SERUOS
 V, 5, 14   La. Quoi? Pa. Tháidi.
                     La. Emít? perii *hercle*. quánti?
- Phor. 386   DEMIPHO SENEX PHORMIO PARASITUS
 II, 3, 39,   De. Dic nómen. Ph. Nomen? máxume. De. Quid
                     núnc taces?
                     Ph. Perii *hercle*, nomen pérddidi.
- Ad. 227   SANNIO LENO
 II, 2, 19   Nusquám pedem : perii *hercle*: hac illi spe hóc íncepterúnt.
- Ad. 353   GETA SERUOS
 III, 2, 55   Nam *hercle* álius nemo réspicit uos.
- Ad. 637   AESCHINUS ADULESCENS MICIO SENEX
 IV, 5, 3   - - Ae. Páter *hercle* est : perii. Mi. Aéschine,
                     Ae. Qúíd huic híc negotist? Mi. túne has populistí fores?

V. Expressions of Delight or Admiration.

- Heaut. 523   SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
 III, 2, 12   Sy. Facéta haec meretrix. Ch. Sáne. Sy. Idem uisást
                     tibi?
                     Et quídem *hercle* forma lúculenta.
- Heaut. 549   SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
 III, 2, 38   Sy. Etením quo pacto id fieri soleat, cáleo.
                     Ch. Tanto *hercle* melior.
- Heaut. 553   CHREMES SENEX SYRUS SERUOS
 III, 2, 42   Ch. Non úsus ueniet, spéro. Sy. Spero *hercle* égo quoque.

Heaut. 523, *ere* Fleck., Wag.

- Heaut. 678   SYRUS   SERUOS
 IV, 2, 11   euge habeo óptumam.
 Retraham *hércle* opinor ídem illud ad me fúgituom ar-
    gentúm tamen.
- Heaut. 761   SYRUS   SERUOS   CHREMES   SENEX
 IV, 5, 13   Sy. De illó quod dudum? díctum [ac] factum réddidi.
    Ch. Bonán fide?   Sy. Bona *hercle*.
- Eun. 397   THRASO   MILES   GNATHO   PARASITUS
 III, 1, 7   Th. Est istúc datum
    Profécto, ut grata míhi sint quae facio ómnia.
    Gn. Aduórti *hercle* animum.
- Eun. 416   GNATHO   PARASITUS
 III, 1, 26   Pulchré *mehercle* díctum et sapientér. papae,
    Iuguláras hominem.
- Eun. 732   CHREMES   ADULESCENS
 IV, 5, 6   Verbum *hércle* hoc uerum erít 'sine Cerere et Líbero
    frigét Venus.'
- Phor. 870   GETA   SERUOS
 V, 6, 30   Hic pulchérrimum
    Fácimus audiui: ítaque paene *hercle* éxclamaui gaúdio.

VI. Expressions of Entreaty.

- Eun. 356   PARMENO   SERUOS   CHAEREA   ADULESCENS
 II, 3, 65   Pa. Ímmo si sciás quod donum huic dóno contra com-
    paret,
    Mágis id dicas.   Ch. Quód nam queso *hercle*?
- Eun. 362   CHREMES   ADULESCENS
 II, 3, 71   Óbsecro *hercle*, Pármeno, fac ut pótiar.
- Eun. 466   PARMENO   SERUOS
 III, 2, 13   Quaeso *hércle* ut liceat, páce quod fiát tua,
    Dare huíc quae uolumus, cónuenire et cónloqui.
- Eun. 562   ANTIPHO   CHAEREA   ADULESCENTES   II
 III, 5, 14   An. Narra ístuc quaeso quíd sit.   Ch. Immo ego te ób-
    secro *hercle* ut aúdías.

Heaut. 761, "*hercle* ornatiua particula." Calp.—Eun. 416, *mehercule* BD.
 —Eun. 732, *hercule* Stall.

- Ad. 247   SYRUS   SERUOS   SANNIO   LENO
II, 2, 39   Sy. Numquid uis quin abeam?   Sa. Immo *hercle* hoc
                     quaesó, Syre :
Ad. 281   CTESIPHO   ADULESCENS
II, 4, 17   Óbsecro te *hercle*, hóminem istum inpuríssimum
                     Quam primum absoluitóte,
Ad. 483   GETA   SERUOS
III, 4, 37   Immo *hercle* extorque, nési ita factumst, Démea.

VII. Expressions of Surprise.

- And. 742 CHREMES SENEX
IV, 4, 3 - - - séd quid hoc ?
Puer *hérclest.* mulier, tu ádposisti hunc ?
Ad. 439 DEMEA SENEX
III, 3, 85 Sed quis illic est, quem uídeo procul ? estne Hégio
Tribúlis noster ? si satis cerno, is est *hércle.*

VIII. Expressions of Irony, Derision or Contempt.

- Eun. 487   THRASO MILES GNATHO PARASITUS
III, 2, 34   Thr. Adpáret seruom hunc ésse domini paúperis
                 Miserique. Gn. Nam *hercle* némo posset, sát scio,
                 Qui habéret qui paráret alium, hunc pérpeti.
Phor. 993   NAUSISTRATA MULIER PHORMIO PARASITUS
V, 9, 4   - - Na. Quís hic homost?
                 Non míhi respondes? Ph. Hícine ut tibi respódeat,
                 Qui *hercle* úbi sit nescit?

HEU

Heu is an exclamation of pain or grief*. It is used four times in Terence, always with the accusative and an adjective expressing grief, (*miser* three times, *infelix* once).

Ad. 247, *hercle* om. E.—And. 742, "Ornatiua particula est *hercle*." Don.

* Richter (p. 562) quotes the following from ancient grammarians: "Charis. I pg. 238, 20 'Nam aut laetitiam animi significamus, ut *aaha*, aut dolorem, ut *heu*,' - idem ib. 239, 1: 'interiectio est pars orationis motum animi significans, laetantis, ut *aaha*, dolentis, ut *heu* - -', Probus IV pg. 146, 3 'aut enim dolemus, ut puta *heu hei o heu* - -', Donat. IV pg. 391, 18. - - - aut dolentis ut [*heia et*] *heu*' (uide Keilii apparatus criticum), cf. denique Diomed. I pg. 419, 6 'aut gementem, ut *heu*.'"

And. 646

CHARINUS ADULESCENS

IV, 1, 22

- - - Postquám me amare díxi, complacitást tibi.

Heú me miserum, quí tuom animum ex ánimo spectauí
meo !

Phor. 187

GETA SERUOS

I, 4, 10

Heú me miserum ! quóm mihi paueo, tum Ántipho me
excrúciat animi.

Hec. 271

PHIDIPPUS LACHES SENES II SOSTRATA MULIER

II, 2, 29

Ph. - - ego sum ánimo leni nátus :

Non pössum aduersarí meis. La. Hem Sóstrata. So.

Heu me míseram !

Hec. 282

PAMPHILUS ADULESCENS

III, 1, 2

Némini ego plura éx amore acérba credo [esse] homini
úmquam oblata

Quám mi. *heu* me infelícem !

HEUS*

The interjection *heus* is used to gain attention. *Heus* may demand that the person called to simply look at or listen to the speaker, or that he approach the speaker, or, as is frequently the case, that he give special heed to some important statement or query. *Heus* is frequently repeated for the sake of greater urgency. It occurs thirty-one times in Terence.

And. 84

SIMO SENEX

I, 1, 57

rogitabam 'heús puer,

Dic sódes, quis heri Chrýsidem habuit ?'

Phor. 187, *Eheu* ABCP; *ehú* F; *ehen* Bent., Del., Stall., Zeu. "Eheu hic, ut alias, monosyllabon est." Bent.—Hec. 282, "Lacrymans hoc dicit." Don.—And. 84, "*heus*, eine Interjektion, die auch lautlich unserem '*he*!' nicht sehr ferne steht, da *e* und *u* als Diphthong ihren ursprünglichen laut beibehalten," Speng. in loc.

* The ancient grammarians—Prisc., Maxim., Vict., Plat., Don., Cled., Pomp., Diom.—classed *heus* sometimes as an adverb sometimes as an interjection. In regard to this Richter (p. 567) thus remarks: "Discrepare uidemus inter se grammaticos; sed hoc unum constat: falluntur, qui *heus* dolorem significare posse censent, fallitur egregie Cledonius. cum *heus* comparat cum *heu* interiectione dolentis querentisque: *heus* enim non per se significat dolorem, sed siquidem de dolore agitur, eo alter compellatur, ut audiat, quamobrem doleat alter. Itaque *heus* putauerim non ueram interiectionem uisam esse grammaticis ideo, quia non ut *hem* *ehou* *uah* *oh* aliae exclamatur absolute, sed semper aut cum uocatiuis aut cum enuntiatis conecitur."

- And. 579 CHREMES SENEX
 II, 3, 47 *heus*, éuocati huc Dáuom.
 Atque éccum uideo ipsúm foras exíre.
- And. 636 CHARINUS ADULESCENS
 IV, 1, 12 'Quis tú's? quis mi's? quor meám tibi?
Heus próxumus sum egomét mihi.'
- And. 945 PAMPHILUS ADULESCENS CHREMES SENEX
 V, 4, 42 Pa. *Heus*, Chrêmes, quod quaeris, Pásibulast. Ch. Pá-
 sibula? Ipsást.
- Heaut. 313 CLITIPHO ADULESCENS SYRUS SERUOS
 II, 3, 72 - - Clit. O hominis ínpudentem audáciam! Sy. *Heus*,
 Nón fit siné péríclo facinus mágnum nec memorábile.
- Heaut. 348 CLITIPHO ADULESCENS
 II, 3, 107 Verum hércle istuc est. Síre, Syri ínquam, *heus héús*,
 Syre!
- Heaut. 369 SYRUS SERUOS
 II, 3, 128 Sed *héús* tu, uide sis né quid ínpudéns ruas!
- Heaut. 550 SYRUS SERUOS
 III, 2, 39 - - At *heus* tu, fácito dum eadem haec mémineris,
 Siquíd huius simile fórte aliquando euénierit,
 Ut súnť humana, túos ut faciat fflíus.
- Heaut. 743 SYRUS DROMO SERUI II
 IV, 4, 21 - - Sy. *Héús*, Dromo. Dr. Quis mé uolt? Sy. Syrus.
- Eun. 102 PARMENO SERUOS
 I, 2, 22 Verum *héús* tu, hac lege tśbi meam adstringó fidem:
- Eun. 217 PHAEDRIA ADULESCENS PARMENO SERUOS
 II, 1, 11 - - Ph. Sed *héús* tu. Pa. Quid uis? Ph. Censen
 posse me óffirmare
 Pérpeti, ne rédeam ínterea?

And. 579, *heus* om. G.— And. 636, "*heus* significatio est modo nominis ad intentionem considerationemque reuocandi." Don.— And. 945, "*heus* dicendum erat, quia Chremes Critonem intuebatur."— Heaut. 313, "A in extremo uersu exhibet *heus*, ceteri libri *heus tu*, ut efficiatur octonarius trochaicus inter medios septenarios, quem ab hoc loco alienum esse suo iure iudicauerunt Umpf. et Dz. itemque Konradt." Rich. p. 573— Heaut. 369, "hic *heus* admonentis." Calp.— Heaut. 550, "*Heus tu* is so frequent in the comic poets that it amounts to a single expression." West in loc.

- Eun. 276   PARMENO   SERUOS
 II, 2, 45   Hoc nunc dñcis
                                      Eiéctos hinc nos : ómnium rerum, *heús* uicissitúdost.
- Eun. 337   CHAEREA   ADULESCENS
 II, 3, 46   '*Heus heús*, tibi dico, Chaérea' inquit. réstiti.
- Eun. 434   THRASO   MILES
 III, 1, 44   Sed *heús* tu, purgon égo me de istac Tháidi,
                                      Quod eám me amare súspicatast ?
- Eun. 469   PARMENO   SERUOS
 III, 2, 16   Res iúdicabit. *heús* iubete istós foras
                                      Exíre, quos iussi, ócius.
- Eun. 530   CHAEREA   ADULESCENS
 II, 3, 24   - - - *heus heus*, écquis hic ?
                                      Ego súm Chremes.
- Eun. 594   CHAEREA   ADULESCENS
 III, 5, 46   - - - uenit úna, '*heus* tu' inquit 'Dóre,
                                      Cape hóc flabellum, uéntulum huic sic fácito,'
- Eun. 624   DORIAS   ANCILLA
 IV, 1, 10   Vóluit facere cóntra huic aegre : '*heus*' inquit 'puere,
                                      Pámphilam
                                      Áccerse, ut delectet hic nos.'
- Eun. 712   PHAEDRIA   ADULESCENS
 IV, 4, 44   Mirum ni tu crédis quod iste dícat, quid agam néscio.
                                      Heús négato rúrsum,
- Phor. 152   GETA   SERUOS
 I, 2, 102   Puer, *heús*, nemon hoc pródit ?   Cape, da hoc Dórcio.
- Phor. 398   GETA   SERUOS
 II, 3, 51   - -   Eu, nóster, recte. *heus* tu, caue.
- Phor. 440   PHORMIO   PARASITUS   GETA   SERUOS
 II, 3, 93,   Ph. Si quíd opus fuerit, *heús*, domo me.   Ge. Intéllego.

Eun. 276, "*heus* hanc particulam solent praemittere sententiam pronuntia-
 turi." Westerhouius.—Eun. 530, "De huius scripturae ueritate nulla est dubitatio,
 licet B *heus* omittat et CD *eius* exhibeant." Rich. p. 572.—Phor. 398, "pro *eu* (sic
 ACE²P, *heu* BE¹G) in DF scriptum est *heus*, referendum id esse apparet ad *heus*,
 quod subsequitur." Rich. p. 578.

- Phor. 819 DEMIPHO CHREMES SENES II
V, 3, 36 De. At tu íntro abi. Ch. *Heus*, ne filii quidem hoc nostri resiscánt uolo.
- Phor. 847 ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
V, 6, 7 Ge. Ád lenonem hínc íre pergam : ibi núnc sunt. An. *Heus*, Geta ! Ge. Ém tibi :
- Phor. 904 PHORMIO PARASITUS
V, 8, 10 *Heus*, quánta quanta haec méa paupertas ést, tamen Adhúc curauí unum hóc quidem, ut mi essét fides.
- Phor. 1037 PHORMIO PARASITUS
V, 9, 48 *Heús* Nausistratá, prius quam huic respondes temere, audí.
- Hec. 339 SOSTRATA MULIER PARMENO SERUOS
III, 2, 4 So. Nunc ád eam uisam. Pa. *Heus*, Sóstrata. So. Hem. Pa. Iterum ístinc excludére.
- Hec. 523 PHIDIPPUS SENEX
IV, 1, 8 Atque éccam [uideo]. quid ais, Mýrrina ? *heus* tibi díco.
- Ad. 281 CTESIPHO ADULESCENS SYRUS SERUOS
II, 4, 17 Ct. *Heus heús*, Syre. Sy. Quid est ?
- Ad. 634 AESCHINUS ADULESCENS
IV, 4, 26 *Heús heus* : Aeschinús ego sum, aperite áliquis actutum óstium.
- Ad. 776 DROMO PUER SYRUS SERUOS
V, 2, 1 Dr. *Heus* Síre, rogat te Ctésipho ut redeás. Sy. Abi.
- Ad. 882 SYRUS SERUOS DEMA SENEX
V, 5, 1 Sy. *Heus* Démea, orat fráter ne abeas lóngius. De. Quis homo ? ó Syre noster, sálue :

Phor. 904, "quod BCDP exhibent *Heus heus quanta haec* ss., falsum esse et metrum docet et sen tentia. quae *quanta quanta* requirit." Rich. p.573.—Hec. 339, *heu* BCE¹FP.—Ad. 281, *heu* || *heus* D. "*heus* uox est de longinquo reoucantis." Don. in loc.—Ad. 776, *heus heus* Syre DG.—

HUI

This interjection is the equivalent of our "whew!" and like it is a half-formed whistle* expressing astonishment or admiration, which, however is very frequently feigned or ironical. *Hui* occurs fourteen times in Terence.

- And. 474 (GLYCERIUM VIRGO) SIMO SENEX
 III, 1, 16 (Gl.) Iunó Lucina, fér opem, serua me, óbsecro.
 Si. *Hui*, tám cito? ridículum:
- Heaut. 92 CHREMES MENEDEMUS SENES II
 I, 1, 40 Ch. *Hui*, tám gravis hos, quaéso? Me. Sic meritúms
 meum.
- Heaut. 480 CHREMES SENEX
 III, I, 71 Nam sí semel tuom ánimum ille intelléxerit,
 - - - - - *hui*,
 Quantám fenestram ad néquitiem pateféceris.
- Heaut. 606 SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
 III, 3, 45 Sy. - - - mille nummum póscit. Ch. Et possít qui-
 dem? Sy. *Hui*,
 Dúbium id est?
- Eun. 223 PHAEDRIA ADULESCENS PARMENO SERUOS
 II, 1, 17 Ph. Tandém non ego illam cáream, si sit ópus, uel totum
 tríduom? Pa. *Hui*,
 Úniuorsum tríduom? uide quíd agas.
- Eun. 407 THRASO MILES GNATHO PARASITUS
 III, 1, 17 Th. Tum mé conuiuiam sólum abducebát sibi. Gn. *Hui*,
 Regem élegantem nárras.
- Eun. 805 CHREMES ADULESCENS THRASO MILES
 IV, 7, 35 Ch. Scibis: principio éam esse dico líberam. Th. Hem.
 Ch. Ciuem Átticam. Th. *Hui*.
 Ch. Meám sororem. Th. Os dúrum.

And. 474, "Pro *hui* unus P *ho*, quod aliquotiens in libris scriptum legitur pro o uel *oh*." Rich. p. 581, n. 5.—Heaut. 92, "*hui* exclamatio miserantis est." Calp.—Heaut. 606, "*hui* et cetera huiusmodi generis sannae sunt aduersus eos, quibus irascimur." Don. "Miratur Syrus uel mirari se simulat, quod Chremes ea, quae ipse modo dixerit, credere dubitet." Rich. p. 582, n. 8.—Eun. 223, "*hui* exclamatio serui, heri dictum irridentis." Del.—Eun. 805, "Verba Terentii Eun. IV, 7, 35 docent, quomodo differat *hui* ab *hem*: in eo enim maior apparet animi commotio uehementiorque affectus." Hand *Turs.* Vol. III, p. 109.

* "*Hui* exclamatio est animi uehementius commoti, quem ipsa natura docuit hunc sonum edere." Hand *Turs.* Vol. III, p. 109.

- Phor. 301 DEMIPHO SENEX GETA SERUOS
 II, 1, 71 De. Postremo sí nullo álio pacto, faénore. Ge. *Hui*,
 Dixísti pulchre !
- Phor. 558 PHAEDRIA ADULESCENS GETA SERUOS
 III, 3, 25 - - - Ph. Sólae trigintá minae.
 Tríginta ? *hui*, percárast, Phaedria.
- Phor. 791 NAUSISTRATA MULIER DEMIPHO SENEX
 V, 3, 8 Na. Ac rébus uilióribus multó talenta bína. De. *Hui*.
 Na. Quid haéc uidentur ? Scñicet.
- Hec. 283 PAMPHILUS ADULESCENS
 III, 1, 3 *hui*,
 Quánto fuerat praéstabilius úbiuís gentium ágere aetatem
 Quam húc redire atque haéc ita esse míserum me res-
 ciscere !
- Ad. 216 SYRUS SERUOS
 II, 2, 8 Pecúniám in locó neclegere máximum interdúmst lucrum,
hui,
 Metufísti, si nunc dé tuo iure concessisses paúlulum,
 Aduléscenti esses mórigeratus, hóminum homo stul-
 tíssume,
 Ne non tibi istuc faeneraret.
- Ad. 411 DEMA SENEX SYRUS SERUOS
 III, 3, 57 De. Saluós sit ! spero, est símilis maiorúm suom. Sy.
hui.
- Ad. 567 SYRUS SERUOS
 IV, 2, 28 - - - quia miseram múlIERem et me séruolum,
 Quí referire nón audebam, uícit ; *hui*, perfórtiter.

Phor. 301, "libri omnes ut *hui* in uersus 301 exitu collocatum habent, ita consentiunt in *dixísti* scriptura, quod dixisti aliquo casu corruptum esse facilius est ad credendum quam *hui* ex uersus capite in antecedentis exitum librariorum libidine reiectum esse." Rich. p. 580, note.— Hec. 283, *cui* Bo., Del., Stall., Zeu. *Ah* Bent. "Libri ad unum omnes exhibent uersum iambicum tetrametrum hypercatalecticum *cui quanto fuerat* sqq., quem praesertim inter medios trochaicos (281–293) interpositum ferri non posse intellexit Bent. Accedit quod *cui* relatiuum enuntiati structuram efficit satis duram et ab elegantia poetae alienam. Verum Bent. uiam monstrante, qui *ah Quanto fuerat* coniecit, uidetur inuenisse Fleck. ita, ut scriberet *Hui Quanto fuerat*, id quod probauerunt Umpf. et Dz." Rich. p. 580, n. 3.— Ad. 216, "seruus mirum sibi uideri simulat, quo modo fieri, ut leno metueret." Rich. p. 582, n. 8.— Ad. 411, "*hui* ; quasi admiretur ipse quae narrat. Don. "*Hui* expresses ironical assent." Ashmore.— Ad. 567, "*hui* perfortiter : hoc gestu seruili et nimis leuiori personae congrue dictum est." Don.— Doubtful instances of *hui* are found in Eun. 1052, Heaut. 776, Phor. 663,—all rejected by Dziatzko.

NE(NAE).

This is a particle of emphatic assertion,* used only with the personal pronouns of the first and second person, with the demonstratives *ille* and *iste*, and once (Hec. 799) with the possessive *meus*. It occurs eighteen times in Terence.

And. 324 BYRRIA SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS.

II, 1, 24 By. Spónsam hic tuam amat. Pa. *Né* iste haud mecum séntit.

And. 772 DAUOS SERUOS

IV, 4, 33 *Né* illa illum haud nouit, quóius causa haec incipit :

And. 939 SIMO SENEX PAMPHILUS ADULESCENS

V, 4, 36 Si. *Né* istám multimodis tuam inueniri gaúdeo. Pa. Credó, pater.

Heaut. 217 CLITIPHO ADULESCENS

II, 1, 5 Mihi si úmquam filiús erit, *ne* ille fácili me utetúr patre ;

Heaut. 222 CLITIPHO ADULESCENS

II, 1, 10 Astútus. *Né* ille haud scít, quam mihi nunc súrdo narret fábulam.

Heaut. 556 SYRUS SERUOS

III, 2, 45 Et *ne* égo te, si usus uéniat, magnificé, Chremes, Tractáre possim.

Heaut. 621. SYRUS SERUOS CHREMES SENEX

IV, 1, 8 Sy. timeo quid sit. Ch. Quid siet ?
Né ista hércle magno iám conatu mágnas nugas díxerit.

Heaut. 747 SYRUS SERUOS

IV, 4, 5 *Né* ille haúd scit, hoc paulúm lucri quantum éi damni adpórtet.

Heaut. 816 SYRUS SERUOS

IV, 6, 12 *Né* me ístuc ex te prús audísse gaúdeo,
Quam argéntum haberes, quód daturus iám fui.

Heaut. 825 CLITIPHO ADULESCENS

IV, 6, 21 *Né* ego hómo sum fortunátus : deamo té, Syre.

Heaut. 222, "*nae pro certe*." Don.—Heaut. 556, "*nae pro ualde*." Calp.

*Don. in a note on And. 324 defines *nae* by *ualde* ; in And. 939, by *nimis*. Eu. on And. 969 says "*Nae, id est, ualde*."—In And. 939, *sane istam* is the reading of BDEGV.

Heaut. 868, "*Nae pro ualde, et hoc proprie Terentianum est.*" Calp.

* O

O occurs one hundred and two times in Terence, and has all the varieties of force and meaning that *o* (not *oh*) has in English. It is used most frequently with the vocative, but often also with the accusative of exclamation. It thus differs from *oh* which has no influence upon the construction.

The instances of *O* in Terence may be conveniently divided into (I) those where the vocative, and (II) those where the accusative, is used. In one doubtful passage (Eun. 560) it is found with the nominative.

Instances of *O* with the vocative may be further subdivided into *a*, expressions of affectionate familiarity and good feeling, as in greetings, salutations, etc. (many instances); *b*, expressions of anger and reproach (few instances); *c*, appeals to a deity where the combined expression (*O Iuppiter* is commonest) constitutes an expletive, like our *O dear! O heavens! Gracious!* etc.

I. *O* with the Vocative.

a. Expressions of Affectionate Familiarity, and the like.

And. 267 PAMPHILUS ADULESCENS MYSIS ANCILLA
I, 5, 32 Pa. Quis hic loquitur? Mysis, salue. My. *O* salue, Pámphile.

And. 282 PAMPHILUS ADULESCENS
I, 5, 47 - - - - - *O* Mysis Mýsis, etiam núnc mihi
Scripta illa dicta súnt in animo Chrýsidis
De Glýcerio.

And. 318 PAMPHILUS CHARINUS ADULESCENTES II
II, 1, 18 Pa. Charínium uideo, salue. Ch. *O* salue, Pámphile.

And. 344 DAUOS SERUOS
II, 2, 7 Quis homost, qui me - - - ? *o* Pámphile,

And. 267, "*O* interiectio optantis aduentum, aut repente perculsi." Don.—
And. 282, "*O Mysis Mysis*, primum uocandi alterum increpandi." Don.—

* "*O* non esse pronomen, nec articulum. multis modis ostenditur. Nam ex quo sit nominatiuo? Tu enim, quod est secundae personae, eundem habet nominatiuum et uocatiuum, qui assumit *O*, ut *o tu*. Hic et haec et hoc tertia sunt personae, quae caret uocatiuo. Non est igitur pronomen; nec articulus uero, cum semper in demonstratione ponitur *o*, quae contraria est relationi, quam articulus significat. Deinde articulum Romani non habent. - - - Sine dubio igitur *o* est aduerbium uocandi et optandi; est etiam interiectio." Prisc. p. 569, Krehl's ed.

345

II, 2, 8 Te ipsum quaeso, euge, ó Charine!

And. 783 DAUOS SERUOS

IV, 4, 44 Quis hic loquitur? o Chremés, per tempus áduenis:

And. 802 CRITO SENEX MYSIS ANCILLA

IV, 5, 7 - - - Cr. O Mysis, sálue! My. Saluos sís, Crito.

And. 817 MYSIS ANCILLA

IV, 5, 22 O óptume hospes! pó!, Crito, antiquom óbtines

And. 846 SIMO SENEX DAUOS SERUOS

V, 2, 5 - - - Si. O sálue, bone uir. Da. Éhem Simo, o
nostér Chremes,
Ómnia adparáta iam sunt íntus.

And. 868 SIMO SENEX

V, 2, 27 Ó Chremes,

Pictátem gnati! nónnē te miserét mei?

And. 965 DAUOS SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS

V, 6, 1 - - - Da. Quís homost? Pa. Ego sum. Da. O
Pámphile.

Heaut. 240 CLINIA CLITIPHO ADULESCENTES II

II, 2, 11 Clin. O Clítipho,

Timeó. Clit. Respira:

Heaut. 406 CLINIA ADULESCENS ANTIPHILA MULIER

II, 4, 26 Cl. Salue, ánime mi. An. O mi Clínia, salue.

Heaut. 684 CLINIA ADULESCENS SYRUS SERUOS

IV, 3, 6 Cl. O mí Syre, audisti óbsecro? Sy. Quid ní? qui usque
una adfúerim.

Eun. 91 PHAEDRIA ADULESCENS

I, 2, 11 - - - O Thais, Tháis, utinam essét mihi

Pars aéqua amoris técum ac pariter fieret,

And. 345, o om. Bent., Bo., Fleck., Speng., Stall, Umpf., Wag., Zeu.—
And. 817, o om BCEGP. "Duo ex nostris o *optume*, ut olim ex coniectura
Muretus." Bent.—And. 868, O om. E; oh P. "Omnes fere o *Chreme* et sane
maiolem emphasín habet adiecta est interiectio" Faer.—And. 965, o om. BCP,
Bent., Bo. "Inepta prorsus est ista exclamatio, o *Pamphile*, cum nihil aliud
addatur." Bent.—Heaut. 240, o om BCEP, Umpf.—Heaut. 406, "o modo admir-
antis interiectio est." Schol. Bemb.—"O mi *Clinia* ADG; in ceteros libros, qui
o mi *expectate Clinia* exhibent, irrepsit glossema." Rich. p. 588.

- Eun. 455   THRASO MILES THAIS MERETRIX
 III, 2, 2,   Th. - - - salve, mí Thraso. Thr. *O* Tháís mea,
                  Meum sáuium, quid ágitur?
- Eun. 531   CHREMES ADULESCENS PYTHIAS ANCILLA
 III, 3, 25   Ch. - - - heus heus, ecquis hic?
                  Ego súm Chremes. Py. *O* cápitulum lepidíssimum!
- Eun. 743   CHREMES ADULESCENS THAIS MERETRIX
 IV, 6, 5   Ch. Tháís, ego iam dúdum hic adsum. Th. *O* mí
                  Chremes, te ipsum éxpectabam.
- Eun. 1031   CHAEREA ADULESCENS
 V, 8, 1   *O* populares, écquis me hodie ufuit fortunátior?
- Eun. 1034   PARMENO SERUOS CHAEREA ADULESCENS
 V, 8, 4   Pa. Quid hic laétus est? Ch. *O* Pármeno mi.
- Eun. 1061   PHAEDRIA ADULESCENS THRASO MILES
 V, 8, 31   Ph. Quem ego hic aúdio?
                  O Thraso. Th. Saluète.
- Phor. 72   DAUOS SERUOS
 I, 2, 22   *O* Geta, prouinciam
                  Cepísti duram.
- Phor. 136   DAUOS SERUOS
 I, 2, 86   *O* Geta
                  Quid té futurumst?
- Phor. 247   GETA SERUOS
 II, I, 17   *O* Phaédria, incredíble [st] quantum erum ánte eo
                  sapiéntia.
- Phor. 324   GETA SERUOS
 II, 2, 10   *O*, uir fortis átque amicu's.
- Phor. 504   PHAEDRIA ADULESCENS
 III, 2, 19   *O* fortunatíssime Antipho,
- Phor. 609   GETA SERUOS CHREMES SENEX
 IV, 3, 4   *O* salve, nóster Chremes. Ch. Salué, Geta

Eun. 531, Richter (p. 593) argues that *capitulum* here is acc.—Phor. 324,
 “Nominatiuum pro uocatiuo posuit” Don.

- Phor. 853 ANTIPHO ADULESCENS GETA SERUOS
V, 6, 13 An. Quid est?
Ge. *O* ómnium, quantúmst qui uiuont, hómo hominum
ornatíssume.
- Phor. 882 ANTIPHO ADULESCENS PHORMIO PARASITUS
V, 6, 42 An. *O* mi Phórmio,
Válé. Ph. Vale, Antiphó.
- Hec. 82 PARMENO SERUOS PHILOTIS MERETRIX
I, 2, 7 Pa. Philótis, salue múltum. Ph. *O* salue, Pármeno.
- Hec. 352 SOSTRATA MULIER PAMPHILUS ADULESCENS
III, 2, 17 So. *O* mi gnáte!
Pa. Mea máter, salue.
- Hec. 382 PAMPHILUS ADULESCENS
III, 3, 22 Hánc habere orátionem mécum principio ístitit:
' *O* mi Pamphile, ábs te quam ob rem haec ábierit
causám uideo;
- Hec. 418 SOSIA SERUOS
III, 4, 4 - - - - *O* fortunáte, nescis quíd mali
Praetérieris, qui núnquam es ingressús mare.
- Hec. 856 BACCHIS MERETRIX PAMPHILUS ADULESCENS
V, 4, 16 Ba. Salue, Pámphile.
Pa. *O* BÁCchis, *o* mea BÁCchis, seruatríx mea!
- Ad. 256 CTESIPHO ADULESCENS
II, 3, 3 *O* fráter, quíd ego nunc te laúdem?
- Ad. 260 SYRUS SERUOS CTESIPHO ADULESEENS
II, 3, 7 Sy. *O* Ctésipho. Ct. *O* Syre, Aéschinus ubist?
- Ad. 268 CTESIPHO ADULESCENS
II, 4, 4 Ego illam hércle uero omítto, qui quidem te hábeam
fratrem: *o* mi Aéschine,
- 269
II, 4, 5 *O* mí germane!

Phor. 853, *o* om. E.—Hec. 418, *o* om E.—And. 260, "Ille ut gaudens [prae-
uidens?]; hic ut qui non praeuiderit, *o* dicit." Don.

Istúć est sapere, nón quod ante pedés modost
Vidére, sed etiam illa quae futúra sunt
Prospícere.

Pol haúd paternum istúc dedisti !

Ad ómnia alia aetáte sapimus réctius ;

Quis homo ? ó Syre noster, sálue : quíd fit ?

Praetér naturam : ‘*o noster, quid fit? quid agitur?*’

Ge. - - - sed eccum Démeam, saluós sies.
De. *O* quí uocare? Ge. Géta.

Quód nam ob factum? De. Múlta. Sy. *O noster*
Démea, edepol uír bonu's!

De. Nón mediocris hómínis haec sunt ófficia. Sy. *O*
lepidúm caput!

AESCHINUS ADULESCENS

De. Fáciét. Sy. *O* uir óptume! Ae. *O* patér mi
festiuíssume!

Ad. 885, "Cum solo uocatiuo pronominis *o* a scaenicis non coniungitur, neque hic locus ab hoc uiso abhorret; nam Demea cum u. 833 dixerit: *O Syre noster* - - - iam modo repetere uult ea uerba, quae praeter naturam addiderit; *o noster, quid fit? quid agitur?*" Rich p. 592, n. 42.—Ad. 891, *oh CF*, Bo., Del., *eh D* —*qui uocare*; sic enim interpungendum esse apparet. Recte Donatus: "Post o nomine uocaturus non habuit, quod disceret, et ideo subiecit *qui uocare?*" Rich. p. 587, n. 14 b.—Ad. 966, see note above on Eun. 531.—Ad. 983, *O om E. o pater mi DG*; *o mi pater* BCFP.

b. Expressions of Anger or Reproach.

- And. 492 SIMO SENEX
 III, 2, 12 *O Dáue, itane contémnor abs te?*
- And. 665 CHARINUS ADULESCENS
 IV, 1, 41 Hem, quid ais? *ó scelus!*
At tñbi di dignum fáctis exitiúm duint!
- Phor. 233 DEMIPHO SENEX
 II, 1, 3 - - - - *nón pudere! o fácinus audax! ó Geta Monitor!*
- Ad. 407 SYRUS SERUOS
 III, 3, 53 intéruenit
Homo de ínprouiso. coépit clamare o Aéschine,
Haecíne flagitia fácere te!
- Ad. 724 DEMA SENEX
 IV, 7, 6 *O stúlte, tu de psáltria me sómnias*
Agere: hóc peccatum in uírginemst ciuém.

c. Appeals to Jupiter and other Deities.

- And. 464 MYNIS ANCILLA SIMO SENEX
 III, 1, 6 *My. Nam quód preperisset, fússit tolli. Si. O Iúppiter,*
Quid ego aúdio?
- And. 930 CRITO CHREMES SENES II
 V, 4, 27 Cr. - - - hoc certó scio,
Rhamnúsium se aiébat esse. Ch. O Iúppiter!
- Heaut. 256 CLINIA ADULESCENS
 II, 3, 15 *O Iúppiter, ubi námst fides?*
- Heaut. 630 CHREMES SENEX
 IV, 1, 17 - - - *O Iúppiter, tantum ésse in animo inscítiam!*
- Eun. 946 PARMENO SERUOS
 V, 4, 24 *O Iúppiter,*
Quaé illan turbast? núm nam ego perii?

And. 665, *o om.* Bent., Bo., Fleck., Del., Stall., Umpf., Wag., Zeu. "Meine Vermutung *o scelus* fand später eine Bestätigung durch cod. Lips., welcher *oh scelus* hat; s. Brugman Jahrb. f. Phil. 1876, p. 421." Speng. And. p. 157.—Ad. 724, *Ah* BDEFGP, Bo., Stall. "*o stulte* probabilis est quam *ah stulte*, quia *ah* nocatiuis multo rarius (apud Ter. modo locis duobus And 325 et Ad. 132) praecedat quam *o*." Rich. p. 592, n. 41.—And. 464, *o om.* G.

- Eun. 1048   CHAEREA ADULESCENS
V, 8, 18   *O Iúppiter,*
Serua óbsecro haec bona nóbis !
- Phor. 816   CHREMES SENEX
V, 3, 33   *O Iúppiter,*
Di nós respiciunt : gnátam inueni núptam cum tuo filio.
- Phor. 841   GETA SERUOS
V, 6, 1   *Ó* Fortuna, *o* Fórs Fortuna, cuántis commoditátibus,
Quám subito meo ero Antíphoni ope nóstra, hunc
onerastís diem !
- Hec. 406   PAMPHILUS ADULESCENS
III, 3, 46   - - - *Ó* fortuna, ut númquam perpetuo és bona !
- Ad. 440   DEMEA SENEX
III, 3, 86   Ne illús iam nóbis magna cíuium
Penúriast antíqua uirtute ác fide !
- Ad. 731   DEMEA MICIO SENES II
IV, 7, 13   De. *O Iúppiter.*
Istócine pacto opórtet ? Mi. Quid faciam ámplius ?
- Ad. 757   DEMEA SENEX
IV, 7, 39   *O Iúppiter,*
Hancíne uitam ! hoscín móres !
- Ad. 790   DEMEA SENEX
V, 3, 4   Ei míhi, quid faciam ? quíd agam ? quid clamem autó
querar ?
O caélum, o terra, o mária Neptuni !

II. O used with the Accusative of Exclamation.

a. Expressions of Delight.

- And 105   SOSIA LIBERTUS
I, 1, 78   *O factúm bene !*
Beásti ; [ei] metui a Chrýside.

Phor. 816, *pro Iuppiter* D.—Ad 440, *o* AG ; om. ceteri.—Ad. 731, *Pro Iuppiter* Don.

- And. 948 SIMO SENEX PAMPHILUS ADULESCENS
V, 4, 45 Si. Iam dúdum res reddúxit me ipsa in grátiam. Pa. *O lepidum patrem !*
- And. 956 PAMPHILUS ADULESCENS
V, 4, 53 *O faústum et felicém diem !*
- Eun. 296 . CHAEREA ADULESCENS
II, 3, 5 *O fáciem pulchram ! déleo omnis dehínc ex animo múlieres :*
- Eun. 365 CHAEREA ADULESCENS
II, 3, 74 *Ó fortunatum ístum eunuchum, quí quidem in hanc detúr domum !*
- Eun. 674 PYTHIAS ANCILLA PHAEDRIA ADULESCENS
IV, 4, 7 Py. Haben hóminem, amabo ? Ph. Quid ni habeam ?
Py. *O factúm bene !*
- Phor. 559 GETA SERUOS PHAEDRIA ADULESCENS
III, 3, 26 Ge. Áge age, inuentas réddam. Ph. *O lepidum !*
- b. Expressions of Pity.*
- Eun. 298 PARMENO SERUOS
II, 3, 7 Ecce autem álterum !
Néscio quid de amóre loquitur. *o infortunatúm senem !*
- Eun. 943 PYTHIAS ANATTA
V, 4, 21 Pró deum fidem, fácinus foedum ! *o infélicem adulescén-
tulum !*
- c. Expressions of Indignation.*
- And. 767 DAUOS SERUOS MYNIS ANCILLA
IV, 4, 28 Da. *O fácinus animum aduórtendum !* My. Quid
clámitas ?
Da. Quemne égo heri uidi ad nós adferri uésperi ?
- 769
IV, 4, 30 My. *O hóminem audacem !*
- And. 876 SIMO SENEX
V, 3, 5 ‘Ita praédicant ?’ *o ingéntem confidéntiam !*

Eun. 674. *O om.* Fleck., Umpf., Wag., Zeu. “*O factum bene* suauius est, ut eliquescat ultima in *Habeam*.” Bent.—Phor. 559, *O lepidum caput* BCDEF GP.

Heaut. 313 CLITIPHO ADULESCENS SYRUS SERUOS
 II, 3, 72 Cl. Ad patremne? Sy. Ad eum ipsum. Cl. *O hominis*
impudentem audaciam!

Eun. 70 PHAEDRIA ADULESCENS
 I, 1, 25 *O indignum facinus! núnc ego.*
 Et illám scelestam esse ét me miseram sentio:

Eun. 709 PHAEDRIA ADULESCENS
 IV, 4, 41 Iúppiter magne, *O* scelestum atque audacem hominem!

Eun. 944 PYTHIAS ANCILLA
 V, 4, 22 *O* scelestum Pármenonem, qui ístum huc adduxít!

Phor. 233 DEMIPHO SENEX
 II, 1, 3 - - - nón pudere! *o* fácinus audax!

Hec. 376 PAMPHILUS ADULESCENS
 III, 3, 16 Póstquam aspexi, '*o* fácinus indignum' ínquam - -

Ad. 173 AESCHINUS ADULESCENS SANNIO LENO
 II, 1, 19 Ae. - - omitte múlIERem.
 Sa. *O indignum facinus!*

Ad. 183 AESCHINUS ADULESCENS SANNIO LENO
 II, 1, 29 Sa. Lóris liber? Ae. SíC erit.
 Sa. *O hómInem inpurum!*

Ad. 228 SYRUS SERUOS SANNIO LENO
 II, 2, 20 Sy. Tímet:
 Iniéci scrupulum hómIni. Sa. *O* scelera: illúd uide,
 Ut in ípso articulo opprésit.

Ad. 304 GETA SERUOS
 III, 2, 6 Hócine saeculum! *o* scélera, *o* genera sácrilega, *o* hominem
ímpium!

III. irregular Use of O*

And. 533 SIMO CHREMES SENES II
 III, 3, 1 Si. Iubeó Chrementem. - Ch. *O*'te ípsum quaerebm.

Eun. 709, "Chaeream scilicet uel Parmenonem; sed sic pronuntiandum est, ut putet ancilla de eunucho dici, hoc ipso quod praesto est." Don. — And. 183, "*O facinus indignum* - - - Bembini scripturam ita seruari posse sibi persuasit Umpf., ut scriberet; *ni caues*, quod ne imitemur, sermonem comicum dissuadere recte monet Dz. Verisimillimum uidetur, quod Fleck. coniecit atque Dz. et Speng. reciperunt; *O indignum facinus nisi caues geminabit.*" Rich. p. 594, n. 52.—* In these passages *oh* would seem to be the proper reading unless the constructions can be changed.—And. 533, cf. Ad. 461, *Oh te quaerebam* ipsum.

Eun. 560 ANTIPHO CHAEREA ANDULESCENTES II

III, 5, 12 An. - - quid me adspectas ?
Quid taces ? Ch. †O festus dies [hominis] ! amice, solue!

OH

In Latin *oh* is pretty consistently distinguished from *o*, although in English, despite the protests of grammarians, usage makes *o* and *oh* interchangeable variants. As shown by the citations under *o*, that particle should be used with either the vocative, or the accusative of exclamation.

There are fifteen instances of *oh* in Terence which may be divided into I. Expressions of surprise. II. Expressions of anger.

I. Expressions of Surprise.

And. 615 DAUOS SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS

III, 5, 9 - - - Da. Nec me equidem, atque id ego sedulo.
Dicam aliquid me inuenturum, ut huic malo aliquam productum moram. Pa. *Oh* !
Da. Visus sum. Pa. Eho dum, bone uir, quid ais ?

Eun. 129 PARMENO SERUOS THAIS MERETRIX

I, 2, 49 Pa. Ne hos quidem tacebit Parmeno. Th. *Oh*, dubiumne id est ?
Hoc agite, amabo.

Phor. 51 GETA DAUOS SERUI II

I, 2, 1 Ge. Si quis me quaeret rufus - - Da. Praestost, desine. Ge. *Oh*,
At ego obuiam conabar tibi, Daue.

Phor. 70 GETA DAUOS SERUI II

I, 2, 20 Ge. Desinas :
Sic est ingenium. Da. *Oh*, regem me esse oportuit.

Eun. 560, "Huc referre uisum est locum corruptissimum, quem antiquitus sic scriptum fuisse *Quid taces* ? CH. *O festus dies hominis amice salue* testantur libri ad unum omnes et Donatus, cuius probabilis emendatio nemini adhuc contigit et uix continget." Rich. p. 591, n. 38.— And. 615, *oh* BCDGP, Stall., Umpf., Zeu. Si maus *oh*, ut plerique scripti; tamen monosyllabon erit." Bent.—Eun. 129, *O* Stall., Fmpf., Zeu. "*oh* codices nostri." Bent.—Phor. 51, *hooh* in ras. G.—Phor. 70, *O* AGCP; *ho* D (?).

Phor. 857

GETA SERUOS

V, 6, 17

Oh,

Tú quoque aderas, Phórmio ?

Phor. 945

PHORMIO   PARASITUS   CHREMES   SENEX

V, 8, 52

Ph. Haec ádeo ego illi iám denarrabo. Ch. Óbsecro,
Ne fácias. Ph. *Oh*, tune ís eras?

Ad. 402

DEMEA SENEX SYRUS SERUOS

III, 3, 48

De. Satin scís ibi esse? Sy. *Oh*, qui égomet produxi.

Ad. 409

SYRUS   SERUOS   DEMEA   SENEX

III, 3, 55

Sy. Coépit clamare 'o Aéschine,
Haecíne flagitia fácere te ! haec te admíttere .
Indígna genere nóstro !' De. *Oh*, lacrumo gaúdio.

Ad. 461

DEMEA HEGIO SENES II

III, 4, 15

De. Adfbo. saluere Hégionem plúrium
Iubeo. He. *Óh*, te quaerebam ípsum : salue, Démea.

II. Expressions of Anger.

And. 618

PAMPHILUS ADULESCENS

III, 5, 12

Oh, tibi ego ut credam, fúrcifer ?

Tu rem ínpeditam et pérditam restítuas ?

Heaut. 1006

CHREMES   SENEX

V, 3, 4

[Oh,] Périgin mulier ésse? nullamne égo rem umquam in
uitá mea

Voluí, quin tu in ea ré mi fueris áduorsatrix, Sóstrata.

Heaut. 1010

SOSTRATA MULIER

V, 3, 8

Oh,

Iníquos es, qui mé tacere dé re tanta póstules.

Eun. 669

PHAEDRIA ADULESCENS

IV, 4, 2

Oh,

Illúd uide, os ut síbi distorsit cárnufex !

Phor. 857, *ho* E, *Ze*u.—Phor. 945, *O* BCP, *ho* D, *Don*., *Ze*u.—Ad. 402, *O* Umpf.—Ad. 409, *ohoh* E; *hoho* F.—Ad. 461, *O* GP; *ho* BCDF; *oh* om. *Ze*u. Cf. And. 533—And. 618, "*O*he libri, unus E *eho*, desunt AF." Rich. p. 604.—Heaut. 1006, *ho* D; *o* om. A.—Heaut. 1010, *o* D; *o* C corr. C²; "*oh* ab initio sequentis vs. habent FP."—Eun. 669, *oh* C, *Cor*. C²; *ehoh* G; *eho* B.

Phor. 286

DEMIPHO SENEX

II, 1, 56

Oh,

Bone cústos, salue, cólumen uero fámiliae,

Ad. 768

SYRUS SERUOS DEMEA SENEX

V, 1, 6

Sy. - - quid fit? quid tu es tristis? De. *Oh* scelus!

OHE

Ohe expresses satiety and deprecation. "Sed latino uocabulo aliquem alloquimur, ne uel eundo uel agendo pergat: quod Germani exprimunt uerbo *halt*." (Hand *Turs.* Vol. IV, p. 366.) It is used five times by Terence.

Heaut. 879

CHREMES SENEX

V, 1, 6

Ohe, desiste inquam deos, uxor, grátulando obtúndere,
Túam esse inuentam grátam;

Phor. 418

DEMIPHO SENEX PHORMIO PARASITUS

II, 3, 71

De. Ita, próxumo quidem; át nos unde? aut quam ób
rem? Ph. *Ohe*,
'Actum' alunt 'ne agas.'

Phor. 1001

DEMIPHO SENEX PHORMIO PARASITUS

V, 9, 12

De. Scelus,

Tibi nárret? Ph. *Ohe* tu, fáctumst abs te sédulo
Pro frátre.

Ad. 723

DEMEA MICIO SENES II

IV, 7, 5

De. Noua,

Capitália. Mi. *Ohe* iam.

Ad. 769

DEMEA SENEX SYRUS SERUOS

V, 1, 7

De. Oh scelus!

Sy. *Ohe* iám! tu uerba fúndis hic sapiéntia!

Phor. 286, *ho* F, Stall., Zeu.— Ad. 768, *ohe* BCDEF GP. "Pro *ohe* scelus, aliqui, *o* scelus, uel *oh* habent ut Bembinus." Faer.— Phor. 418, *hoe* DG.— Phor. 1001, *eho* BCP, Bent., Bo., Del., Stall., Zeu. h^{oo} D. "Bemb. *ohe* tu; sed nostri omnes! *eho* tu; quod placet." Bent.— Ad. 723, *oEKO* A— Ad. 769, "*eho* BCEFP, et ex *ohe* corr. D."

ÔHỒ

The single instance in Terence of *oho* is found in Ad. 726 (v.l. *ohē*) and expresses surprise and indignation. (oho ! aha !)

DEMEA MICIO SENES II

De. - - hōc peccatum in uīrginemst ciuēm. Mi. Scio.
De. *Oho*, scīs et patere ?

OIEI

Oiei is a cry of pain, physical pain, "dolorem uapulantis" according to Richter's explanation. It is very rare, occurring only once in Plautus (Mil. 1406) and twice in Terence.

Eun. 716 PHAEDRIA ADULESCENS DORUS EUNUCHUS

IV, 4, 48

Ph. I intro nūciam.

Do. *Oiei*. Ph. Alio fácto honeste quó modo hinc abeam
néscio.

Phor. 663 GETA SERUOS DEMIPHO SENEX

IV, 3, 58

Ge. Aedículae item sunt ób decem alias. De. *Oiei*,
Nimiúmst.

PAPAE* (Greek παραί)

There are four instances of this interjection in Terence, all occurring in the *Eunuchus*. *Papae* expresses surprise and admiration, and may be rendered strange ! wonderful ! marvellous ! capital !

Eun. 229 PARMENO SERUOS

II, 1, 23

- - - hīc quidemst parasitús Gnatho
Militis : ducit secum una uīrginem dono huīc *papae*,
Fácie honesta !

Eun. 279 GNATHO PARASITUS PARMENO SERUOS

II, 2, 48

Gn. Ecquíd beo te ? Pa. Mén ? *papae*.

Eun. 317 PARMENO SERUOS CHAEREA ADULESCENS

II, 3, 26

- - - Pa. Quid tua istaec ? Ch. Nóua figura orís.
Pa. *Papae*.

Ad. 726, *eho* BCDFGP, Bo., Stall. "Nostri *eho*; sed melius Bembinus *oho*." Bent.—Eun. 715, *oi. ei. oi. ei.* G; *eho eho* in exitu us. 715 P; *ei ei* Bent., Stall.; *hoi hei* Del., *heu hoi, ehoy, heoi, oh hei* are other variations of the same outcry.—Phor. 663, *oet hui* D; *oe* G; *hui* BEF; *hui* C; *ui* P.

* See Prisc. p. 655, Krehl's ed.

Eun. 416

GNATHO PARASITUS

III, 1, 26

Pulchré mehercle dictum et sapientér. *papae*,
Iulgúlaras hominem.

PHY

Only one instance of this occurs, an *aside* by Syrus wearied with Demea's moralizing (pish ! tush ! phaw !)

Ad. 412

DEMEA SENEX SYRUS SERUOS

III, 3, 58

De. Syre, praéceptorum plénust istorum ille. Sy. *Phy*.

PRO

Pro is used eight times in Terence with the vocative, and five times with the accusative. The accusatives in the latter instances are best explained by supplying *obsecro* or *imploro* to govern them instead of making them depend on *pro*.

Pro generally indicates pain or grief, but sometimes anger, and less frequently joy. It should be rendered O.*

I. PRO with the Vocative.

a. Expressions of Pain and Distress.

And. 732

DAUOS SERUOS MYSIS ANCILLA

IV, 3, 17

Da. Moue ócius te, ut quid agam porro intéllegas.
Pro Iúppiter ! My. Quid est ? Da. Spónsae pater
intéruenit.

Phor. 1008

NAUSISTRATA MULIER

V, 9, 19

Pro di ímmortales, fácinus miserandum ét malum !

Hec. 317

PARMENO SERUOS PAMPHILUS ADULESCENS

III, 1, 37

Par. Age dum, ád fores
Accédo propius, ém sensistin ? Pam. Nóli fabulárier.
Pro Iúppiter, clamórem audiui.

b. Expressions of Anger.

Ad. 111

DEMEA SENEX

I, 2, 31

Pro Iúppiter, tu homo ádigis me ad insániam !

Ad. 412, *hi* BC ; *phi* EF ; *pheu* Bo. "Interiectio mirantis est," Don.—And. 732, *proh* E.—Ad. 111, "*pro* *Juppiter* tragica exclamatio est." Don.

* According to Hand (*Turs.* IV p. 572) *pro* is the sound *pr+o*, "quo homines obstupefacti et indignabundi utantur" *Pro=per+o* is Doederlein's theory.

Ad. 196	SANNIO	LENO	
II, 1, 42			<i>Pró</i> supreme Iúppiter, Mínume miror qui ínsanire occípiunt ex iniúria.
Ad. 366	DEMEA	SENEX	
III, 3, 12			<i>Pro</i> Iúppiter, Hominís stultitiam !
Ad. 447	HEGIO	SENEX	
III, 4, 1			<i>Pro</i> di ímmortales, fácinus indignúm, Geta, Quod nárras !

c. Expressions of Joy.

Eun. 550   CHAEREA   ADULESCENS
III, 5, 2   *Pro Iúppiter,*
Nunc ést profecto, intérfici quom pérpeti me póssum,
Ne hoc gaúdium contáminet uita aégritudine áliqua.

II. PRO with the accusative, regularly in the phrase PRO DEUM (ATQUE HOMINUM) fidem.

a. Expressions of Pain and Distress.

And. 237 PAMPHILUS ADULESCENS
I, 5, 2 - - - - *Pro* deum fidem, quid est, si haec non contuméliast?

And. 246 PAMPHILUS ADULESCENS
I, 5, 11 *Pró* deum atque hominúm fidem!
Núllon ego Chremétis pacto adffinitatem effúgere potero?

Heaut. 61 CHREMES SENEX
I, 1, 9 Nam *pró* deum atque hominúm fidem, quid ús tibi?

b. Expressions of Anger.

Eun. 943   PYTHIAS   ANCILLA
V, 4, 21   *Pró deum fidem, fácínus foedum !*

Ad. 196, "*pro supreme Juppiter*": haec locutio ad hoc inducta est, ut ex uerbis lenonis appareat, quam facile mitis fieri possit et quidvis libenter accipere." Don.—And. 237, "*pro deum fidem atque hominum* EG, *pro deum atque hominum fidem* BC²D: sed metro formula longior non conuenit, neque uerborum ordo, qui est in EG, ullo alio loco inuenitur. Glossema igitur apparet irrepsisse in BC²DE G." Rich p 617, n. 7.—And. 246, *proh* E.—Eun. 943, "*proh deum fidem* uim magnam ostendit, deorum implorans fidem, quasi in hoc negotio nihil possit humanum consilium—*Proh*: simulata perturbatione sui Parmenonem terret Pythias.—*Proh*: Haec singula pronuntianda sunt pallido et attonito uultu." Don.

- Phor. 351 PHORMIO PARASITUS
 II, 3, 4 *pró* deum immortalium.
 Hanc Démipho negat ésse cognatám?
 Ad. 746 DEMEA SENEX
 IV, 7, 28 *Pro* diuóm fidem,
 Meretríx et mater fámilias una in domo?

ST

St is a call for silence (hist! whist!) In Dziatzko's edition (also Wagner's) it occurs only once (Phor. 743); but the older editions have three more instances of it (And. 682; Heaut. 597; Phor. 350).

- Phor. 743 SOSRATA MULIER CHREMES SENEX
 V. 1, 16 So. Quid? non óbsecro es
 Quem sémper te esse dístitasti? Ch. *St*. So. Quid has
 metuís fores?
 Ch. Conclúsam hic habeo uxórem saeuam.

VAE*

This marks a strong outcry of grief and is always in Terence followed by the dative (woe is me!) The dative is regularly accompanied by *misero* (*miserae*). *Vae* appears nine times in Terence.

- And. 302 CHARIMUS ADULESCENS BYRRIA SERUOS
 II, 1, 2 Ch. Quid ais, Byrriá? daturne illa Pámphilo hodie
 núptum? By. Sic est.
 Ch. Qui scis? By. Apud fórum modo e Dauo audfui.
 Ch. *Vae* miseró mihi!
 And. 743 MYSIS ANCILLA
 IV, 4, 4 Núsquam est. *uae* miseraé mihi!
 Relíquit me homo atque ábiit.

Phor. 351. "ἔλλειψις. deest *fidem* aut quid tale." Don.—Ad. 746, "*deum* DG - sed propter metrum *deum fidem* ferri nequit, immo uocabulum prius debet ^{est} aequare spondeum." Rich. p. 617, n. 9—Phor. 743, *est* BCEFP; sit G; sit *t* est D. "Pro *st* nostri omnes *est*. Sed Uelius citat *st*: et ex *s* et *t* syllabam fieri notat; quare saluus est spondeus." Bent.—And. 302, Fleckeiseni rationem, qui utroque loco librorum scriptura uiolen ter mutata pro *uae misero mihi* scripsit *ei misero mihi* merito respuerunt, qui post eum has fabulas tractauerunt." Rich. p. 630, n. 5.

* "*Uae*, non *ue*, quamquam hoc in grammaticorum libris fere praeualet, quin uera scribendi ratio sit, dubium non esse constat. - - - adprobatur *uae* scriptura *οὐαι* Graeco, quod cum non occurrat ante Noui Testamenti scriptores, ex Latino sermone assumptum uidetur." Rich. p. 629.

- Heaut. 250 CLINIA ADULESCENS
 II, 3, 9 *Vae* misero mi, quánta de spe déciði !
- Heaut. 917 CHREMES SENEX
 V, 1, 44 quae uídi ? *uae* miseró mihi !
 At né illud haud inúltum, si uiuó, ferent !
- Eun. 709 PHAEDRIA ADULESCENS PYTHIAS ANCILLA
 IV, 4, 41 Ph. Iúppiter magne, ó scelestum atque aúdacem hominem!
 Py. *Vae* mihi :
 Étiam non credés indignis nós esse inrisás modis ?
- Hec. 605 SOSTRATA MULIER PAMPHILUS ADULESCENS
 IV, 2, 29 So. Mi gnáte, da ueniam hánc mihi, redduc íllam. Pa.
Vae miseró mihi !
- Ad. 301 GETA SERUOS
 III, 2, 3 *uae* miseró mihi !
 Tot rés repente círcumuallant se, únde emergi nóñ potest :
- Ad. 327 GETA SERUOS SOSTRATA MULIER
 III, 2, 29 Ge. Amáre occepit áliam. So. *Vae* miseraé mihi !
- Ad. 383 DEMA SENEX
 III, 3, 29 *uae* miseró mihi !
 Uidére uideor iám diem illum, quóm hinc egens
 Profúgiét aliquo mílítatum.

VAH *

Vah is used in Terence to express surprise, contempt, anger, distress and admiration. It is found seventeen times, and may be translated ah ! oh !

I. Expressions of Contempt.

- Heaut. 587 CLITIPHO ADULESCENS SYRUS SERUOS
 III, 3, 26 Cl. Deámbulatum ? quó ? Sy. *Vah*, quasi desít locus.
 Abi sáne istac, istórsum, quouis.
- Heaut. 765 SYRUS SERUOS CHREMES SENEX
 IV, 5, 17 Sy. At si scías quam scíte in mentem uénerit.
 Ch. *Vah*, glóriare euénisse ex senténtia ?

* See the quotation from Prisc. under *ah* p. 1.

- Heaut. 776 CHREMES SERUOS SYRUS SENEX
 IV, 5, 28 Ch. Quam ob rem istúc, Syre ?
 Nam prórsum nil intellégo. Sy. *Váh*, tárdus es.
- Heaut. 901 CHREMES MENEDEMUS SENES II
 V, 1, 28 Ch. Quid est quod ampliús simuletur. Me. *Váh*. Ch.
 Quid est ? Me. Audí modo.
- Ad. 187 SANNIO LENO AESCHINUS ADULESCENS
 II, 1, 33 Sa. Cupio, aéqui modo aliquíd. Ae. *Váh*, leno iníqua
 me non uólt loqui.

II. Expressions of Anger or Vexation.

- Heaut. 600 SYRUS SERUOS
 III, 3, 39 Immo sí scias.
Váh, uide quod incéptat facinus.
- Ad. 38 MICIO SENEX
 I, 1, 13 - - - *uah*, quemquamne hóminem in amino instítuere
 Paráre quod sit cárius quam ipse ést sibi !
- Ad. 315 GETA SERUOS
 III, 2, 17 Tum autém Syrum impulsórem, *uah*, quibus íllum lace-
 rarém modis !
- Ad. 532 SYRUS SERUOS
 IV, 1, 16 *Váh*, quám uellem etiam nóctu amicis óperam mos essét
 dari !
- Ad. 578 DEMEA SENEX SYRUS SERUOS
 IV, 2, 39 De. Íd quidem angipórtum non est péruium. Sy.
 Verum hércle. *uah*,
 Cénsen hominem me ésse ?

Heaut. 776, *hui* BCEFP, Del. "neque metro neque sensui conuenienter."
 Rich.—Ad. 187, "hoc totum *εἰρωνικῶς* pronuntiandum est." Don. *uaha* DG¹.—
 Heaut. 600, *hoc* BCEFP, Del.; *VAK* A. 'Etsi plerique nostri habent *hoc* : tamén
 lectio Petrensis *uah* est praeferenda.' Bent.—Ad. 38, *uaha* DGV. "Probus inst.
 art. IV pg. 146, 29–34: '*ua*, si cum animi affectus proferatur, hoc est per suspir-
 ationem, erit interiectio, ut puta

ua quemquamne hominem in animo instituere aut parare quod sit carius quam ipse est sibi !
 si uero *ua* pro uocatione aliqua proferatur, erit aduerbium irascentis.' Rich. p. 637,
 n. 1.—Ad. 532, "hoc utriusque personae conuenit, sed melius a Syro et facetius
 dicitur." Don. in loc.—Ad. 578, *auah* C.

III. Expressions of Pain and Distress.

- And. 688 PAMPHILUS ADULESCENS
 IV, 2, 5 - - - - *Vah*, perii. hoc malum integráscit.
 Heaut. 978 SYRUS SERUOS CLITIPHO ADULESCENS
 V, 2, 25 Sy. Ábiit? *uah*, rogásse uellem, Cl. Quid? Sy. unde
 mi peterém cibum :
 Ad. 614 AESCHINUS ADULESCENS
 IV, 4, 6 *Vah*, quó modo hac me expédiam turba ?

IV. Expressions of Surprise.

- Heaut. 253 CLINIA CLITIPHO ADULESCENTES II
 II, 3, 12 Clin. Viden tu? Ancillas aúrum uestem, quám ego
 cum una ancíllula
 Híc reliqui, unde ei esse censes. Clit. *Váh*, nunc demum
 íntelligo.
 Ad. 439 DEMEA SENEX
 III, 3, 85 Tribúlis noster? SÍ satis cerno, is est hércle, *uah*
 Homo amícus nobis iam índe a puero :

V. Expressions of Admiration.

- And. 589 DAUOS SERUOS
 III, 4, 10 Numquam ístuc quivi ego íntelligere, *uáh* consilium
 cállidum !
 Eun. 730 CHREMES ADULESCENS
 IV, 5, 4 Quis est? ehem Pýthias : *uah* quanto nunc formónsior
 Vidére mihi quam dúdum !

Heaut. 978, *UA* A; *auh* G; om. BCEFP. "Aliqui libri *ah*, aliqui *hei*, antiquissimi *uah* habent." Faer "Tres modo ex nos tris *Va*, reliqui nihil habent." Bent—Heaut. 253, *UA* A.—Ad. 439, *uaha* G.—And. 589, "*Uah* interiectio lactantis, irridentis, insultantis, mirantis, et blandientis, qualis hic est." Del. in loc. "*Uah* interiectio est ex affectu admirantis uel indignantis." Eugraphius.

subtotals

6 101
2 44
2 44
1 83
1 83
3 88
3 49
3 73
3 84
1 74
1 10
36
62
8
2
3

Subtotals	HECYRA	Subtotals	ADELPHOE	Subtotals	Totals
6	109, 630, 697, 721, 744, 853, 877.	7	112, 127, 132, 269, 274, 309, 329, 342, 405, 597, 853.	11	48
					2
2	449.	1			7
2			336 (twice).	2	9
1	83, 611, 741, 835, 860.	5			7
1					1
9	58, 71, 83, 88, 160, 228, 274, 278, 280, 499, 520, 543, 566, 583, [592], 610, 923, 728, 732, 734, 747, 756, 772, 786, 788, 799, 839.	27	289, 293, 298, 450, 763, 783, 959, 961.	8	79
3	340.	1	81, 266, 373, 901.	4	21
	74.	1			3
5	100, 267, 671, 719.	4	389, 660, 777, 905, 970.	5	40
		1	124, 173, 242, 323, 452, 753, 789.	7	21
	366.	4	137, 169, 172, 485, 537, 559, 790.	7	33
	63, 271, 298, 316.				4
			911.	1	3
		1			6
	862.	1	868.	1	7
	250.	6	224, 260, 320, 326, 343, 371, 467, 487, 559, 570, 622, 654, 696, 709.	14	80
	205, 314, 339, 347, 527, 706.				
		7	190, 227, 247, 268, 281, 353, 362, 375, 419, 439, 483, 551, 554, 578, 637, 683, 902, 926, 975, 982.	20	99
	306, 416, 424, 459, 624, 783, 806.				4
		2			
	271, 282.	2	281 (twice), 634 (twice), 776, 882.	6	37
	339, 523.				
		1	216, 411, 567.	3	14
	283.	2	441, 540, 565.	3	18
	274, 799.				
		8	173, 183, 228, 256, 260 (twice), 268, 269, 304 (thrice), 385, 407, 440, 449, 724, 731, 757, 790 (thrice), 831, 883, 885, 891, 961, 966, 983 (twice).	29	102
	82, 352, 376, 382, 406, 418, 856 (twice).		402, 409, 461, 768.	4	15
			723, 769.	2	5
			726.	1	1
					2
					4
			412.	1	1
	317.	1	111, 196, 366, 447, 746.	5	14
					1
	305.	1	301, 327, 383.	3	9
			38, 187, 315, 439, 532, 578, 614.	7	17
			Grand Total:		714

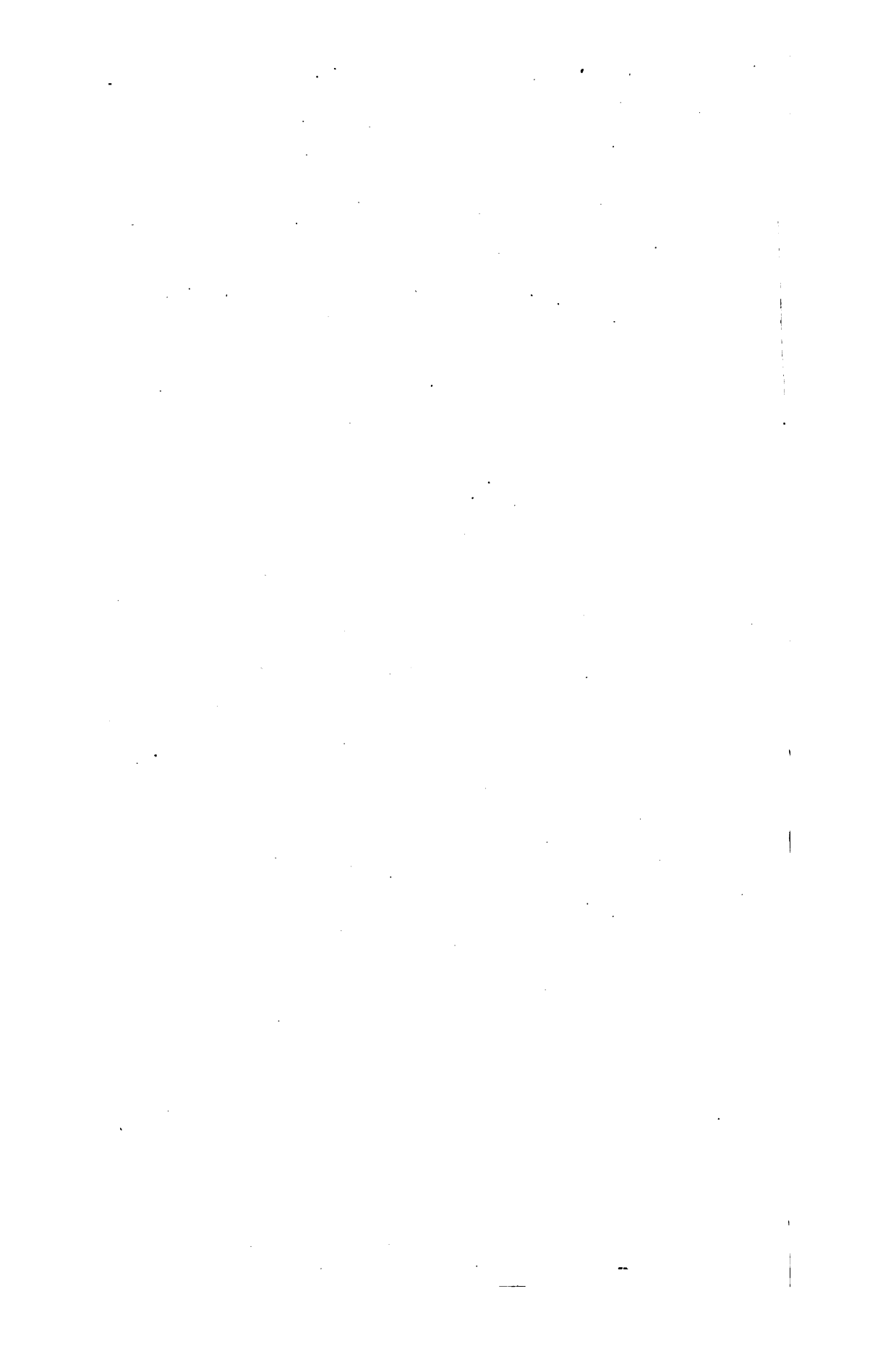

TABLE II.

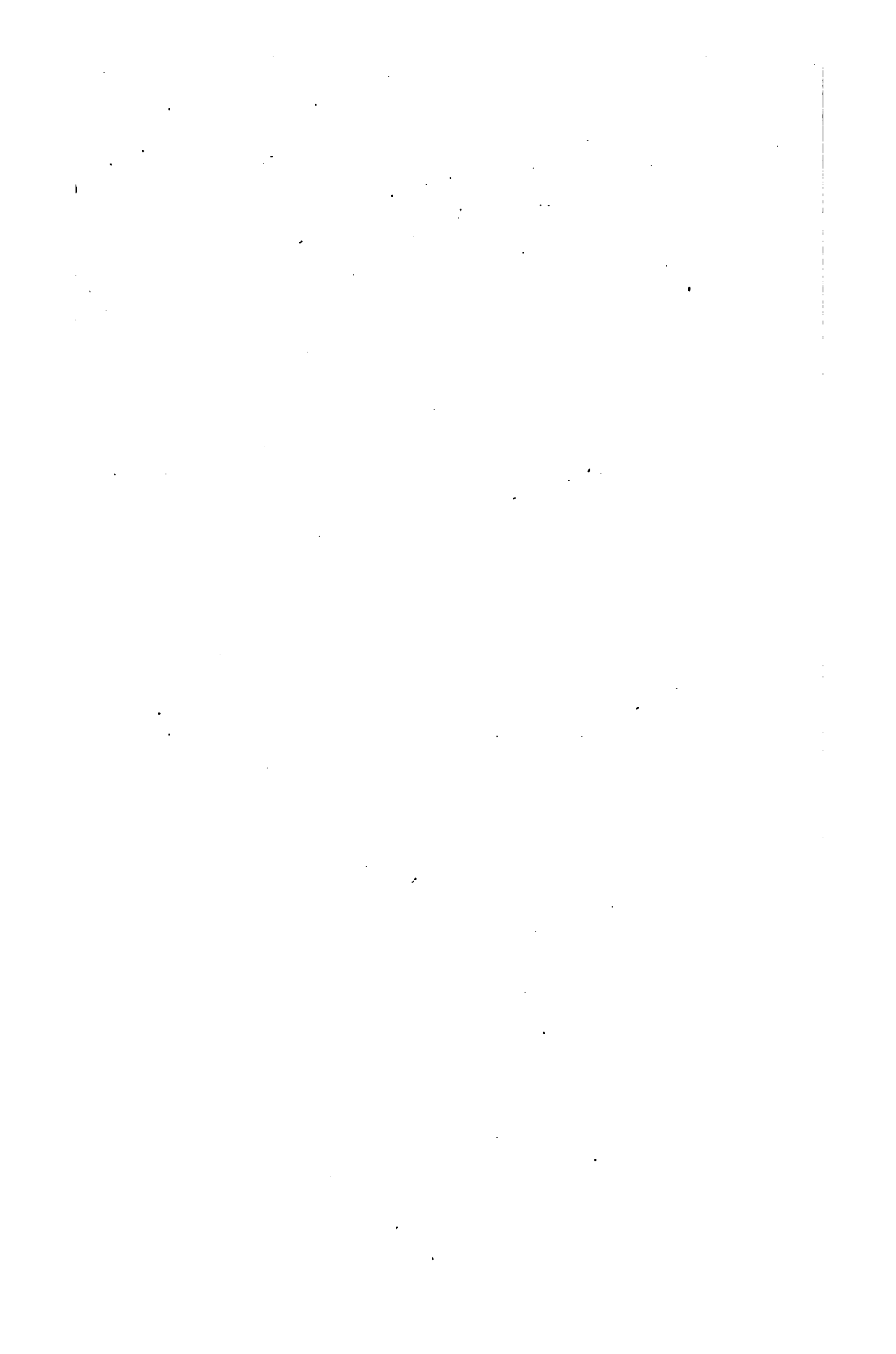

INTERJECTIONS CLASSIFIED

BY

CHARACTERS

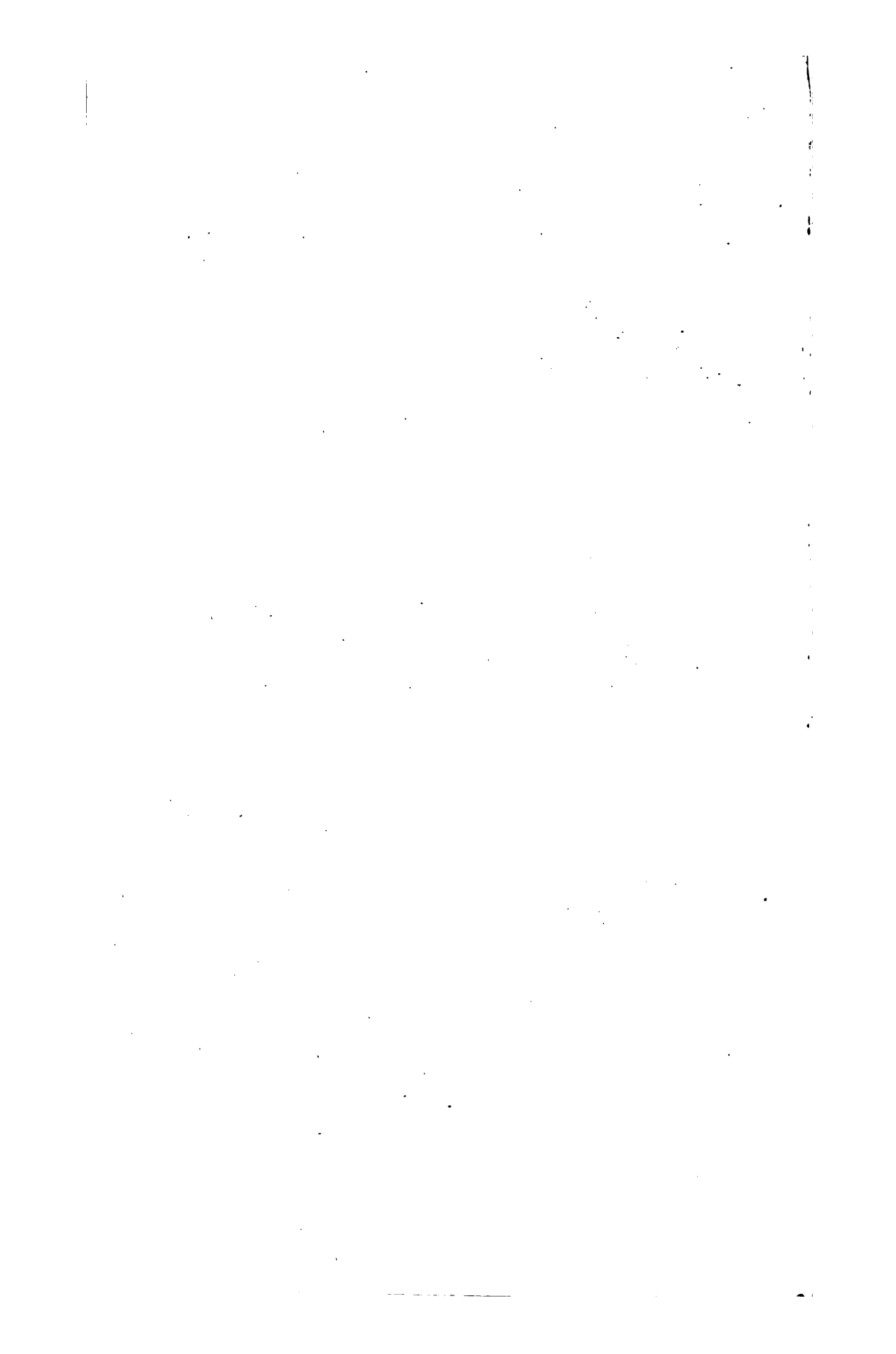

FEB 5 1902

DEC 18 1902

JUL 23 1903

JUL 20 1904

Lt 6.525.7
The interjections in Terence /
Widener Library 003904994

3 2044 085 238 673

